Ayuntamiento de Madrid

Par
506

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

SENTENTIAE

VETERVM POËTARVM, *per locos communes digeſtæ, Georgio Maiore collectore, multò quàm antehac auctiores ac locupletiores.*

SENTENTIAE SINGVLIS VERſibus contentæ, ex diuerſis Poëtis, pietatis ſtudioſæ iuuentuti accommodæ.

De poëtica uirtute, Libellus planè aureus, Antonio Mancinello authore.

LVGDVNI,
APVD IOAN. TORNAESIVM,
ET GVIL. GAZEIVM.
M. D. LVIII.

Ayuntamiento de Madrid

POETAE EX QVORUM libris excerptæ ſunt Sententiæ.

Ennius.
Plautus.
Terentius.
Afranius.
Lucretius.
Publ.Mi.
Catullus.
Virgilius.
Horatius.
Tibullus.
Cornel.Gal.
Manilius.
Seneca.
Boetius.
Propertius.
Ouidius.
Perſius.
Lucanus.
Statius.
Silius Italicus.
Valerius Flaccus.
Iuuenalis.
Martialis.
Claudianus.
Auſonius.
Prudentius.

76 Autore

Ayuntamiento de Madrid

SENTENTIÆ VETERVM POETARVM

per locos communes digeſtæ.

*

VIRTVS.

VIRTVS eſt, vitium fugere: & ſapientia prima, — Hora.li. 1.Epiſt. 1.
Stultitia caruiſſe.
Virtus eſt medium vitiorum, & vtrinque redactum. — Idē ibid
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum. — Idē eo. l
Iudice te mercede caret, per ſeq; petēda eſt, — Oui.lib. de Pont
Externis virtus incomitata bonis.
Ipſa quidem virtus ſibimet pulcherrima merces. — Sil.It.li.
Virtus præmiū eſt optimū, virtus omnibus — Plaut. i Amphi
Rebus anteit profectò, libertas, ſalus, vita.
Res, parentes, patria, & prognati tutantur, ſeruantur.
Virtus omnia in ſe habet, omnia adſunt bona, quem penes eſt virtus.
Quis enim virtutem amplectitur ipſam, — Iuuena Saty.10
Præmia ſi tollas?
Difficile eſt, fateor, ſed tendit in ardua virtus. — Ouid.li de Pon
Inuia virtuti nulla eſt via. — Idē Mi 14.
Ipſa quidem virtus pretium ſibi, ſolaq; latè — Cl in con
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus vllis — lat.Ma Theod.

Et igitur, plauſúve petit clareſcere vulgi,
Nil opis externæ cupiẽs, nil indiga laudis.
Diuitiis animoſa ſuis, immotaq; cunctis
Caſibus, ex alta mortalia deſpicit arce:
Hanc tamen inuitam blandè veſtigat, & vltro
Ambit honor, docuit totiens à rure profectus
Lictor, & in mediis conſul quæſitus aratris.
uid.1.de onto. Sed probitas magnos, ingeniumq; facit.

VIRGILIVS, aut quiſquis eſt autor, DE LITERA Pytag. Y.

Littera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni
Humanæ vitæ ſpeciem præferre videtur.
Nam via virtutis dextrum petit ardua callem,
Difficilemq; aditum primum ſpectantibus offert:
Sed requiẽ præbet feſsis in vertice ſummo.
Molle oſtendit iter via lata, ſed vltima meta
Præcipitat captos, voluitq; per ardua ſaxa.
Quiſquis enim duros caſus virtutis amore
Vicerit, ille ſibi laudemq; decusq; parabit.
At qui deſidiam, luxumq; ſequetur inertem.
Dum fugit oppoſitos incauta mẽte labores,
Turpis, inopsq; ſimul, miſerabile tranſiget æuum.
il. lib. 4 Explorans aduerſa viros, perq; aſpera duro
Nititur ad laudem virtus interrita cliuo.

Paul

Ayuntamiento de Madrid

Paulum ſepultæ diſtat inertiæ — Horat. 4
Celata virtus. — Carm.
Nunquam Stygias fertur ad vmbras — Senec. in
Inclyta virtus. — Her. Oet. Id. in H
Virtutis eſt domare, quæ cuncti pauent. — Fu. Idē in
Non eſt, vt putas, virtus, pater, — Thebaid
Timere vitam, ſed malis ingentibus
Obſtare, nec ſe vertere, ac retro dare.
Nunquam poteſt non eſſe virtuti locus. — Idem in
Tendit in ardua virtus. — Me. O. 2.
Inſani ſapiens nomen feret, æquus iniqui, — de Pon.
Vltra quàm ſatis eſt, virtutē ſi petat ipſam. — Hor. epiſ. 6. lib. 1.
Tota licet veteres exornent vndiq; ceræ — Idē Sat. 8
Atria, nobilitas, ſola eſt, atque vnica virtus.
Semita certè — Idē Sat. 10
Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ. — Lucan. li.
Creuit in aduerſis virtus. — 3. Plau. in
Facilè ſibi facunditatem virtus arguta inuenit. — Tru. Sil. lib. 9
Virtus futile nomen,
Ni decoris adſint patiendo tempora leti.
Virtute decet, non ſanguine niti. — Clau. in
Magnanima, inuidia, virtus caret. — Eu. Sil.
Qui per virtutem peritat, non pol interit. — li. 15. Plau. in Ca.
Probitas laudatur, & alget.
Virtus repulſæ neſcia ſordidæ — Iuu. Sa. 1.
Intaminatis fulget honoribus, — Hora. lib.
Nec ſumit, aut ponit ſecures, — 3. Carm.
Arbitrio popularis auræ.

Ayuntamiento de Madrid

Virtus recludens immeritis mori
  Cælum, negata tendit iter via,
  Cœtuſq; vulgares, & vdam
  Spernit humum, fugiente penna.
Horat. lib. Car. Dos eſt magna, parentium
  Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas,
  Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
Luca. li. 9 Serpens, ſitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris.
Lætius eſt, quoties magno ſibi conſtat honeſtum.

DESCRIPTIO VOLVPTATIS

& Virtutis ex Xenophonte ſumpta, per Silium Italicum ab Hercule in Scipionem tranſlata.

LIB. XV.

HAs lauri reſidens iuuenis viridante ſub vmbra,
Aedibus extremis voluebat pectore curas,
Cùm ſubitò aſsiſtunt dextra, læuaq; per auras
Allapſæ haud paulũ mortali maior imago,
Voluptas Hinc Virtus, illinc Virtuti inimica Voluptas
Altera Achemeniũ ſpirabat vertice odorẽ.
Ambroſias diffuſa comas, & veſte refulgens,
Oſtrum qua fuluo Tyrium ſuffuderat auro,
Fronte decor quæſitus acu, laſciuaq; crebras
Ancipiti motu iaciebant lumina flammas.

Alter

Ayuntamiento de Madrid

Alterius diſpar habitus, frons hirta, nec vn- Virtus.
quam.
Cōpoſita mutata coma, ſtans vultus & ore,
Inceſſuq; viro propior, lætiq; pudoris,
Celſa humeros, niueæ fulgebat ſtamine pallæ.
Occupat inde prior ꝓmiſsis fiſa Voluptas,
Quis furor hic non dignè puer conſulere bello
Florem æui? Cannæ tibíne grauiorq; palude
Mæonius Stygia lacus exceſſere? Paduſq;
Quem tandē ad finē bellando fata laceſſes?
Túne etiam tentare paras Athlantia regna?
Sidoniaſq; domos? moneo, certare periclis
Deſine, & armiſonæ caput obiectare ꝓcellæ
Ni fugis hos ritus, virtus te ſæua iubebit
Per medias volitare acies, medioſq; ꝑ ignes
Hæc patrē patruūq; tuos, hæc ꝓdiga Paulū,
Hæc Decios Stygias Herebi detruſit ad vndas,
Dū cineri titulū memorandaq; noīa buſtis
Prætēdit, nec ſenſuræ quid geſſerint, vmbrę.
At ſi me comitere puer, non limite duro
Iam tibi decurret conceſsi temporis ætas,
Haud vnquam trepidos abrumpet buccina ſomnos,
Non glaciē Arctoam, non experire furentis
Ardorem Cancri, nec menſas ſæpe cruento
Gramine compoſitas, aberunt ſitis aſpera,

& hauſtus
Sub galea puluis,partiq; timore labores.
Sed current,albusq; dies,horæq; ſerenæ,
Et molli dabitur victu ſperare ſenectam.
Quãtas ipſe Deus lætos generauit in vſus
Res homini , plenaq; dedit bona gaudia dextra,
Atq; idem exemplar lenis mortalibus æui
Imperturbata placidus tenet otia mente.
Illa ego ſum , Anchiſæ Venerem Simoëntis ad vndas
Quę iũxi, generis vobis vnde æditus autor.
Illa ego ſum , verti ſuperũ quæ ſæpe parentẽ
Nunc auis in formam,nunc torua in cornua tauri.
Tempus olatile. Huc aduerte aures,currit mortalibus æuum,
Nec naſci bis poſſe dat,fugit hora,rapitq;
Tartareus torrẽs,ac ſecũ ferre ſub vmbras,
Si qua animo placuere, negat : quis luce ſuprema
Dimiſiſſe meas ſerò non ingemit horas?
Poſtquã conticuit,finiſq; eſt addita dictis,
Tunc virtus , Quaſnam iuuenem florentibus,inquit,
Pellicis in fraudes,anni vitæq; tenebras?
Cui ratio & magnæ cæleſtia ſemina mentis
Ienus hu aanum jquale ſit. Munere ſunt cõceſſa deûm : mortalibus alti
Quantũ cœlicolæ, tantundẽ animalibus iſti
Præcellũt cũctis,tribuit namq; ipſa minores
Hos

Hos terris natura deos: ſed fœdere certo:
Degeneres tenebris aĩas damnauit Auernis.
At queis ætherei ſeruatur ſeminis ortus.
Cœli porta patet: referam quid cuncta domantem
Amphithryonidem? quid, cui poſt Seras & Indos
Captiuo Liber cùm ſigna referret ab Euro,
Caucaſeæ currũ duxere per oppida Tigres?
Quid ſuſpiratos magno in diſcrimine nautis
Ledæos referã fratres? Veſtrumq; Quirinũ?
Nónne vides hominum vt celſos ad ſydera vultus
Suſtulerit Deus? ac ſublimia finxerit ora?
Cum pecudes, volucrumq; genus, formasq; ferarum
Segnem atque obſcœnam paſsim ſtrauiſſet in aluum.
Ad laudes genitum capiat ſi munera diuûm
Felix ad laudes hominum genus, hoc age paulum
Aſpice, ne longè repetam modo Roma minanti
Impar Fidenæ contentaq; creſcere Aſylo
Quo ſeſe extulerit dextris, idem aſpice latè,
Florentes quondã luxus quas verterit urbes.
Quippe nec ira deum tantum, nec tela, nec hoſtes,
Quãtum ſola noces animis illapſa Voluptas,

Humanæ naturæ excellentia.

 Ebriet

Ebrietas tibi fida comes, tibi luxus, & atris
Circa te ſemper volitans infamia pennis.
Mecũ honor & laudes, & læto gloria vultu,
Et Deus, & niueis victoria concolor alis.
Me cinctus lauro perducit ad aſtra triumphus.
Caſta mihi domus & celſa ſtant colle Penates.
Ardua ſaxoſo perducit ſemita cliuo
Aſpera principio, nec enim mihi fallere mos eſt.
Proſequitur labor, adnitendum intrare volenti,
Nec bona conſcendunt quæ ſors infida dediſſet,
Atque eadem rapuiſſe valet: mox celſus ab alto
Infra te cernes hominũ genus, omnia cõtrà
Experienda manent, quàm ſpondent blanda Voluptas,
Stamine proiectus duro patiere ſub aſtris
Inſomnes noctes, friguſq; famemq; domabis.
Idem iuſtitiæ cultor, quæcunque capeſſes
Teſtes factorum ſtare arbitrabere diuos.
Tũc quoties patriæ rerũq; pericula poſcent,
Arma feres primus, primus te in mœnia tolles
Hoſtica, nec ferro mentẽ vincire, nec auro.

Hinc

Ayuntamiento de Madrid

Hinc tibi non Tyrio vitiatas murice veſtes,
Nec donũ deforme viro fragrantis amomi,
Sed dabo, qui veſtrum ſæuo nunc Marte fatigat
Imperiũ ſuperare manu, laurumq; ſuperbam
In gremio Iouis exciſis deponere Pœnis.
Blandoq; veneno — Sil. lib. 3
Deſidiæ Virtus paulatim euicta ſeneſcit.

BONVM.

Fortiter malum qui patitur, idem pòſt patitur bonum. — Plaut. in Aulul.
Tum deniq; oēs noſtra intelligimus bona, — Idé in ca.
Cum quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus.
Proximum quod ſit bono, quodq; à malo longiſſimè — Et paulò pòſt.
Id volo.
Nulli eſt homini perpetuum bonum: — Idé in Cur.
Iam huic voluptati hoc adiumentũ odiũ eſt.
Quid reliqui eſt, quin habeat quæ quidem in homine dicuntur bona? — Terent. in Heaut.
Parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, diuitias.
Atq; hæc perinde ſunt, vt illius animus, qui ea poſſidet,
Qui vti ſcit, ei bona: illi qui non vtitur rectè, mala.
Prima mihi debes animi bona, ſanctus haberi — Iuuenal.

Iuſtit

Ayuntamiento de Madrid

Saty. 8 Iuſtitiæq; tenax, factis dictisq; mereris.

Seneca tragœd. 9

Sola perpetuò manent
Subiecta nulli, mentis atque animi bona.

VITIVM.

Nemo ſine vitiis.

Horat. lib. 1. Serm. Nam uitiis nemo ſine naſcitur, optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur.
Perſ. Sat. 1 Auriculas aſini quis non habet?
Prop. lib. 2 Vnicuique dedit vitium natura creato.
Horat. Nemo ex omni
Parte beatus.
Clau. lib 2 in Eutro. Sed quia cæcus ineſt vitiis amor, omne futurum
Deſpicitur, ſuadentque breuem præſentia fructum,
Et ruit in vetitum damni ſecura libido.
Audax omnia perpeti
Horat. li. 1 Car. Od. 3 Gens humana ruit per uetitum nefas.

ALIORVM VITIA FACILE *cerni, noſtra non item.*

Catullus. Suus cuique attributus eſt error,
Sed non videmus māticæ quid in tergo eſt.
Per. Sat. 4 Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo:
At præcedenti ſpectatur mantica tergo.
Horat. li. 1 Ser. Sat. 3 Mæuius abſentem Neuium cum carperet, heus tu
Quidam ait, ignoras te: an vt ignotum dare nobis

Verb

Ayuntamiento de Madrid

Verba putas?egomet mi ignoſco, Mæuius inquit. Philautia.
Stultus & improbus hic amor eſt, dignusq́; notari,
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum uitiis tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi contrà
Euenit,inquirant vitia vt tua rurſus & illi.
Denique teipſum
Concute,nũ qua tibi vitiorũ inſeuerit olim
Natura,aut etiam conſuetudo mala nanque Conſuetudo.
Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.
Ignoſcas aliis multum, nihil tibi. Pitt.Mit.
Ita'ne cõparatã eſſe hominũ naturã omniũ, Terent.in Heaut.
Aliena melius vt videant, & iudicent quàm ſua?
Loripedẽ rectus derideat,Aethiopem albus. Iuue.Sa.2

VITIA PRO VIRTVTIBVS.

Fallit enim vitium ſpecie virtutis & vmbra, Iuuenal.
Cũ ſit triſte habitu,vultuq́; & veſte ſeuerum, ſaty.14.
Et mala ſunt vicina bonis,errore ſub illo, Ouid.lib.1 de remed.
Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.
Decipimur ſpecie recti. Hor.in arte poet.

AD VITIA FACILIS ADI-*tus,reditus difficilis.*

Facilis deſcenſus Auerni.
Noctes atque dies patet atri ianua Ditis. Virg.lib.6

Sed

Ayuntamiento de Madrid

Sed reuocare gradum, ſuperasq; euadere ad
auras,
Hoc opus, hic labor eſt, pauci quos æquus
amauit
Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera vir-
tus.

DESCRIPTIO INFERORVM.

Virg. li.6 Aeneid.

Veſtibulum ante ipſum, primisq; in faucibus
Orci
v. 273
Luctus, & vltrices poſuere cubilia curæ,
Palletesq; habitant morbi, triſtisq; ſenectus,
Et metus, & maleſuada fames, & turpis ege-
ſtas,
(Terribiles viſu formæ) lethumq; laborq;,
Tum conſanguineus lethi ſopor, & mala
mentis
Gaudia, mortiferumq; aduerſo in limine
bellum,
Ferreiq; Eumenidum thalami, & diſcordia
demens,
Vipereum crinem vittis innexa cruentis.
In medio ramos annoſaq; brachia pandit
Vlmus opaca, ingens, quam ſedem ſomnia
vulgò
Vana tenere ferunt, foliisq; ſub omnibus
hærent:

Quę monſtra ſint apud inferos.

Multaq; præterea variarũ monſtra ferarum
Centauri in foribus ſtabulant, Scyllæq; bi-
formes,

E

Ayuntamiento de Madrid

Et centũ geminus Briareus, ac bellua Lernæ
Horrendum ſtridens, flammisq; armata Chimæra,
Gorgones, Harpyiæq;, & forma tricorporis vmbræ:
Hinc via tartarei quæ fert Acherontis ad vndas,
Turbidus hic cęno, vaſtaq; voragine gurges
Aeſtuat, atq; omnẽ Cocyto eructat arenam.
Portitor has horrendus aquas, & flumina ſeruat Charõtis deſcriptio & officiũ.
Terribili ſqualore Charon, cui plurima mento
Canicies inculta iacet, ſtant lumina flamma,
Sordidus ex humeris nodo dependet amictus:
Ipſe ratem conto ſubigit, veliſq; miniſtrat,
Et ferruginea ſubuectat corpora cymba
Iam ſenior, ſed cruda Deo, viridiſq; ſenect⁹.
Huc omnis turba ad ripas effuſa ruebat,
Matres atq; viri, defunctaq; corpora vita
Magnanimûm heroum, pueri, innuptæq; puellæ,
Impoſitiq; rogis iuuenes ante ora parentũ:
Quã multa in ſyluis autumni frigore primo
Lapſa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
Quàm multę glomerantur aues, vbi frigidus annus

Trans

Ayuntamiento de Madrid

Trans Pontum fugat, & terris immittit apricis.
Stabant orantes,primi tranſmittere curſum:
Tendebantq; manus ripæ vlterioris amore,
Nauita ſed triſtis nunc hos, nunc accipit illos,
Aſt alios longè ſummotos arcet arena.
Cerberus Cerberus hæc ingens latratu regna triſauci
V.417 Perſonat, aduerſo recubans immanis in antro.
Cui vates horrere videns iam colla colubris
Melle ſoporatam, & medicatis frugibus offam
Obiicit: ille fame rabida tria guttura pandens,
Corripit obiectam, atque immania terga reſoluit
Fuſus humi,totoq; ingens extenditur antro.
Occupat Aeneas aditum,cuſtode ſepulto,
Euaditq; celer ripam irremeabilis vndæ.
Manium apud inferos variū ſitū & locum deſcribit. Continuò auditæ voces,vagitus & ingens,
Infantumq; animæ flentes in limine primo:
Quos dulcis vitæ exortes, & ab vbere raptos
Abſtulit atra dies,& funere merſit acerbo:
Hos iuxta falſo damnati crimine mortis.
Minos & eius munus. Nec verò hæ ſine ſorte datæ, ſine iudice ſedes:
Quæſitor Minos vrnam mouet, ille ſilentū

Conc

Ayuntamiento de Madrid

Conciliumq́; vocat, vitasq́; & crimina diſcit.
Proxima deinde tenent mœſti loca, qui ſibi lethum
Inſontes peperere manu, lucemq́; peroſi,
Proiecere animas: quàm vellent æthere in alto
Nunc & pauperiẽ, & duros perferre labores!
Fata obſtant, triſtiq́; palus inamabilis vnda
Alligat, & nouies Styx interfuſa coërcet.
Nec procul hinc partem fuſi monſtrantur in omnem
Lugentes campi: Sic illos nomine dicunt.
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti celant calles, & myrtea circum
Sylua tegit: curæ non ipſa in morte relinquunt:
His Phædram, Procrinq́; locis, mœſtamq́; Eriphilen
Crudelis nati monſtrantem vulnera, cernit,
Euadnenq́; & Paſiphaën: his Laodamia
It comes: & iuuenis quondam, nunc fœmina Cæneus
Rurſus & in veterem fato reuoluta figurã:
Reſpicit Aeneas ſubitò, & ſub rupe ſiniſtra
Mœnia lata videt, triplici circundata muro,
Quæ rapidus flammis ambit torrentibus amnis
Tartareus Phlegethon, torquetq́; ſonantia ſaxa.

Ayuntamiento de Madrid

Porta aduerſa ingens, ſolidoq́; adamante
columnæ:
Vis vt nulla virûm, non ipſi excindere ferro
Cœlicolæ valeant::ſtat ferrea turris ad auras
Tiſiphoneq́; ſedens palla ſuccincta cruenta,
Veſtibulũ inſomnis ſeruat noctesq́; diesq́;.
Hinc exaudiri gemitus,& ſæua ſonare
Verbera, tum ſtridor ferri, tractæq́; catenæ.
Rhadamã thus. Gnoſius hæc Rhadamanthus habet duriſſima regna:
Caſtigatq́;,auditq́; dolos,ſubigitq́; fateri
Quæ quis apud ſuperos,furto lætatus inani,
Diſtulit in ſeram cõmiſſa piacula mortem.
Continuò ſonteis vltrix accincta flagello
Tiſiphone Tiſiphone quatit inſultans,toruosq́;,ſiniſtra
Intentans angues, vocat agmina ſæua ſororum.
Tum demum horriſono ſtridentes cardine
ſacræ
Panduntur portæ : cernis cuſtodia qualis
Veſtibulo ſedeat,facies quæ limina ſeruet?
Impietas erga deos. Quinquaginta atris immanis hiatib⁹ hydra
Sæuior intus habet ſedem:tum Tartarus ipſe
Bis patet in præceps tantum, tenditq́; ſub
vmbras,
Quantus ad æthheriũ cęli ſuſpectus olympũ.
Hic genus antiquum terræ, Titania pubes,
Fulmine deiecti fundo voluuntur in imo:
Hic & Aloidas geminos,immania vidi
Corp

Ayuntamiento de Madrid

Corpora, qui manibus magnum reſcindere cælum
Aggreſsi, ſuperisq; Ioue detrudere regnis,
Vidi & crudeleis dantem Salmonea pœnas
Dum flammas Iouis, & ſonitus imitatur olympi:
Quatuor hic inuectus equis, & lampada quaſſans
Per Graiûm populos, mediæq; per Elidis vrbem,
Ibat ouans, diuumq; ſibi poſcebat honorem
Demens, qui nymbos & non imitabile fulmen
Aëre, & cornipedum curſu ſimularat equorum.
At pater omnipotens denſa inter nubila telum
Contorſit, non ille faces, nec fumea tædis
Lumina, præcipiteq; immani turbine adegit.
Nec non & Tityon terræ omniparentis alumnum
Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur: roſtroq; immanis vultur adunco
Immortale iecur tundens, fœcundaq; pœnis
Viſcera, rimaturque epulis, habitatq; ſub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.
Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumque?

Ayuntamiento de Madrid

Quos ſuper atra ſilex iam iam lapſura, cadentiq́;
Imminet aſsimilis: lucent genialibus altis
Aurea fulcra thoris, epulæq́; ante ora paratæ
Regifico luxu: furiarum maxima iuxta
Accubat, & manibus prohibet contingere menſas,
Exurgitq́; facem attollens, atq; intonat ore.
Hic, quibus inuiſi fratres, dum vita manebat,
Impietas erga parentes. Pulſatúſve parens, & fraus innexa clienti:
Aut qui diuitiis ſoli incubuere repertis,
Auaritia. Nec partem poſuere ſuis, quæ maxima turba eſt:
Adulteriū Seditio. Periuriū. Quiq́; ob adulteriū cæſi, quiq́; arma ſequuti
Impia, nec veriti dominorū fallere dextras,
Incluſi pœnā expectant: neq; quære doceri,
Quam pœnam, aut quæ forma viros, fortunáve merſit:
Cauſis ſupplicia ſubiungit. Saxum ingens voluunt alij, radiiſq́; rotarum
Diſtricti pendent, ſedet, æternumq́; ſedebit
Infœlix Theſeus, Phlegiaſq́; miſerrimus omneis
Admonet, & magna teſtatur voce per vmbras,
Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos.
Proditio. Fraus. Vendidit hic auro patriam, dominumq́; potentem:

Imp

Ayuntamiento de Madrid

Impoſuit, fixit leges pretio, atq; refixit.
Hic thalamum inuaſit natæ, vetitosq; hymenæos,
Auſi omnes immane nephas, auſoq; potiti.
Non mihi ſi linguæ centũ ſint, oraq; centũ,
Ferrea vox, omneis ſcelerum comprendere formas.

ELYSII CAMPI DEſcriptio.

His demum exactis, perfecto munere diuæ
Deuenere locos læctos, & amœna vireta
Fortunatorum nemorum, ſedesq; beatas.
Largior hic campos æther & lumine veſtit
Purpureo, ſolemq; ſuum, ſua ſydera norunt.
Pars in gramineis exercent mẽbra palæſtris,
Contendunt ludo, & fulua luctantur arena:
Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt.
Necnõ Threïcius longa cũ veſte ſacerdos,
Obloquitur numeris, ſeptẽ diſcrimina vocũ
Iamq; eadem digitis, iam pectine pulſat eburno.
Hic genus antiquum Teucri, pulcherrima proles.
Magnanimi heroës, nati melioribus annis,
Ilusq;, Aſſaracusq;, & Troiæ Dardanus autor.
Arma procul currusq; virum miratur inanes,
Stant terræ defixæ haſtæ, paſsimq; ſoluti

Ayuntamiento de Madrid

Per campos paſcuntur equi, quæ gratia currûm
Armorumq́; fuit viuis, quæ cura nitentes
Paſcere equos, eadē ſeqtur tellure repoſtos,
Conſpicit ecce alios dextra, læuaq́; p herbā
Veſcentes, lætumq́; choro Pæana canentes,
Inter odoratum lauri nemus, vndeſſupernè
Plurimus Eridani per ſyluā voluitur amnis:
Elyſiorū ncolę qui Hic manus ob patriam pugnando vulnera paſsi,
Quiq́; ſacerdotes caſti, dum vita manebat,
Quiq́; pii vates, & Phœbo digna locuti,
Inuentas aut qui vitam excoluere per arteis,
Quiq́; ſui memores alios fecere merendo:
Omnibus his niuea cinguntur tēpora vitta.
Ouid. lib. 4. Meta. Eſt via decliuis funeſta nubila taxo,
Cuius ad infernas per muta ſilentia ſedes
lib. 4 f.° 147 Styx nebulas exhalat iners: vmbræq́; recētes
Deſcendunt illac, ſimulacraq́; functa ſepulcris.
Pallor, hyemsq́; tenent latè loca ſenta: nouiq́;
Qua ſit iter manes Stygiam quod ducat ad vrbem.
Ignorant, ubi ſit nigri fera regia Ditis.
Mille capax aditus, & apertas vndiq; portas
Vrbs habet, vtq́; fretū de tota flumina terra,
Sic omneis animas locus accipit ille: nec vlli
Exiguus populo eſt, turbā ve accedere ſentit:

Ayuntamiento de Madrid

Errant exangues ſine corpore & oſsibus
vmbræ,
Parsq́; forũ celebrãt,pars imi tecta tyranni,
Pars aliquas arteis antiquæ imitamina vitæ
Exercent,aliam partem ſua pœna coërcet.
Viſcera præbebat Tityus laniãda, nouemq́; Idem in Ibin.
Iugeribus diſtractus erat. Tibi Tãtale nullæ
Deprenduntur aquæ: quæq́; imminet, effugit arbor.
Aut petis, aut vrges ruiturũ Siſyphe ſaxum.
Voluitur Ixion,& ſe ſequiturq́;,fugitq́;,
Moliriq́; ſuis lethum patruelibus auſæ
Aſsiduè repetunt, quas perdant, Belides vndas.
Hic tenebras agitant, volitantq́; per vmbras Silius Italicus lib. 13
Innumeri quondam populi, domus omnibus vna,
In medio vaſtum latè ſe tendit inane,
Huc quicquid terræ, quicquid freta, & igneus æther
Nutriuit primo mundi genitalis ab æuo.
Mors cõmunis agit, deſcẽdũt cũcta, capitq́;
Cãpus iners quantũ interiit, reſtatq́; futurũ.
Cingunt regna decem portæ, quarum vna receptat Decem inferorum portæ.
Belligeros dura gladiui ſorte creatos. 1
Altera,qui leges poſuere,atq; inclyta iura 2
Gentibus, & primas fundarunt mœnibus vrbes.

3 Tertia ruſticolas, Cereris iuſtiſsima turba
Quæ venit ad manes, & fraudum illæſa veneno.
4 Exin qui lætas artes, vitæq́; colendæ
Inuenere viam, nec dedignanda parenti
Carmina fuderunt Phœbo, ſua limina ſeruãt.
5 Proxima quos venti, ſæuæq́; hauſere procellæ,
Naufraga porta rapit, ſic illã nomine dicũt.
6 Finitima huic noxa grauido, & peccaſſe fatenti
Vaſta patet populo, pœnas Rhadamanthus in ipſo
Expetit introitu, mortemq́; exercet inanem.
7 Septima fœmineis reſeratur porta cateruis,
Liuentes vbi caſta fouet Proſerpina lucos.
8 Infantum hinc gregibus, verſas ad funera tædas
Paſsim virginibus, turbæq́; in limine lucis
Eſt iter extinctæ, & vagitu ianua nota.
9 Tum ſeducta loco, & laxata lucida nocte
Clauſtra nitent, quæ ſecreti per limitis vmbrã
Elyſios ducunt campos, hic turba piorum
Nec Stygio in regno cœli nec toſta ſub axe.
Verum vltra Oceanũ ſacro certamina fonti,
Lethæos potat latices obliuia mentis.
10 Extrema hinc auro fulgens, iam lucis honorem
Sentit, & admoto ſplendet ceu ſydere lunæ:
Hac

Ayuntamiento de Madrid

Hac animæ cœlũ repetunt, ac mille peractis
Oblitæ Ditem redeunt in corpora luſtris.
Has paſsim nigrum pandens mors lurida rictum,
Itq́; reditq́; vias, & portis omnibus errat.
Tum iacet in ſpatium ſine corpore pigra vorago,
Limoſiq́; lacus latè exundantibus vrit
Ripas ſæuus aquis Phlegethon, & turbine anhelo Fluuii infernales.
Flammarũ reſonans ſaxoſa incẽdia torquet.
Parte alia torrens Cocytus ſanguinis atri
Vorticibus furit, & ſpumanti gurgite fertur.
At magnis ſemper diuis, regiq́; deorum
Iurari dignata palus, picis horrida riuo
Fumiferũ voluit Styx inter ſepulcra limum.
Triſtior his Acheron ſanie, craſſoq́; veneno
Aeſtuat, & gelidam eructans cum murmure arenam
Deſcendit nigra lentus per ſtagna palude.
Hanc optat ſaniem non vno Cerberus ore,
Hæc & Theſiphones ſunt pocula, & atra Megæra
Hic ſitit, ac nullo rabies extinguitur hauſtu.
Vltimus erũpit lacrymarum fontibus amnis
Ante aulam, atque aditus, & inexorabile limen,
Quarta cohors omni ſtabulant per auia monſtro

Ayuntamiento de Madrid

Excubat,& manes permixto murmure terret
Luctus edax, maciesq; malis comes addita morbis.
Et mœror paſtus fletu, & ſine ſanguine pallor,
Curæq́;, inſidiæq́;, atque hinc queribunda ſenectus,
Liuor. Hinc angens vtraque manu ſua guttura Liuor,
Egeſtas. Et deforme malum, ac ſceleri procliuis Egeſtas,
Diſcordia. Erroŕq; infido greſſu, & diſcordia gaudens
Permiſcere fretum cœlo, ſed & hoſtia Ditis
Centenis ſuetus Briareus excludere palmis,
Et Sphynx virgineos rictus infecta cruore,
Scyllaq́;, Centauriq́; truces, vmbræq́; Gigantum,
Cerberus hic ruptis peragrat cum Tartara vinclis.
Non ipſa Alecto, nec fœta furore Megæra
Audet adire ferum, dum fractis mille catenis
Viperea latrans circumligat ilia cauda,
Dextera vaſta comas, nemoroſaq́; brachia fundit
Taxus, Cocyti rigua frondoſior vnda,
Hic diræ volucres, paſtuſq́; cadauere vultur,
Et multus bubo, ac ſparſis Stryx ſanguine pennis
Harpyiæq́; fouēt nidos, atq; omnibus hærēt
Cond

Ayuntamiento de Madrid

Condenſæ foliis, nutat ſtridoribus arbor.
Has inter formas coniunx Iunonis Auernæ
Suggeſtu reſidens cognoſcit crimina regũ,
Stant vincti, ſeroque piget ſub iudice culpæ,
Circũ errant furiæ, pœnarũq; omnis imago, Tyrannis.
Quàm vellent nunquam ſceptris fulſiſſe ſuperbis!
Inſultant duro imperio, non digna nec ęqua
Ad ſuperos paſsi manes, quæq; antè profari
Non licitũ viuis, tandẽ permiſſa querũtur.
Tunc alius ſæuis religatur rupe catenis. Prometheus.
Aſt alius ſubigit ſaxum, perque ardua montis
Vipereo domat hunc æterna Megæra flagello. Siſyphus.
Talia lethiferis reſtant patienda tyrannis.
At ſcelerata iacet ſedes in nocte profunda Tibul.li.1.
Abdita, quam circũ flumina nigra ſonant.
Tiſiphoneq; impexa, feros ꝓ crinib. angues
Sæuit, & huc illuc impia turba fugit.
Tum niger in turba ſerpentũ Cerberus ore
Stridet, & æratas excubat ante fores.
Illic Iunonem tentare Ixionis auſi
Verſantur celeri noxia membra rota,
Porrectusq; nouem Tityus per iugera terræ
Aſsiduas in atro viſcere paſcit aues.
Tantalus eſt illic & circum ſtagna, ſed acrem
Iam iam poturi deſerit vnda ſitim.
Et Danai proles, Veneris quòd numina lęſit,
In caua lethæas dolia portat aquas.

Ayuntamiento de Madrid

Eſt locus infauſtis quo conciliatur in vnu
Clau. li. 2 in Ruf. Cocytus Phlegethonq́; vadis, inamœn
vterque
Alueus, hic voluit lacrymas, hic igne r
dundat:
Turris per geminos flammis vicinior amn
Porrigitur, ſolidoq́; rigens adamãte, ſiniſt
Proluit igne latus, dextra Cocytia fundit
Aequora, triſte gemens, & flexu conc
plangit.
Huc poſt emeritam mortalia ſæcula vitam
Deueniunt, vbi nulla manent diſcrimina fa
Nullus honor, vanoq́; exutum nomine re
Perturbat plebeius egens, quæſitor in alto
Conſpicuus ſolio pertentat crimina Mino
Et iuſtis dirimit ſontes, quos nolle fateri
Viderit, ad mala mox tranſmittit verbe
fratris.
Nam iuxta Rhadamanthus agit congeſ
ſuperni
Curriculi, totosq́; diu proſpexerit actus,
Exæquat damnum meritis, & multa feraru
Cogit vincla pati, truculentos ingerit vrſ
Prædonesq́; lupis, fallaces vulpibus addit,
At qui deſidia ſemper, vinoq́; grauatus,
Indulgens Veneri voluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundæ pingues detrudit i
artus.
Qui iuſto plus eſſe loquax, arcanaq́; ſueu
Pro

Ayuntamiento de Madrid

Prodere, piſcoſas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam penſent æterna ſilentia vocem.
Quod vbi per varios annos, per mille figu-
ras
Egit, lethæo purgatos flumine, tandem
Rurſus ad humanæ reuocat primordia for-
mæ.

BONI VIRI EXEMPLVM.

Hi mores, hæc duri immota Catonis — Lucanus libr. 2. de Catone.
Secta fuit, ſeruare modum finemq́; tenere,
Naturamq́; ſequi, patriæq́; impendere vitam,
Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo.
Huic epulæ viciſſe famem, magniq́; penates,
Summouiſſe hyemẽ tecto, pretioſaq́; veſtis,
Hirtã membra ſupra Romani more Quiritis
Induxiſſe togam, Venerisq́; huic maximus
vſus,
Progenies, vrbi pater eſt, vrbiq́; maritus,
Iuſtitiæ cultor, rigidi ſeruator honeſti.
In cõmune bonus, nulloſq́; Catonis in actus
Subrepſit, partemq́; tulit ſibi nata voluptas.
Magnum Dardaniæ Læli decus, omnia — Silius lib. 15. de Lælio.
fœlix
Cui natura dedit, nullo renuente deorum.
Ille foro auditus, cùm dulcia ſolueret ora,
Aequabat Pyliæ Neleia verba ſenectæ.
Ille vbi ſuſpenſi patres & curia vocem
Poſceret, vt cantu ducebat corda ſenatus.

Idem

Ayuntamiento de Madrid

Idem cum ſubitũ campo perſtrinxerat aure
Murmur triſte tubæ, tanto feruore ruebat
In pugnam, atque acies, vt natum ad ſol
 liqueret
Bella, nihil vitæ peragi ſine laude placebat.
Ouid. lib. 2. de Ponto. Non ita vixerunt Strophio atque Agamem
 none nati:
Non hæc Aegidæ Pirithoique fides.

VIRGILIVS, AVT *quiſquis eſt author.*

DE VIRO BONO

Vir bonus & prudens, qualem vix repperi
 vnum
Millibus è multis hominũ cõſultus Apollo
Iudex ipſe ſui, totũ ſe explorat ad vnguem.
Quid proceres, quid leno procax, quid opi-
 nio vulgi
Securus, mundi inſtar habens, teres atque
 rotundus
Externæ ne quid labis per leuia ſidat.
Ille dies quàm lõgus erit ſub ſydere Cancri,
Quantaque nox tropico ſe porrigit in Ca-
 pricorno
Cogitat, & iuſto trutinæ ſe examine penſat,
Ne quid hiet, ne quid protubet angulus,
 æquis
Partibus vt coëat, nil vt deliret amuſsis.
Sit ſolidũ quodcũq; ſubeſt, nec inania ſubtus

Iudicet

Iudicet admotus digitis pellentibus ictus.
Non prius in dulcẽ declinat lumina ſomnũ,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei,
Quò prætergreſſus, quid geſtum in tempo-
re, quid non.
Cur iſti facto decus adfuit?aut ratio illi?
Quid mihi præteritum? cur hæc ſententia
ſedit?
Quã melius mutare fuit,miſeratus egentem?
Cur aliquẽ fracta perſenſi mente dolorem?
Quid volui, quod nolle bonum foret? vtile
honeſto
Cur malus ante tuli?num dicto, aut denìque
vultu
Perſtrictus quiſquam? cur me natura magis,
quàm
Diſciplina trahit?ſic dicta & facta per omnia
Ingrediẽs,ortuq; à veſpere cũcta reuoluens,
Offenſus prauis, dat palmam & præmia re-
ctis.

Integer vitæ,ſceleriſq; purus Horat.lib. 1.Carm. Ode 22.
Non eget Mauri maculis, nec arcu,
Nec venenatis grauida ſagittis
Fuſce pharetra.
Siue per Syrtes iter æſtuoſas,
Siue facturus per inhoſpitalem
Caucaſum,vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Nanque me ſylua lupus in Sabina,

Dum

Ayuntamiento de Madrid

Dum meam canto Lalagen,& vltra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit æſculetis.
Nec Iubæ tellus generat,leonum
Arida nutrix.
Pone me pigris vbi nulla campis
Arbor æſtiua recreatur aura,
Quod latus mundi nebulæ,malusq́;
Iuppiter vrget.
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata,
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

Plaut. in Rudente. Supplicii facilius pius à diis ſupplicans
Quam qui ſceleſtus eſt,inuenit veniam ſibi.

QVAE VITAM BEA- *tiorem efficiant.*

Martialis lib.9. Vitam quæ faciunt beatiorem,
Iucundiſsime Martialis,hæc ſunt:
Res non parta labore , ſed relicta,
Non ingratus ager,focus perennis,
Lis nunquam,toga rara,mens quieta,
Vires ingenuæ, ſalubre corpus,
Prudens ſimplicitas,pares amici,
Conuictus facilis,ſine arte menſa.
Nox non ebria,ſed ſoluta curis,

Non

Ayuntamiento de Madrid

Non triſtis thorus,attamen pudicus.
Somnus,qui faciat breues tenebras.
Quod ſis,eſſe velis,nihilq; malis.
Summum nec metuas diem ,nec optes.
Dico tunc vitam beatam , fata cùm peracta ſunt. Solon Athen. per Auſoniũ.
Beatus ille,qui procul negotiis
Vt priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis
Solutus omni fœnore. Horat. Epod. Ode I.

SCELVS.

Nã ſcelus intra ſe tacitũ qui cogitat vllum,
Facti crimen habet. Iuuenal. Sat.13
Proſperum ac fœlix ſcelus
Virtus vocatur. Seneca trag.1
Sæpe in magiſtrum ſcelera redeunt ſua. Idem in Thyeſte.
Quot metuit,auget,ſcelere ſcelus obruit. Idẽ in Agamemn.
Sed ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini eſt,diciq; beatus
Ante obitũ nemo ſupremaq; funera debet. Ouid.lib. 3.Meta.

IMPROBVS, SCELESTVS.

Sunt qui in fortunę iã caſib⁹ omnia ponũt,
Et nullo credũt mundum rectore moueri,
Natura voluente vices,& lucis & anni,
Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt. Iuuenalis Sat.3
Eſt alius metuẽs ne crimen pœna ſequatur,
Hic putat eſſe deos,& peierat,atq; ita ſecũ

Ayuntamiento de Madrid

Decernat quodcunq; volet de corpore no
ſtro
Iſis,& irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dum modò vel cæcus teneam,quos abne-
go nummos.

Ouid. Metamor.1
Viuitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite
tutus,
Non ſocer à genero: fratrum quoq; gratia
rara eſt:
Imminet exitio vir coniugis,illa mariti.
Lurida terribiles miſcēt aconita nouercæ.
Filius ante diem patris inquirit in annos:
Victa iacet pietas.

Idē ibidē.
Mobilis & varia eſt fermè natura malorū,
Cùm ſcelus admittunt, ſupereſt conſtan-
tia,quid fas,
Atque nefas, tandem incipiunt ſentire per-
actis
Criminibus,tamē ad mores natura recurrit
Damnatos,fixa & mutari neſcia: nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi?quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem.
Quíſnam hominum eſt, quem tu conten-
tum videris vno
Flagitio?

Horat.li.1 Ser.Sat.4
Abſentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante,ſolutos
Qui captat riſus hominū,famamq; dicacis,
Fingere qui non viſa poteſt,cōmiſſa tacere
Qui

Ayuntamiento de Madrid

Qui nequit,hic niger eſt,hunc tu Romane caueto.

COERCENDI IMPROBI.

Bonis nocet,quiſquis pepercerit malis. Pub.Mi.
Veterem ferēdo iniuriam,inuitas nouam.
Qui non vetat peccare cùm poſsit,iubet. Se in Tro.
Tu ne cede malis,ſed cōtra audentior ito, Virgil.6
Quàm tua te fortuna ſinet. Aeneid.

PECCANTI NON PRAEſtandum obſequium.

Bis peccas, cùm peccanti obſequium accommodas. Pub.Mi.

Bonus animus nunquā erranti obſequium accommodat.

MENS, ANIMVS.

Iam molire animum qui duret, & aſtrue formam: Ouid. li. 2 de Art. amandi.
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt, Horat.lib. 1.Epiſt.1
Eſt animus tibi, ſunt mores & lingua, fideſq́;,
Plebs eris.

Aequam memento rebus in arduis Hora. li.2 car.ode 3.
Seruare mentem.

Verùm vbi animus ſemel ſe cupiditate deuinxit mala, Terent. in Heaut.
Neceſſe eſt Clitipho conſilia cōſequi conſimilia.

Ayuntamiento de Madrid

MENS SIBI CONſcia recti.

Ouid. lib. 1. Faſt. Conſcia mens recti famæ mendacia ridet,
Sed nos in vitium credula turba ſumus.
Idē ibidē. Eſt aliquid, magnis crimen abeſſe malis.
Idē ibidē. Cōſcia mēs, vt cuiq; ſua eſt, ita cōcipit intra
Pectora pro facto ſpemq;, metumq; ſuo.
Val. Flac. lib. 2 Stabilem quando optima facta
Dant animū, maiorq; piis audacia cœptis.
Horat. li. 1. Epiſt. Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Plaut. in Amphi. Qui non deliquit, decet
Audacem eſſe, & cōfidenter pro ſe & proteruè loqui.
Plaut. in Ruden. Semper cauere, hoc dictū ſapiētiſsimū eſt,
Ne conſcii ſint ipſi maleficii ſui.
Bias Priene. per Auſonium. Quænam ſumma boni? Mens quæ ſibi cōſcia recti.

MENS SIBI CONſcia mali.

Statius li. .. Theba. O cæca nocentum
Conſilia! ô ſemper timidum ſcelus!
Idem, lib. . Theba. Inuigilant animo, ſceleriſq; patrati
Suppliciū exercēt curæ, tūc plurima verſat
Plaut. in Moſtell. Peſsimus in dubiis augur timor.
Nihil eſt miſerius, quàm animus hominis conſcius.
Iuuenalis ſaty. 13 Exemplo quodcunq; malo cōmittitur, ipſi
Diſpli

Ayuntamiento de Madrid

Diſplicet autori: prima eſt hæc vltio, ꝙ ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur, improba quanuis
Gratia fallacis prætoris vicerit vrnam.
Cur tamen hoc tu
Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti Idem, eodem lib.
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit
Occultũ quatiente animo tortore flagellũ?
Pœna autẽ vehemẽs, ac multò ſæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus
Nocte dieq; ſuum geſtare in pectore teſtẽ.
Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas, Et infrà.
Nam ſcelus intra ſe tacitũ qui cogitat vllũ,
Facti crimẽ habet, cedo ſi conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mẽſæ tẽpore ceſſat,
Faucibus vt morbo ſiccis, interq; molares
Difficili creſcente cibo, &c.
Multa miſer timeo, quia feci multa ꝓpterue Ouid. li. 2 Amor.
Exempliq; metu torqueor ipſe mei.

VITIA, AFFECTVS, ET *naturam celari non poſſe.*

Heu quàm difficile eſt, crimen non prodere vultu! Ouid. 2 Meta.
Rubet auditor, cui frigida mens eſt Iuuenalis Saty. 1
Criminibus, tacita ſudãt præcordia culpa,
Inde iræ & lacrymæ.

Cornel. Gall. Certè difficile eſt abſcōdere pectoris æſtꝰ,
Panditur & clauſo ſæpius ore furor.

Seneca in Thyeſte. Multa,ſed trepidus ſolet
Detegere vultus:magna nolentem quoque
Conſilia produnt.

Tibul.li.3 Hei mihi difficile eſt imitari gaudia falſa,
Difficile eſt triſti fingere mente iocum.
Nec bene mendaci riſus componitur ore.
Nec bene ſollicitis ebria verba ſonant.

Ouid. Epiſt.15 Quà licet,& poſſum luctor celare furorē,
Sed tamen apparet diſsimulatus amor.

Horat.lib. 1.Epiſt. Naturā expellas furca,tamen vſq; recurret.

PERVERSA ET CORRVpta hominum natura.

Ouid.li.2 Amo. Quod licet,ingratum eſt : quod non licet, acrius vrit:
Quod ſequitur, fugio : quod fugit, ipſe ſequor.

Idē, libr.3 Amo. Nitimur ī vetitū ſemper,cupimusq; negata,
Sic interdictis imminet æger aquis.

Idē ibidē. Quicquid ſeruatur, cupimus magis , ipſaq; furem
Præda vocat.

Catullus. Odi & amo,quare id faciā fortaſſe reꝗris.
Neſcio,ſed fieri ſentio,& excrucior.

Ouid.li.7 Meta. Aliudq; Cupido,
Mens aliud ſuadet:video meliora,proboq;,
Deteriora ſequor.

Horat. 2.Epiſt. Diſcit enim citiꝰ, meminitq; libentius illud

Quod

Ayuntamiento de Madrid

Quod quis deridet, quàm quod probat, & veneratur.

Nil niſi turpe iuuat, curæ eſt ſua cuique voluptas, Ouid. lib. 1. Art.
Hæc quoq; de alteri⁹ grata dolore venit.

VARIA HOMInum ingenia.

Pectoribus mores tot ſunt, quot in orbe figuræ. Ouid. li. 1 de Arte.
Qui ſapit, innumeris moribus aptus erit. Horat. li. 2. Epiſt.

Deniq; nõ omneis eadẽ mirãtur, amantq;.
Carmine tu gaudes, hic delectatur Iambis,
Ille Bioneis ſermonibus & ſale nigro.
Tres mihi cõuiuæ ꝓpe diſſentire vidẽtur,
Poſcenteis vario multum diuerſa palato.

Caſtor gaudet equis, ouo prognatus eodẽ Horat. lib. 2. Ser.
Pugnis. quot capitũ viuũt, totidẽ ſtudiorũ
Millia.

Mille hominũ ſpecies, & rerũ diſcolor vſus Perſius Saty. 5
Velle ſuum cuiq; eſt, nec voto viuitur vno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cumini,
Hic ſatur irriguo mauult turgeſcere ſomno,
Hic cãpo indulget, hunc alea decoquit, ille
In Venerem putris.

Hic ſatus ad pacem, hic caſtrenſibus vtilis armis, Proper. lib. 3
Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuæ.

Trahit ſua quenque voluptas. Virgiliu. Eclo. 2

Ayuntamiento de Madrid

Terent. in Phormio. Quot homines, tot ſentẽtiæ: ſuꝰ cuiq; mos.

VARIA DONA HOMINVM, *nec omnia uni conceſſa.*

Claudia. Paneg. in laudes Stilico.

Etenim mortalibus ex quo
Tellus cœpta coli, nunquã ſyncera bonorũ
Sors vlli cõceſſa viro: quẽ vultus honeſtat,
Dedecorant mores: animus quẽ pulchrior ornat,
Corpus deſtituit. Bellis inſignior ille,
Sed pacem fœdat vitiis, hic publica felix
Sed priuata domus, partitũ ſingula quenq;
Nobilitant, hunc forma decens, hunc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illũ ſolertia iuris,
Hunc ſoboles, caſtiq; thori,

Senec. in Hippolyt.

Propria deſcribit Deus
Officia, & æuum per ſuos ducit gradus.

GENVS HVMANVM QVAle, *& unde, eiusq; excellentia.*

Manilius lib. 4

An dubium eſt, habitare Deum ſub pectore noſtro?
In cœlumq; redire animas, cœloq; venire?
Vtq; ſit ex omni cõſtructus corpore mundus,

Ex elemẽtis cõſtare mũdum.

Aetheris, atque ignis ſummi, terræq;, mariſq;,
Spiritum & in toto rapidum qui iuſſa gubernat,
Sic eſſe in nobis terrenæ corpora ſortis.

Sang

Ayuntamiento de Madrid

Sanguineaſq; animas animi, qui cuncta gubernat
Diſpenſatq;, hominem quid mirum noſcere mundum,
Si poſſunt homines, quibus eſt & mundus in ipſis,
Exemplumq; Dei quiſque eſt, in imagine parua.
An quoquam genitos niſi cœlo credere phas eſt
Eſſe hoĩes? proiecta tacẽt animalia cuncta μικροκόσ-
In terra, vel merſa vadis, vel in aëre pendent. μος. Homo, dei
Omnibus vna quies, venter ſenſuſq; per artus. imago.
Et quia conſiliũ non eſt, & lingua remiſſa, Hominũ & beſtiarũ diſcrimen.
Vnus & inſpectus rerum, vireſq; loquendi,
Ingeniumq; capax, varias educit in arteis.
Hic partus, qui cũcta regit, ſeceſsit in orbẽ,
Et domuit terrã ad fruges, animalia cœpit,
Impoſuitq; viam ponto, ſtetit vnus in arcẽ
Erectus capitis, victorq; ad ſydera mittit
Sydereos oculos, propiuſq; aſpectat olympum,
Inquiritq; Iouem, nec ſola fronte deorum
Contẽtus manet, & cœlũ ſcrutatur in alto,
Cognatũq; ſequẽs corp⁹ ſe quærit in aſtris;
Quid genus & proauos ſtrepitis? Boethius de cõſol. lib. 3
Si primordia veſtra,

Autoremq; Deum ſpectes,
Nullus degener extat.
Ni vitiis peiora fouens,
Proprium deſerat ortum.
Seneca, trag.1 Nouit paucos
Secura quies: qui velocis
Memores æui, tempora nunquam
Reditura tenet: dum fata ſinunt.
Viuite læti, properat curſu
Vita citato, volucriq; die
Rota præcipitis vertitur anni.
Duræ peragunt penſa ſorores,
Nec ſua retro fila reuoluunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obuia fatis, incerta ſui:
Stygias vltro quærimus vndas.
Certo veniunt ordine parcæ:
Nulli iuſſo ceſſare licet:
Nulli ſcriptum proferre diem:
Recipit populos bona citatos.
Idem in Oedipo. Labimur ſæuo rapiente fato:
Ducitur ſemper noua pompa morti.

MISERA HOMINVM VITA
& omnia caduca ac fragilia.

Ouid. li.6 Meta. Prô ſuperi, quantũ mortalia pectora cæca
Noctis habent!
Cornel. Gall. O quàm dura premit miſeros cõditio vitę,
Nec mors humano ſubiacet arbitrio!

Dulce

Ayuntamiento de Madrid

Dulce mori miſeris, ſed mors optata recedit
At cùm triſtis erit, præcipitata venit.
Mors ſola fatetur
Quantula ſint hominum corpuſcula. — Iuuenalis Sat. 10
Neſcis quid optes, aut quid fugias, ita ludit dies. — Pub. Mi.
Quid quiſq; vitet, nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. Sed improuiſa lethi
Vis rapuit, rapietq; gentes. — Horat. lib. 2. Carm.
Omnia ſunt hominum tenui pendētia filo,
Et ſubito caſu quæ valuere, ruunt. — Ouid. li. 4 de Ponto.
Sic omnia fatis
In peius ruere, ac retro ſublapſa referri. — Virg. lib. 1 Georg.
Optima quæq; dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit, ſubeunt morbi, triſtiſq; ſenectus,
Et labor, & duræ rapit inclementia mortis. — Virg. lib. 3 Georg.
Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris,
Implentur numeris deteriora ſuis. — Ouid. li. 2 Amo.
Nulli eſt hominum perpetuum bonum. — Plautus.
Vt ſunt humana, nihil eſt perpetuū datum. — Idē in Ciſtella.
Omnia mortali mutantur lege creata,
Nec ſe cognoſcunt terræ veteribus annis
Exutas variam faciem per ſæcula gentes. — Manilius. li. 1. Aſtro.

Omnia mutari.

Diffugere niues, redeunt iā gramina cāpis,
Arboribuſq; comæ.
Mutat terra vices, & decreſcentia ripas
Flumina prætereunt. — Horat. lib. 4. Carminū, Ode 7

Grat

Ayuntamiento de Madrid

Gratia cum nymphis geminiſq; ſororib
audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes monet annus, &
mum
Quæ rapit hora diem.
Quatuor anni tempeſtates. Frigora miteſcunt Zephyris, Ver prot
æſtas
Interitura, ſimul
Promifer Autũnus fruges effuderit, & m
Bruma recurrit iners.
Damna tamẽ celeres reparãt cęleſtia lun
Nos vbi decidimus.
Quò pius Aeneas? quò Tullus diues,
Ancus?
Puluis & vmbra ſumus.
Quis ſcit an adiiciant hodiernæ craſti
ſummæ
Tempora dii ſuperi?
Cũcta manus auidas fugiẽt hæredis, amic
Quæ dederis animo.
Mors. Cũ ſemel occideris, & de te ſplẽdida Min
Fecerit arbitria.
Non Torquate genus, nõ te facũdia, nõ
Reſtituet pietas.
Infernis neq; enim tenebris Diana pudic
Liberat Hippolytum.
Nec lethæa valet Theſeus abrũpere charo
Vincula Pirithoo.

Ver

Venit enim ꝓperata malis inopina ſenectꝰ: Boet.lib.1 de conſol.
Et dolor ætatem iuſsit ineſſe ſuam.
Intempeſtiui funduntur vertice cani:
Et tremit effœto corpore laxa cutis.
Mors hominum felix, quæ ſe nec dulcibus annis
Inſerit,& mœſtis ſæpe vocata venit.
Heu heu,quã ſurda miſeros auertitur aure,
Et flentes oculos claudere ſæua negat!
Dũ lenibꝰ malefida bonis fortuna faueret,
Pene caput triſtis merſerat ora meum.
Nunc quia fallacẽ mutauit nubila vultum,
Protrahit ingratus impia vita moras.
Quid me felicem toties iactaſtis amici?
Qui cecidit, ſtabili non erat ille gradu.
Ieu quàm præcipiti merſa profundo
Iens hebet,& propria luce relicta
endit in externas ire tenebras,
errenis quoties flatibus acta
reſcit in immenſum noxia cura.
ic quod præcipiti via
ertum deſerit ordinem,
ætos non habet exitus.
range thoros, pete vina, roſas cape, tingere nardo, Mart. li.2
Ipſe iubet mortis te meminiſſe Deus.
miſeras hominũ mentes,ô pectora cęca! Lucr.lib.2
Qualibus in tenebris vitę,quãtisq; periclis
egitur hoc æui quodcunq; eſt!

Tum

Ayuntamiento de Madrid

Lucr.lib.5 Tũ porrò puer, vt ſæuis proiectus ab vnd
Nauita, nudus humi iacet, infans, indig
omni
Vitali auxilio, cùm primum in luminis o
Nixibus ex aluo matris natura profudit,
Vagituq́; locum lugubri complet, vt æq
eſt,
Cui tantum in vita reſtet tranſire maloru
At variæ creſcunt pecudes, armenta, feræ
Nec crepitacillis opus eſt, nec cuiqu
adhibenda eſt
Almæ nutricis blanda, atque infracta l
quela.
Nec varias quærunt veſtes pro tẽpore cœ
Deniq; nõ armis opus eſt, nõ mœnib⁹ al
Queis ſua tutentur, quãdo omnibus om
largè
Perſius Sat.3 Tellus ipſa parit, naturaq́; dædala rerum.
Diſciteq́; ô miſeri, & cauſas cognoſcite
rum,
Quid ſumus, aut quidnam victuri gig
mur, ordo
Quis datus, aut metæ quàm mollis fle
& vnde.
Quis modus argento, quid fas optare, qu
aſper
Vtile nummus habet, patriæ chariſq́; p
pinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus
Iuſ

Ayuntamiento de Madrid

Iuſsit, & humana qua parte locatus es in re,
Diſce.

AVSONII *ecloga de uita humana.*

QVod vitæ ſectabor iter? Si plena tumultu
Sunt fora? Si curis domus anxia? Si peregrinos
Cura domus ſequitur? Mercantem ſi noua ſemper
Damna manent? Ceſſare vetat ſi turpis egeſtas?
Si vexat labor agricolam? mare naufragus horror
Infamat, pœnæq; graues in cælibe vita,
Et grauior cautis cuſtodia vana maritis.
Sanguineum ſi Martis opus? Si turpia lucra
Fœnoris, & velox inopes vſura trucidat?
Omne æuũ curæ, cunctis ſua diſplicet ætas.
Senſus abeſt paruis lactẽtibus, & puerorum
Dura rudimenta, & iuuenum temeraria pubes. Pueritia. Iuuentus.
Afflictat fortuna viros ꝑ bella, per æquor, Aetas virilis.
Iras, inſidiasq;, catenatosq; labores,
Mutandos ſemꝑ grauioribus: ipſa ſenectus, Senectus.
Expectata diu, votisq; optata malignis,
Obiicit innumeris corpꝰ lacerabile morbis.
Spernimus in commune omnes præſentia. Quoſdam Præſentia faſtidiri.
Conſtat nolle deos fieri, Iuturna reclamat,

Quo

Quo vitam dedit æternam? Cur mortis
adempta eſt
Cōditio? Sic Caucaſea ſub rupe Promethe'
Teſtatur Saturnigenam, nec nomine ceſſat
Incuſare Iouem, data ſit quòd vita perēnis.
Reſpice & ad cultus animi. Sic nēpe pudicū
Perdidit Hippolytū nō felix cura pudoris.
At contrà illecebris maculoſam ducere vitā
Quem iuuat, aſpice & ad pœnas & crimina
regum,
Tereos inceſti, vel mollis Sardanapali.
Perfidiam vitare monent tria Punica bella:
Sed prohibet ſeruare fidē deleta Sagūthos.
Viue, & amicitias ſemper cole; crimē ob iſtud
Pythagoreorū periit ſchola docta ſophorū
Hoc metuens igitur nullas cole, crimen ob
iſtud
Timon palladiis olim lapidatus Athenis.
Diſsidet ambiguis ſemp̄ mens obuia votis.
Nec voluiſſe homini ſatis eſt, optata recu-
ſant.
Eſſe in honore placet, mox pœnitet, & do-
minari
Vt poſsint, ſeruire volūt, idē auctus honore
Inuidiæ obiicitur. Pernox eſt cura diſertis:
Sed rudis ornatu vitæ caret. Eſto patronus,
Et defende reos, ſed gratia rara clientis.
Eſto cliens, grauis imperii ꝑſona patroni.
Exterrēt hunc vota patrū, mox aſpera curis
Sollic

Ayuntamiento de Madrid

Sollicitudo ſubit, cõtẽnitur orba ſenectus.
Et captatoris præda eſt hæredis egenus.
Vitam parcus agas, auidi lacerabere fama.
Et largitorem grauius cenſura notabit.
Cuncta tibi aduerſis cõtraria caſibus. Ergo
Optima Graiorum ſententia, quippe homini, aiunt,
Non naſci eſſe bonum, natum aut citò morte potiri.

NATVRA ET INGENIVM *hominum, & quanta ſit ipſorum inter ſe atrocitas.*

Molliſsima corda — Iuuenalis Sat. 15
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit, hæc noſtri pars optima ſenſus,
Plorare ergo iubet cauſam lugentis amici, — Miſericordia.
Squaloremq́; rei, pupillum ad iura vocantẽ
Circunſcriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli,
Naturæ imperio geminus cũ funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans.
Et minor igne rogi: quis enim bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credat mala? ſeparat hęc nos
A grege mutorũ, atq; ideo venerabile ſoli — Hominũ & beſtiarũ diſcrimen
Sortiti ingenium, diuinorumq́; capaces,
Atq; exercendis, capiendisq́; artibus apti,

Ayuntamiento de Madrid

Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce,
Cuius egẽt prona, & terrã ſpectãtia, mundi
Principia indulſit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoque, mutuus vt nos
Affectus petere auxiliũ, & præſtare iuberet.
Diſperſos trahere in populum, & migrare vetuſto
De nemore, & proauis habitatas linquere ſyluas,
Aedificare domos, laribus cõiũgere noſtris
Tectũ aliud, tutos vicino limine ſomnos.
Vt collata daret fiducia protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere ciuẽ,
Cõmuni dare ſigna tuba, defendere iiſdem
Turribus, atq; vna portarum claue teneri.
Sed iam ſerpentum maior concordia parcit
Cognatis maculis ſimilis fera, quãdo leoni
Fortior eripuit vitã leo? quo nemore vnquã
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tygris agit rabida cum tygride pacẽ
Perpetuam: ſæuis inter ſe conuenit vrſis.
Aſt homini ferrum lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cum raſtra & ſarcula tantum
Aſſueti coquere, & maris, ac vomere laſſi
Neſcierint primi gladios excudere fabri.
Aſpicimus populos, quorum nõ ſufficit ira
Occidiſſe aliquẽ, ſed pectora, brachia, vultũ

Humanæ naturæ excellentia.

Cred

Ayuntamiento de Madrid

Crediderīt genus eſſe ſibi, q̄d diceret ergo,
Vel quò non fugeret, ſi nunc hæc noſtra videret
Pythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulſit non omne legumen.

INGENIVM.

Sæpe ſumma ingenia in occulto latent. Plaut.in Capt.
Ingenium mala ſæpe mouent, quis crederet vnquam Ouid.2.de Arte am.
Aërias hominem carpere poſſe vias?
Ingenium res
Aduerſæ nudare ſolent, celare ſecundæ. Hor.Sat.8
Aurum & opes, & rura frequens donauit amicus: Martialis lib.2
Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

ARTES, LITERAE.

Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura eſt, Ouid.li.1. de Ponto.
Pectora molleſcunt, aſperitasq́; fugit.
Adde ꝙ ingenuas didiciſſe fideliter artes Idem li.2. de Ponto.
Emollit mores, nec ſinit eſſe feros.
Scilicet ingeniū placida mollitur ab arte, Idem lib.3. de Arte.
Et ſtudio mores conuenienter eunt.
Non datur ad muſas currere lata via. Propert.

ARTIVM ET PHILOSOPHIAE
uis & uſus.

Feruet auaritia, miſeraq́; cupidine pectus? Horat.lib. 1.Epiſt.

Ayuntamiento de Madrid

Sũt verba & voces, q̃bus hũc lenire doloré
Poſsis, & magnam morbi deponere parté.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula
 quæ te
Ter purè lecto poterunt recreare libello.
Inuidus, iracundus, iners, vinoſus, amator?
Nemo adeò ferꝰ eſt, vt nõ miteſcere poſsit,
Si modò culturę patienté cõmodet aurem.
Oui. lib. 2. de Pont. Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis,
 Infelix perii dotibus ipſe meis.
Ho. 4. Ca. Ode. 3 Doctrina ſed vim promouet inſitam:
Rectiq; cultus pectora roborant.
Perſ. Sat. 5 Petite hinc iuueneſq; ſeneſq;
Finẽ animo certum, miſeriſq; viatica canis.

LECTIO.

Hora. lib. 1. Epiſt. Inter cuncta leges, & percontabere doctos
Qua ratione queas traducere leniter æuũ,
Ne te ſemper inops agitet, vexetq; cupido,
Ne pauor, & rerũ mediocriter vtilium ſpes.
Virtutem doctrina paret, natura'ne donet:
Quid minuat curas, quid te tibi reddet
 amicum,
Quid purè tranquillet, honos, an dulce lu-
 cellum,
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ.

AVSONII AD NEPOTEM
protrepticon, de ſtudio puerili.

SVnt etiam Muſis ſua ludicra, mixta ca-
 mœnis

Otia

Otia ſunt mellite nepos, nec ſemper acerbi
Exercet pueros vox imperioſa magiſtri.
Sed requies, ſtudiiq́; vices rara tempora ſeruant,
Et ſatis eſt puero memori legiſſe libenter.
Et ceſſare licet, Græco ſchola nomine dicta eſt,
Iuſta laboriferis tribuantur vt otia Muſis.
Quò magis alternũ certus ſuccedere ludũ
Diſce libens, longum delinitura laborem
Interualla damus, ſtudium puerile fatiſcit
Læta niſi auſteris varientur feſta profeſtis.
Diſce labẽs, tetrici nec p̃ceptoris habenas
Deteſtere nepos, nunquam horrida forma magiſtri.
Ille licet triſtis ſenio, nec voce ſerenus
Aſpera contractæ minitetur iurgia frontis,
Nunquam inmanis erit, placet aſſuetudine vultus
Qui ſemel imbuerit, rugas nutricis amabit:
Qui refugit matrem, pappos auiasq́; tremẽtes,
Anteferũt patribus ſeri noua cura nepotes.
Sic neq; Peliden terrebat Achillea Chiron
Theſſalico p̃mixtus equo, nec Pinifer Atlas
Amphitryoniaden puerum, ſed blandus vterque
Mitib⁹ alloquiis teneros mulcebat alũnos.
Tu quoq; ne metuas, quanuis ſchola verbere

bere multo
Increpet, & truculenta ſenex gerat ora magiſter.
Degeneres animos timor arguit, at tibi conſta
Intrepidus, nec te clamor plagæq́; ſonantes,
Nec matutinis agitet formido ſub horis,
Quòd ſceptrum vibrat ferulæ, quòd multa ſupellex
Virgea, quòd mollis ſcuticã prætexit aluta,
Quod feruent trepido ſubſellia veſtra tumultu.
Pompa loci & vani fugiatur ſcęna timoris.
Hæc olim genitorq́; tuus genitrixq́; ſecuti
Securã placido mihi permulcere ſenectam,
Tu ſeniũ quodcunq;, ſuper labẽtibus annis
Fata dabunt, qui nomen aui geris indole prima
Prime nepos, vel re, vel ſpe mihi porge fruendum
Nũc ego te puerũ, mox in iuuenilibꝰ annis,
Iamq́; virũ cernam, ſi ſors ita iuſſerit, aut ſi
Inuidia eſt, ſperabo tamẽ, nec vota fatiſcent.
Vt patris, vtq́; mei non immemor, ardua ſemper
Præmia muſarum cupias facundus, & olim
Hac gradiare via qua nos præceſsimus, & cui
Procõſul genitor ꝑfectus auunculus inſtant.
Per

Ayuntamiento de Madrid

Perlege quodcunque eſt memorabile, prima monebo,
Perlege quodcunque eſt memorabile. Et vt tibi proſit,
Cõditor Iliados,& amabilis orſa Menãdri
Euoluenda tibi,tu flexu & acumine vocis
Innumeros numeros doctis accẽtib⁹ effer.
Affectusq́; impone leges,diſtinctio ſenſum
Auget, & ignauis dant interualla vigorem.
Ecquãdo iſta meæ cõtingẽt dona ſenectæ?
Quando oblita mihi tot carmina,totq́; per æuum
Connexa hiſtoriæ ſoccos aulæaq́; regum,
Et melicos lyricosq́; modos prę́fando nouabis?
Obductosq́; ſeni facies puераſcere ſenſus?
Te præeunte nepos modulata poëmata Flacci,
Altiſonumq́; iterum fas eſt didiciſſe Maronem:
Tu quoq; qui Latiũ lecto ſermone Terenti
Comis & aſtricto percurris pulpita ſocco,
Ad noua vix memorem diuerbia coge ſenectam.
Iam facinus Catilina tuũ,Lepidiq́; tumultũ
Ab Lepido & Catulo iam res & tempora Romæ
Orſus bis ſenos ſeriem cõnecto per annos.
Iam lego ciuili mixtum mauorte duellum,

Ayuntamiento de Madrid

Mouit quod ſocio Sertorius exul Ibero.
Nec rudis hoc auus admoneo, ſed mille docendo
Ingenia expertus multos lactantibus annis
Ipſe alui, gremioq; fouens, & murmura ſoluens
Eripui tenerum blandis nutricibus æuum.
Mox pueros molli monitu, & formidine leni
Pellexi, vt mites peterẽt ꝑ acerba profectus,
Capturi dulcem fructum radicis amaræ.
Idem veſticipes motu iam puberis æui,
Ad mores artesq; bonas, fandiq; vigorem
Produxi, quanquã imperiũ ceruice negarẽt
Ferre, nec inſertis præberent ora lupatis.
Ardua temperies, dura, experientia, rarus
Euentus, longo rerum ſpectatus ab vſu,
Vt regat indocilem mitis cenſura iuuẽtam.
Quæ tolerata mihi donec iam ærumna iuuaret,
Leniretq; vſum bona cõſuetudo laborum,
Donec ad Auguſtæ pia munera diſciplinæ
Accirer, varioq; accingerer auctus honore,
Aurea cum parere mihi palatia iuſſum.
Abſiſtat Nemeſis, ferat & fortuna iocantẽ.
Præſedi imperio, dum prætextatus in oſtro
Et ſceptro & ſolio ſibi ꝑfert iura magiſtri,
Maioresq; putat noſtros Auguſtꝰ honores,
Quos mox ſublimi maturus ꝓtulit auctu,
Quæſt

Quæſtor vt Auguſtus patri natoq; crearer,
Vt prefecturã duplicem, cellamq; curulem,
Vt trabeã, pictamq; togã, mea premia, cõſul
Inducrer, Faſtiſque meis prælatus haberer.
His ego quæſiui meritum q̃ grande nepoti
Conſul auus, lumenq; tuæ præluceo vitæ.
Quãuis & patrio iandudũ nomine clarus,
Poſſes ornatus, poſſes oneratus haberi.
Acceſsit tamen ex nobis honor inclytus, hunc tu
Effice, ne ſit onus, per te vt cõnixus in altũ
Conſcendas, ſperesq; tuos te cõſule faſces.

VIA.

Viam qui neſcit qua deueniat ad mare, Plaut. in Pœ.
Eum oportet amnem quærere comitẽ ſibi.
Certiſsima eſt regnare cupienti via, Senec. in Oedipo.
Laudare modica. Pl. in Cur.
Nemo ire quenquam prohibet publica via. Se. in Ag.
Capienda rebus in malis præceps via eſt.

AEMVLATIO.

Tunc bene fortis equus reſerato carcere (currit, Oui. lib. 3. Amorũ.
Cũ quos ꝑtereat, quosq; ſequatur, habet.

STYLVS.

Sæpe ſtylũ vertas, iterũ quę digna legi ſint, Hor. lib. 1. Epiſt.
Scriptur⁹, neq; te vt miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus.

EXPERIENTIA.

Per varios vſus artem experientia fecit Manilius lib. 1.
Exemplo monſtrare viam.

Ayuntamiento de Madrid

Pub.Mi. Diſcipulus eſt prioris poſterior dies.

ELOQVENTIA ET
eius uis.

Vir.lib.1. Aeneid. Ac velut ĩ magno populo cũ ſępe coorta eſt
Seditio, ſæuitq; animis ignobile vulgus,
Iamq; faces,& ſaxa volant, furor arma miniſtrat.
Tum pietate grauem, ac meritis ſi fortè virum quem
Conſpexere, ſilent, arrectisq; auribus aſtãt
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet.

Tib.lib.4. Nam ſeu diuerſi fremat inconſtantia vulgi,
Non alius ſedare queat, ſeu iudicis ira
Sit placanda, tuis poterit miteſcere verbis.

Ouid.2.de Triſt. Diſcitur, innocuas vt agat facũdia cauſſas:
Protegit hæc ſontes, immeritosq; premit.

Pub.Mi. Comes facundus, in via pro vehiculo eſt.

CARMINA ET INGENII
monumenta, immortalia

Tibul. li.1 Heu, malè nunc artes miſeras hæc ſæcula tractant,
Iam tener aſſueuit munera velle puer.
Pieridas pueri, doctos & amate poëtas,
Aurea nec ſuperent munera Pieridas.
Carmine purpurea eſt niſi coma, carmini ni ſint,
Et humero Pelopis non nituiſſet ebur.
Qué referẽt Muſæ, viuet, dũ robora tellus
Dũ cœlũ ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Dignum

Dignum laude virum muſa vetat mori. Ho.4 car.
Carmine fit viuax virtus, expersq́; ſepulcri, Ouid. lib.
Notitiam ſeræ poſteritatis habet. 4. de Põt.
Nam neque Pyramidum ſumptus ad ſydera ducti: Propert. lib.3.
Nec Iouis Elei cœlum imitata domus,
Nec Mauſolei diues fortuna ſepulchri
Mortis ab extrema conditione vacat,
Aut illis flammæ, aut imber ſubducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.
At non ingenio quæſitum nomen ab æuo
Excidet, ingenio ſtat ſine morte decus.
Carmine dii ſuperi placantur, carmine manes. Hor.2.epi.
Singula q̃d referã? nil nõ mortale tenemus, Ouid.3.
Pectoris exceptis, ingeniiq́; bonis. Tri.
Scindũtur veſtes, gẽmæ frangũtur & aurũ,
Carmina quã tribuẽt fama perennis erit. Idé 1. Amo.el. 10.
Viuet Mæonides, Tenedos dum ſtabit, & Idæ, Idé eodé li. ele. 15.
Dũ rapidas Simois in mare voluet aquas.
Viuet & Aſcræus, dum muſtis vua tumebit,
Dum cadet incurua falce reſecta Ceres.
Battiades toto ſemper cantabitur orbe,
Quanuis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet iactura cothurno.
Cum Sole & Luna ſemper Aratus erit.
Dũ fallax ſeruus, durus pater, improba lena

Ayuntamiento de Madrid

Viuet,dum meretrix blanda, Menandru
erit.
Ennius arte canens, animoſiq; Accius ori
Caſurum nullo tempore nomen habent
Varroné,primamq; raté quæ neſciet ætas?
Aureaq; Auſonio terga petita duci?
Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lu-
creti,
Exitio terras cùm dabit vna dies.
Tityrus,& ſegetes,Aeneiaq; arma legentur,
Roma triumphāti dum caput orbis erit.
Donec erūt ignes,arcusq; Cupidinis arma,
Diſcentur numeri culte Tibulle tui.
Gallus & Heſperiis, & Gallus notus Eois,
Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo cùm ſilices, cùm dens patientis arat
Depereant æuo,carmina morte carent.
Cedant carminibus reges regumq; triūphi
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus,mihi flauus Apollo
Pocula Caſtalia plena miniſtret aqua.
Suſtineámque coma metuentem frigor
myrtum,
Atque ita ſollicito multus amante legar.
Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit.
Tū ſitus ex merito quéque tuetur hono
Ergo etiam, cum me ſupremus aduſſeri
ignis,
Viuam:parsq; mei magna ſuperſtes erit.

POET

Ayuntamiento de Madrid

POETAE.

Quid petitur ſacris niſi tantũ fama poëtis, Oui.lib.3.
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet. Artis.
Cura ducum fuerant olim,regumq; poëtæ,
Præmiaque antiqui magna tulere chori:
Sanctaq; maieſtas, & erat venerabile nomẽ
Vatibus, & largæ ſæpe dabantur opes.
Ennius emeruit Calabris in mõtib⁹ hortos,
Contiguus poni Scipio magne tibi.
Nunc hederæ ſine honore iacent, operatáque doctis
Cura vigil Muſis, nomen inertis habet.
Sed famam vigilare iuuat: quis noſſet Homerum,
Ilias æternum ſi latuiſſet opus?
At ſacri vates & diuûm cura vocamur, Idem,3. Amo.
Sunt etiã qui nos numen habere putent.
Eſt Deus in nobis,agitante caleſcimus illo, Idẽ,6. Faſtorum.
Impetus hic ſacræ ſemina mentis habet.
Eſt Deus in nobis,ſunt & commercia cœli, Idẽ,lib.3. de Arte.
Sedibus æthereis ſpiritus ille venit.
Adde quòd inſidię ſacris à vatibus abſunt, Idem, eodẽ lib. de Arte.
Et facit ad mores ars quoq; noſtra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor vrget habendi,
Cõtempto colitur lectus & vmbra foro.
Sunt tamen inter ſe cõmunia ſacra poëtis, Idẽ, lib.2. de Pont.
Diuerſum quamuis quiſq; ſequamur iter.
Scribim⁹ indocti,doctiq; poëmata paſsim: Horat.li.2. Epiſt.

Ayuntamiento de Madrid

Hic error tamen,& leuis hęc inſania,quăt
Virtutes habeat,ſic collige: vatis auarus
Non temerè eſt animus, verſus amat, h
ſtudet vnum:
Detrimenta, fugas ſeruorũ,incendia rid
Non fraudē ſocio, puero nō cogitat vlla
Pupillo, viuit ſiliquis,& pane ſecundo,
Militiæ quanquam piger & malus, vti
vrbi.
Si das hoc,paruis quoque rebus magna i
uari,
Os tenerũ pueri,balbumq́; poëta figurat,
Torquet ab obſcœnis iam nunc ſermon
bus aurem,
Mox etiā pectus præceptis format amic
Rectè facta refert, orientia tempora no
Inſtruit exemplis, inopē ſolatur & ægru
Idē ibidē. At qui legitimum cupiet feciſſe poëma,
Cum tabulis animū cēſoris ſumet hone
Audebit quæcunque parum ſplendoris h
bebunt,
Et ſine pondere erunt, & honore indig
ferentur
Verba mouere loco,quãuis inuita recedā
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſt
Obſcurata diū populo, bonus eruet, atq
Proferet in lucē ſpecioſa vocabula rerum,
Quæ priſcis memorata Catonibus atq
Cethegis,

Nun

Ayuntamiento de Madrid

Nunc ſitus informis premit, & deſerta vetuſtas,
Adſciſcet noua, quæ genitor produxerit vſus,
Vehemens & liquidus, puroq; ſimillimus anni
Fundet opes, Latiũq; beabit diuite lingua,
Luxuriantia compeſcet, nimis aſpera ſano
Leuabit cultu, virtute carentia tollet,
Ludẽtis ſpeciẽ dabit, & torquebitur, vt qui
Nunc Satyrũ, nũc agreſtẽ Cleopa mouetur.

PRAECEPTA QVALIA *eſſe debeant.*

Horat. de Arte poëtica.

Quicquid præcipies, eſto breuis: vt citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.

LIBERI QVOMODO EDV*candi, & exempla aliorum quam uim habeant.*

Iuuenalis Satyr. 14.

Nil dictu fœdum, viſuq; hęc limina tangat,
Intra quæ puer eſt, procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia. ſi quid
Turpe paras, nec tu pueri cõtẽpſeris annos,
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
Ergo miſer trepidat, ne ſtercore fœda canino (Et paulò infrà.)
Atria diſpliceant oculis venientis amici,

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec perfuſa luto ſit porticus, & tamen vn
Semodio ſcobis hęc emẽdat ſeruulus vnus
Illud non agitas, vt ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domũ, vitioq; carentem
Gratũ eſt ꝙ patriæ ciuẽ, populoq; dediſti
Si facis vt patriæ ſit idoneus, vtilis agris,
Vtilis & bellorũ, & pacis rebus agendis.
Educationis vis. Plurimum enim intererit quibus artibus, &
quibus hunc tu
Moribus inſtituas, ſerpente ciconia pullo
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem ſumptis quærũt animalia pẽnis
Idem, eadẽ Satyra. Parcendum eſt teneris, nondum implene
medullas
Natiuæ mala nequitiæ, cùm pectere barb
Cœperit, & lõgi mucronẽ admittere cultri
Falſus erit teſtis, vendet periuria ſumma
Exigua, Cereris tangens aramq; pedemq;
Elatam iam crede nurum, ſi limina veſtra
Mortifera cum dote ſubit, quibus illa pre
metur
Per ſomnum digitis? nam quæ terraq; ma
rique
Acquirenda putes, breuior via conferet illi
Nullus enim magni ſceleris labor. hæc ego
nunquam
Mandaui dices olim, nec talia ſuaſi,
Mentis cauſſa malæ tamen eſt, & origo pe
nes te.

Nam

Ayuntamiento de Madrid

Nī quiſquis magni cēſus præcepit amorē,
Et læuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia cōduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo, quē ſi reuoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metisq; relictis.
Nemo ſatis credit tātū delinquere quantū Licentia.
Permittas, adeo indulgent ſibi latius ipſi.

PHILTO, *ſenex.* LYSITELES, *adoleſcens.*

QVò illic homo ſe penetrauit ex ædibus? Plaut. in Trinum. act. 2
LY. Pater, adſum.
Impera quid vis, neq; tibi ero in mora, neque latebroſe me abs tuo
Cōſpectu occultabo. PH. Feceris par tuis cæteris factis, patrem
Tuum ſi percoles: per pietatem nolo ego cum improbis te viris
Gnate mi, neq; in via, neque in foro vllum ſermonem exequi.
Noui ego hoc ſeculū moribus quibus ſit: malus bonum malum
Eſſe vult, vt ſit ſui ſimilis: turbant, miſcent mores mali, rapax,
Auarus, inuidus, ſacrum, prophanum, publicum, priuatum habent.
Hiulca gens, hæc ego doleo, hæc ſunt, quæ excruciant.

Ayuntamiento de Madrid

Hæc dies noctesq; tibi canto, vt caueas, quod manu non queunt
Tangere, tãtum fas habent, quò manus abſtineant,
Cętera rape, trahe, fuge latè. lacrymas hæc mihi, quom video,
Eliciunt, quia ego ad hoc genus hominum duraui, quin prius
Me ad plureis penetraui, nam ii mores maiorum laudant,
Eoſdem latitant, hiſce ego te artibus gratiam facio, neu colas
Neu imbuas ingenium, meo modo & moribus viuito antiquis.
Quæ ego tibi præcipio, hæc facito: nihil ego iſtos moror fatuos
Mores, & turbidos, quibus boni dedecoriſe: hæc tibi, ſi mea
Imperia capeſſes, multa bona in pectore conſident.
LYS. Semper ego vſque ad hanc ætatem ab ineunte adoleſcentia
Tuis ſeruiui ſeruitutem imperiis, & præceptis pater.
Proin ego me liberum eſſe ratus ſum, pro imperio tuo
Meum animum tibi ſeruitutem ſeruire æquom cenſui.
PH. Qui homo cum animo inde ab ineunte

eunte depugnat ſuo,
Vtrum id ita ne eſſe mauelit, vt eum animus æquum cenſeat,
An ita potius, vt parentes eum eſſe & cognati velint?
Si animus hominem perpulit, actum eſt, animo ſeruiuit, non ſibi.
Si ipſe animum perpulit, dum viuit, victor victorum cluet.
Tu ſi animum viciſti potius quàm animus te, eſt quod gaudeas.
Nimio ſatius tui opus eſt, te ita eſſe, quàm vt animo lubet.
Qui animum vincũt, quàm quos animus, ſemper probiores
Cluent. LYS. Iſthæc ego mihi ſemper habui ætati tegumentum
Meæ, ne penetrarem me vſquam, vbi eſſet damni conciliabulum,
Ne noctu irem obambulatũ, ne ſuum adimerem alteri.
Neu tibi ægritudinẽ pater parerem parſi ſedulo.
Sarta tecta, tua præcepta vſque habui mea modeſtia.
PH. Quid exprobras, bene quod feciſti? tibi feciſti, non mihi.
Mihi quidem ætas acta eſt, tua iſthuc refert maximè.

Ayuntamiento de Madrid

Is probus eſt,quẽ non pœnitet,quàm probus ſit,& frugi bonæ.

Benefacta benefactis aliis pertegito, ne perpluant.

Qui ipſus ſe contemnit,in eo eſt indoles induſtriæ.

Plautus in Trinum.

Semper tu hoc facito cogites,
Id optimum eſſe, tute vt ſis optimus: ſi id nequiueris,ſaltem,vt
Optimis ſis proximus.

Terent.in Adelph.

Hoc patriũ eſt potius, conſuefacere filium
Sua ſpõte rectè facere,quàm alieno metu.
Hoc pater ac dominus intereſt. hoc qui nequit,
Fateatur ſe neſcire imperare liberis.

Idẽ ibidẽ.

Vt quiſque filium ſuum vult eſſe,ita eſt.

Hora lib. 1. Sermo. Exemplorum vis.

Inſueuit pater optimus hoc me,
Vt fugerẽ,exemplis vitiorũ quęq; notãdo,
Cùm me hortaretur,parcè,frugaliter,atq;
Viuerem vti contentus eo, quod mî ipſe paraſſet.
Nónne vides Albi vt male viuat filius? vtq;
Barus inops?magnum documentum,ne patriam rem
Perdere quis velit,à turpi meretricis amore
Cùm deterreret,Sectani diſsimilis ſis.
Ne ſeqrer mœchas,cõceſſa cùm Venere vti
Poſsẽ: depréſi nõ bella eſt forma Treboni
Aiebat:ſapiens vitatu,quidq; petitu

Sit

Ayuntamiento de Madrid

Sit melius, cauſſas reddet tibi: mi ſatis eſt, ſi
Traditū ab antiquis moré ſeruare, tuamq́;
Dum cuſtodis eges, vitam famamq́; tueri
Incolumé poſsim, ſimul ac durauerit ætas
Membra, animumq́; tuum, nabis ſine cortice. ſic me
Formabat puerum dictis, & ſiue iubebat
Vt facerem quid, habes autorem, quo facias hoc:
Vnum ex iudicibus ſelectis obiiciebat.
Siue vetabat, an hoc inhoneſtum, & inutile factu
Nécne ſit, addubites? flagret rumore malo cùm
Hic, atq; ille, auidos vicinū funus vt ægros
Exanimat, mortiſq́; metu ſibi parcere cogit
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitiis.
Sic natura iubet, velocius & citius nos Iuuenalis
Corrūpūt vitiorū exépla dōeſtica, magnis Satyr. 14
Cū ſubeant animos autoribꝰ: vnus & alter
Forſitan hæc ſpernant iuuenes: quibus arte benigna
Et meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugiéda patrū veſtigia ducūt,
Et mōſtrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abſtineas igitur dānis huiuſce, etenim vel
Vna potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur

Ayuntamiento de Madrid

Natura hominũ corrupta.

Ex nobis geniti, quoniam dociles imitãdis
Turpibus ac prauis oẽs ſumus: & Catilinã
Quocunque in populo videas, quocunque ſub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus vſquam.

PHILOLACHES *adoleſcens.*

Plautus Act. 1. Scena 2

Recordatus multum, & diu cogitaui,
Argumentaq́; in pectus multa inſtitui
Ego, atq; in meo corde, ſi eſt qđ mihi cor,
Eam rem volutaui, & diu diſputaui
Hominem quo ius rei, quando natus eſt,
Similẽ eſſe arbitrarer, ſimulacrũq́; habere.
Id repperi iam exemplum,
Nouarum ædium eſſe arbitror ſimilẽ ego hominem:
Quãdo hic natus eſt, ei rei argumẽta dicã,
Atq; hoc haud videtur veriſimile vobis,
At ego id faciam eſſe ita, vt credatis.
Profectò ita eſſe vt prædico, vero vincam.
Atque hoc voſmetipſi ſcio,
Perinde vti nunc ego eſſe autumo, quando
Dicta audietis mea, haud aliter id dicetis,
Auſcultate argumẽta, dũ dico ad hanc rem
Simul gnarituros volo eſſe hãc rem mecũ.
Aedes cum extẽplò ſunt paratæ, expolitæ,
Factæ probè, examuſsim
Laudant fabrum, atque ædes probant, ſibi quiſque

Inde

Ayuntamiento de Madrid

Inde exemplum expetunt ſibi quiſq; ſimile,
Suo vſque ſumptu, operæ ne parcunt ſuæ.
Atq; vbi illò immigrat nequam homo indiligensq́;,
Cum pigra familia immũdus, inſtrenuus,
Hic iam ædibus vitium additur,
Bonæ cùm curantur malè.
Atque illud ſæpe fit, tempeſtas venit,
Confringit tegulas, imbricesq́;, ibi
Dominus indigens reddere alias ne volt:
Venit imber, lauit parietes, perpluunt
Tigna, putrefacit aër operam fabri.
Nequior iam factus eſt vſus ædium,
Atque haud fabri culpa, ſed magna pars
Moram hanc induxerunt, ſi quid nummo ſarciri poteſt
Vſq; dum maneant, neq; id faciunt, donicũ
Parietes ruant: ædificãtur ędes totę denuò.
Hæc argumenta ego ædificiis dixi. Nunc etiam volo
Dicere, vt homines ædium eſſe ſimiles arbitremini.
Primùm dum parentes fabri liberûm ſunt,
Et fundamentum ſubſtruunt liberorum,
Extollunt, parant ſedulò infirmitatem.
Et vt in vſum boni, & in ſpeciem populo
Sint, ſibiq́; aut materiæ ne parcunt,
Nec ſumptus ibi ſumptui eſſe ducunt,
Expoliunt, docent literas, iura & leges

Ayuntamiento de Madrid

Sumptu ſuo, & labore nituntur, vt
Alii ſibi eſſe illorum ſimiles expetant:
Ad legionem quom itant, adminiculum
eis danunt
Tum aliquem cognatum ſuum,
Eatenus abeunt à fabris
Vnum vbi meritũ eſt ſtipendiũ. Igitur tum
Specimen cernitur, quo eueniat ædificatio.
Nam ego ad id frugi vſque & probus fui, in
fabrorum
Poteſtate dum fui.
Poſteaquã immigraui in ingenium meum,
Perdidi operam fabrorum ilicò, oppidò
Venit ignauia, ea mihi tempeſtas fuit,
Ea mihi aduentu ſuo grandinẽ, imbremq́;
attulit,
Hæc verecundiam mihi & virtutis modum
Deturbauit, detexitq; me ilicò
Poſt illa obtigere eam negligens fui,
Cõtinuò ꝓ ibre amor aduenit in cor meũ.
Is vſq; in pectus permanauit, permadefecit
Cor meũ. Nũc ſimul res, fides, fama, virtus,
Decusq́; deſeruerunt, ego ſum in vſu
Factus nimio nequior, atq; Aedepol ita
Hæc tigna humidè putẽt, non videor mihi
Sarcire poſſe ædes meas, quin totæ
Perpetuæ ruant, quin cum fundamento
Perierint, nec quiſquã eſſe auxilio queat:
Cor dolet, cùm ſcio nũc vt ſum, atq; vt fui,
Quo

Ayuntamiento de Madrid

Quo neq; induſtrior de iuuentute erat
Arte Gymnaſtica, diſco, haſtis, pila,
Curſu, armis, equo, victitabam volupe
Parſimonia & duritia, diſciplinæ aliis erã:
Optumi quiq; expetebãt eã doctrinã ſibi.
Nunc poſtquã nihili ſum, id verò meopte
ingenio repperi.

INSTITVTIO PRINCIPIS,
ex Claudiano de quarto Honorij Auguſti conſulatu.

Si tibi Parthorum ſolium fortuna dediſſet
Chare puer, terriſq; procul venerandus Eois
Barbarus Arſacio conſurgeret ore thiaras,
Sufficeret ſublime genus, luxuq; fluentem
Deſide, nobilitas poſſet te ſola tueri.
Altera Romanæ longæ rectoribus aulæ Quæ vera nobilitas.
Conditio, virtute decet non ſanguine niti.
Maior, & vtilior facto coniuncta potenti
Vile latens virtus, quid enim ſubmerſa tenebris
Proderit? obſcuro veluti ſine remige puppis
Vel lyra quæ recitet, vel qui non tenditur arcus,
Hanc tamẽ haud quiſquam qui non agnouerit ante Virtus
Semet, & incertos animi placauerit æſtus,

Ayuntamiento de Madrid

Inueniet,longis illuc ambagibus itur.
Diſce orbis quod quiſque ſibi, quum conderet artus
Noſtros æthereis miſcens terrena Prometheus,
Synceram patri mentem furatus olympo,
Cõtinuit clauſtris,indignantemq́; reuinxit.
Et quum nõ aliter poſſent mortalia fingi,
Adiunxit gemmas : illæ cum corpore lapſ
Intereunt,hęc ſola manet,buſtoq́; ſuperſte
Euolat,hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricẽ operũ,proſpecturamq́; labori
Ratio. Illas inferius collo, præceptaq́; ſummæ
Paſſuras dominæ digna ſtatione locauit.
Quippe opifex veritus confundere ſacra prophanis,
Diſtribuit partes animæ,ſedesq́; remouit,
Iram ſanguineis regio ſub pectore cordis
Protegit imbutã flãmis,auidamq́; nocendi,
Irę ſedes. Præcipitemq́; ſui rabie ſuccenſa tumeſcit,
Contrahitur ſtupefacta metu, quumq́; omnia ſecum
Duceret,& requiẽ mẽbris veſana negaret,
Inuenit pulmonis opem:madidumq́; fluẽti
Præbuit,vt tumidæ ruerẽt in mollia fibræ.
Auaritiæ ſedes. At ſibi cuncta petens,nil collatura cupido
In iecur,& tractus imos compulſa receſsit.
Quę velut ĩmanes reſerat dũ bellua rictus,
Expleri,paſciq́; nequit,nunc verbere curas
Torq

Ayuntamiento de Madrid

Torquet auaritiæ, ſtimulis nunc flagrat amorum,
Nunc gaudet, nunc mœſta dolet, ſatiataq; rurſus
Exoritur, cæſaq; redit pollentius hydra.
Hos igitur potuit ſi quis ſedare tumultus,
Inconcuſſa dabit puræ ſacraria menti.
Tu licet extremos latè dominêre ꝑ Indos,
Te Medꝰ, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, ſi praua cupis, ſi duceris ira, Quis liber
Seruitii patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges. Tunc omnia iura tenebis,
Cùm poteris rex eſſe tui. procliuior vſus
In peiora datur, ſuadetq; licentia luxum, Licentia.
Illecebriſq; effræna fauet, tunc viuere caſtè
Aſperius, quum prompta Venus: tum durius iræ
Conſulimus, quum pœna patet. ſed comprime motus,
Nec tibi quid liceat, ſed ꝗd feciſſe decebit
Occurrat, mentẽq; domet reſpectꝰ honeſti.
Hoc te præterea crebro ſermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoſcas, cunctis tua gẽtibus eſſe
Facta palàm, nec poſſe dari regalibꝰ vſquã
Secretum vitiis: nam lux altiſsima fati
Occultum nil eſſe ſinit, latebraſq; ꝑ omnes Principũ
Intrat, & obſtruſos explorat fama receſſus. vitia conſpicua.
Sis pius in primis, nã cũ vincamur in omni
Muner

Munere, ſola deos æquat clementia nobis
Neu dubiè ſuſpect⁹ agas, neu falſus amicis
Rumorum've auidus, qui talia curat, inanes
Horrebit ſtrepitus, nulla non anxius hora.
Non ſic excubiæ, nec circunſtantia pila,
Quã tutatur amor, non extorquebis amari.
Hoc alterna fides, hoc ſimplex gratia donat.
Nónne vides operũ q̃ ſe pulcherrim⁹ ipſe
Mũdus amore ligat? nec vi cónexa per æui
Conſpirãt elemẽta ſibi? qui limite Phœbus
Contentus medio, contentus littore põtus,
Et qui perpetuò terras ambitq; vehitq;.
Nec p̃mat incũbens oneri, nec ceſſerit aẽr.
Tyrannus Qui terret, plus ipſe timet: ſors iſta tyrãnis
Cõuenit, inuideant claris, forteſq; trucidẽt,
Muniti gladiis viuant, ſeptiq; venenis
Ancipites habeant artes, trepidiq; minẽtur.
Tu ciuẽ patremq; geras, tu conſule cunctis.
Nec tibi, nec tua te moueant, ſed publica vota
In cõmune iubes ſi quid, cenſeſq; tenendũ,
Primus iuſſa ſubi, tunc obſeruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, quum viderit ipſum
Qualis princeps, talis populus. Autorem parêre ſibi. componitur orbis
Regis ad exẽplum, nec ſic inflectere ſenſus
Humanos edicta valent, quàm vita regẽtis.
Mobile mutatur ſemp̃ cũ principe vulgus.

His

Ayuntamiento de Madrid

His tamen effectis nec faſtidire minores,
Neu pete præſcriptos homini tranſcendere fines.
Inquinat egregios adiūcta ſuperbia mores
Nō tibi tradidimꝰ dociles ſeruire Sabæos,
Armeniæ dominū nec te præfecimus oræ,
Nec damus Aſſyriam, tenuit quam fœmina, gentem.
Romani, qui cuncta diu rexere, regendi,
Qui nec Tarquini faſtus, nec iura tulêre
Cæſaris, annales veterū delicta loquuntur.
Hærebant maculę, quis nō per ſęcula dānat
Cæſareæ portēta domus? quā dira Neronis
Funera? quìm rupes caprearum tetra latebit
Inceſto poſſeſſa ſeni? victura feretur
Gloria Traiani, non tam qui Tigride victo
Noſtra triūphati fuerat prouincia Parthi,
Alta quòd inuectus fractis capitolia Dacis
Quìm patriæ quòd mitis erat. nec deſine tâles
Nate ſequi, ſi bella tonant, prius agmina duris
Exerce ſtudiis, & ſæuo præſtrue Marti.
Nō brumæ requies, nō hybernacula ſegnes
Eneruent torpore manus ponenda ſalubri
Caſtra loco, præbenda vigil cuſtodia vallo.
Diſce vbi denſari cuneus, vbi cornua tendi
Aequius, aut iterum flecti, quæ montibus apta,

Quæ

Ayuntamiento de Madrid

Quæ campis acies fraudi quæ accommoda
 vallis,
Quæ via difficilis, ſidit ſi mœnibus hoſtis,
Tum tibi murali libretur machina pulſu,
Saxa rotet præceps aries, prætectaq; porta
Teſtudo feriat, ruat emerſura iuuentus
Effoſſi per operta ſoli, ſi longa moretur
Obſidio, tum vota caue ſecura remittas,
Incluſum've putes, multis damnoſa fuere
Gaudia, diſperſi pereunt, ſomnoq; ſoluti,
Sæpius incautæ nocuit victoria turbæ.
Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Deliciis, non imbelles ad ſigna miniſtros
Luxuries armata trahat, neu flantibus Au-
 ſtris,
Neu pluuiis cedas. neu defenſura calorem
Aurea ſubmoueāt rapidos vmbracula ſoles,
Inuentis vtare cibis, ſolabere partes
Aequali ſudore tuas, ſi collis iniquus
Primus ini, ſyluam ſi cędere prouocat vſus,
Ne pudeat ſumpta quercū ſtrauiſſe bipēni
Calcatur ſi pigra palus, tuus ante profundā
Prætentet ſonipes, fluuio tu protere curru
Hærentes glacie, liquido tu ſcinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te conſere
 turmas,
Nunc pedes aſsiſtas pediti, tū prōptius ibit
Te ſocio, tum conſpicuus gratusq; geretur
Sub te teſte labor.

Interea

Interea Muſis animus dum melior inſtet,
Et quę mox imitere legat, nec deſinas vnquam
Tecũ Graia loqui, tecũ Romana vetuſtas:
Antiquos euolue duces, aſſueſce futuræ
Militiæ, Latium retro te confer in æuum.
Libertas quæſita placet, mirabere Brutum:
Perfidiam damnas, Metii ſatiabere pœnis:
Triſte rigor nimi⁹, Torquati deſpue mores:
Mors impenſa bonum, Decios venerare ruentes:
Vel ſolus quid fortis agat, te ponte ſoluto
Oppoſitus Cocles, Mutii te flãma docebit.
Quid mora perfringat, Fabius quid rebus in arctis
Dux gerat, oſtendet Gallorum ſtrage Camillus.
Diſcitur hinc, nullos meritis obſiſtere caſus
Prorogat æternã feritas tibi Punica famam
Regule, ſucceſſus ſupant aduerſa Catonis.
Diſcitur inquãtum paupertas ſobria poſſit.
Pauper erat Curius, reges quum vinceret armis.
Pauper Fabricius, Pyrrhi quum ſperneret aurum.
Sordida Serranus flexit dictator aratra,
Luſtratæ lictore caſæ, faſceſq; ſalignis
Poſtibus affixit, collectæ conſule meſſes,
Et ſulcata diu trabeato rura colono.

Artes humanæ & liberales. Hiſtoriarum vſus.

ALIE

Ayuntamiento de Madrid

ALIENO PERICVLO SAPERE.

Publ. Mi. Bonũ eſt,fugiẽda aſpicere alieno in malo.
Terent.in Heauton. Ex aliis periculum facito,tibi ꝙ ex vſu ſiet.
Felicitcr ſapit,qui alieno periculo ſapit.
Plautus. Ex vitio alterius,ſapiens emendat ſuum.
Publ. Mi. Vos ego nũc moneo, felix quicũq; dolore
Tibul.lib. 3.Eglog.8 Alterius diſces poſſe carere tuo.

OFFICIVM DISCIPVLORVM.

Ouid. lib 1.Artis. Phyllirides puerum citharæ præfecit Achillem,
Atq; animos molli contudit arte feros:
Qui toties ſocios, toties exterruit hoſtes,
Creditur annoſum pertimuiſſe ſenem.
Quas hector ſenſur⁹erat,poſcẽte magiſtro,
Verberibus iuſſas præbuit ille manus.
Iuue.Sa.7 Dii maiorum vmbris tenuem, & ſine pondere terram,
Spirãteſq; Crocos,& in vrna ꝑpetuum ver,
Qui præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco , metuens virgæ iam grandis Achilles
Cantabit patriis in montibus.

OBLIVIO.

Plaut. in Capti. Mos obliuiſci hominibus
Plaut.in Pœnulo Neq; nouiſſe, cuius nihil ſit faciũda gratia.
Nihili eſt autem , ſuum qui officium facere eſt immemor,

Niſi

Ayuntamiento de Madrid

Niſi adeo monitus.
Iniuriarum remedium eſt obliuio. Pub. Mi.

MEMORIA.

Memorem immemorem facit qui monet, Plaut. in Pſeud.
quod memor
Meminit.
Prima langueſcit ſenum
Memoria, longo laſſa ſublabens ſitu. Seneca in Oedipo.

ADHORTATIO.

Quæ tu cùm præſtes, remo tamen vtar & Oui. 2. de Ponto.
aura,
Nil nocet admiſſo ſubdere calcar equo.
Acer & ad palmæ per ſe curſurus honores, Idem, eodé li. de Póto.
Si tamen horteris, fortius ibit equus.
Qui monet vt facias, quod iam facis, ille idé 5. Tri.
monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo.
Inpatiens animus, nec adhuc tractabilis Ouid. 1 de Rem. am.
arte,
Reſpuit, atq; odio verba monētis habet.

NIHIL SVPRA VIRES
& naturam tentandum.

Turpe eſt quod nequeas capiti committe- Prop. lib. 3
re pondus,
Et preſſū inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum ſunt omnibus
apta,
Fama nec ex æquo ducitur vlla iugo.
Tu nihil inuita dices, facies've Minerua. Horat. de

f Sumite

Ayuntamiento de Madrid

arte Poetica. Sumite materiã veſtris qui ſcribitis æquam
Viribus, & verſate diu, quid ferre recuſent,
Idẽ.ibidẽ. Quid valeant humeri.
Cor. Gall. Quod natura negat, reddere nemo poteſt.
Martial. Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt.

NOSCE TEIPSVM.

Et cœlo deſcendit γνῶθι σεαυτόν.

Iuu. Sat. 11 Figendũ, & memori tractandũ pectore, ſiue
Coniugiũ quæras, vel ſacri in parte ſenatus
Eſſe velis.

Plaut. in Pœnulo. Ecquem in angiporto hoc hominem tu
nouiſti, te rogo?
B. Egomet me.
S. Pauci iſthæc faciunt homines, quod tu
prædicas:
Nam in foro vix decumus quiſque, qui
ipſus ſe ſe nouerit.

Horat. lib. 1. Epiſt. Metiri ſe quenque ſuo modulo ac pede, ve-
rum eſt.
Perſ. Sa. 4 Tecum habita, vt noris, quàm ſit tibi curta
Virg. lib. 1 Georg. ſupellex.

LABOR, OPERA, ASSIDVITAS.

Labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas.
Terent. in Heauton. Nihil tam difficile eſt, quin quærendo in-
Horat de arte Poet. ueſtigari poſsit.
Qui ſtudet optatã curſu cõtingere metam
Multa tulit, fecitq; puer, ſudauit & alſit,
Abſtinuit Venere & vino.

N

Ayuntamiento de Madrid

Nil ſine magno Hor.lib.1.
Vita labore dedit mortalibus. Ser.
Confiteor facere hoc annos, ſed & altera Oui.lib.1.
cauſa eſt, de Ponto.
Anxietas animi continuuſq; labor. eleg.5
Cernis vt in duris (& quid boue firmius?)
aruis, Oui.4.Fa.
Fortia taurorum corpora frangat opus? Oui.lib. 2.
Non ſentitur ſedulitate labor. de art.am.
Ardua molimur:ſed nulla,niſi ardua vincũt Mar.lib.1.
Difficilis noſtra poſcitur arte labor. Epig.
Pingue ſolum laſſat,ſed iuuat ipſe labor. Tibullus.
Nec te pœniteat duros ſubiiſſe labores,
Aut operi inſuetas atteruiſſe manus.

CLAVDIVS IN NVPTIIS HOnorij *Auguſti & Mariæ.*

Non quiſquam fruitur veris odoribus,
Hiblæos latebris nec ſpoliat fauos,
Si fronti caueat, ſi timeat rubos.
Arma ſpina roſas,mella tegunt apes.

SVAE QVISQVE FORtunæ *faber.*

Sibi quiſque profectò
Eſt deus, ignauis precibus fortuna repugnat. Ouid.8. Metam.
Heu patior telis vulnera facta meis. Oui.Epi.1

OTIVM, ANIMI RELAXATIO. Oui.lib.1.

Otia corpus alunt, animus quoq; paſcitur illis, de Ponto.

Ayuntamiento de Madrid

Immodicus contra carpit vtrunq; labor,
Ouid. Epiſtol. 4 Quod caret alterna requie, durabile nō eſt.
Hæc reparat vires, feſſaq; membra nouat.

OTIVM IGNAVVM.

Ouid. lib. 5 Triſtium, elegia 12. Adde quòd ingeniū longa rubigine læſum
Torpet, & eſt multò quàm fuit ante minus
Fertilis, aſsiduo ſi non renouetur aratro,
Nil niſi cū ſpinis gramen habebit ager.
Tempore qui longo ſteterit, malè curret, & inter
Carceribus miſſos vltimus ibit equus.
Vertitur in tenerā cariem, rimisq; dehiſcit
Si qua diu ſolitis cymba vacabit aquis.
Ouid. lib. 1 de Ponto. Cernis vt ignauū corrumpāt otia corpus,
Vt capiant vitium, ni moueantur aquæ?
idem, lib 1 de Reme. Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemptæq; iacent, & ſine luce faces.
Quàm platanus riuo gaudet, quàm populus vnda,
Et quàm limoſa canna paluſtris humo,
Tam Venus otia amat.
Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati,
Horat. li. 1 Epiſt. Sponſi Penelopes, nebulones, Alcinoiq;
In cute curāda plus æquo operata iuuētus,
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad ſtrepitū citharæ ceſſatū ducere curam.

Otium

Ayuntamiento de Madrid

Otium Catulle tibi moleſtum eſt, Catullus
Otio exultas, nimiumq́; gaudes,
Otium reges prius, & beatas
Perdidit vrbes.
Variam ſemper dant otia mentem. Luc lib. 4.
Nimis homo Plaut. in Rud.
Nihili eſt, qui piger eſt, nimisq́; id genus odi malè: vigilare
Decet hominem, qui vult ſua tempori conficere officia.
Non illum expectare oportet, dum herus ſe adſuſcitet officium.
Nam qui dormiunt libenter, ſine lucro & cum malo requieſcunt.
Quæritur Aegyſthus quare ſit factus adulter, Oui. lib. 1. de Reme. amoris.
In promptu cauſa eſt, deſidioſus erat.
Ita vt ingenium eſt omnium Terent. in Andria.
Hominum à labore procliue ad libidinem.
Arcum intenſio frangit, animum remiſsio. Publ. Mi.
Otio qui neſcit vti, plus negotii habet Ennius vt citatur à Gellio.
Quàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui quod agat, inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi, mentem atque animum delectat ſuum.
Otioſo initio animus neſcit, quid velit.

CVRA.

Attenuant vigiles corpus miſerabile curæ. Ouid. li. 5. Meta.

Ayuntamiento de Madrid

Ouid. li.1 de re.am.
Me duce damnoſas homines compeſcite curas.

Ouid.2.de arte am.
Lenteſcunt tempore curæ.

Perſius Satyr.1
O curas hominum!

Ouid.1.de Ponto.
Cura quoq; interdũ nulla medicabilis arte:
Aut ſi ſit,longa eſt attenuanda mora.

Idẽ 3.Faſt.
Sollicitæ mentes ſpeq́; metuq́; pauent.

VOLVPTAS.

Plautus in Merc.
Voluptas eſt malorum eſca.

Idem in Amphitr.
Ita quoq; comparatum
Eſt in ætate hominúm,ita diis placitum,voluptati vt mœror
Comes conſequatur,quin incommodi plus maliq́; ilicò
Adſit,boni ſi obtigit quippiam.

Hora.lib.1 Epiſt.
Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Senec. in Thyeſte.
Dolor ac voluptas
Inuicem cedunt,breuior voluptas.

Ouid.libr.7.Metam.
Vſq; adeò nulla eſt ſincera voluptas.
Sollicitumq́; aliquid lætis interuenit.

Idem, li.6 Faſtorum
Scilicet interdum miſceatur triſtia lætis.

Iuuenalis Satyra 11
Voluptates commendat rarior vſus.

CONTINENTIA.

Ouid.Epiſtol.16.
Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis.

VINVM, EBRIETAS.

Horat. li.1 Epiſt.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit,

Spes

Ayuntamiento de Madrid

Spes iubet eſſe ratas, in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis onꝰ eximit, addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere diſertũ?
Contracta quẽ nõ in paupertate ſolutum?
Vina parant animos Veneri. Ouid.li.2. de Reme.
Nox & amor, vinumq́; nihil moderabile ſuadent: Idẽ lib.1. Amor.
Illa pudore vacat, Liber amorq́; metu.
Ebrietas vt vera nocet, ſic ficta iuuabit. Ouid.libr. 1.de Art. amandi.
Aut nulla ebrietas, aut tanta ſit, vt tibi curas
Eripiat, ſi qua eſt inter vtrunque, nocet. Ouid.2.de Rem.am.
Vina parant animos, faciuntq́; caloribus aptos. Ouid.li.1. de Arte amandi.
Cura fugit, multo diluiturq́; mero.
Tũc veniũt riſus, tum pauper cornua ſumit,
Tunc dolor & curæ, rugaq́; frontis abit.
Tunc aperit mentes æuo rariſsima noſtro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
Bacchus & agricolę magno cõfectalabore, Tibullus lib.1.
Pectora triſtitiæ diſſoluẽnda dedit.
Bacchus & afflictis requiẽ mortalibꝰ affert,
Cura licet dura compede pulſa ſonent.
Nimis vinum vile, atque amor, Plau.in Aul.
Si ebrio atq; amanti impune facere quod lubeat, licet.
Magnum hoc vitium vino eſt, pedes captat primùm: Idem in Pſeudolo.

Ayuntamiento de Madrid

Luctator doloſus eſt.

Idē ĩ Truculento. Mihiq́; ignoſcas,
Quòd animi impos, vini vitio fecerim:
Et paulò pòſt. Nam vinum ſi
Fabulare poſsit, ſe defenderet : non vinum moderari,
Sed vino ſolent, qui quidem probi ſunt.

Prop. li. 2. Vino forma perit, vino corrumpitur ætas.

Virgilius, ſiue quiſquis eſt autor,
De Venere & vino.

Nec Veneris, nec tu vini tenearis amore,
Vno nanq; modo vina Venusq́; nocent.
Vt Venus eneruat vires, ſic copia Bacchi
Attenuat greſſus, debilitatq́; pedes.
Multos cæcus amor cogit ſecreta fateri,
Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum ſæpe parit ferus exitiale Cupido,
Sępe man⁹ itidē Bacchus ad arma vocat.
Perdidit horrendo Troiam Venus improba bello,
Et Lapithas bello perdis Iacche graui.
Denique cùm menteis hominum furiarit vterque,
Et pudor, & probitas, & metus omnis abeſt.
Cōpedibus Venerē, vinclis cōſtringe Lyęū,
Ne te muneribus lædat vterque ſuis.
Vina ſitim ſedēt, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines tranſiliiſſe nocet.

SOB

Ayuntamiento de Madrid

SOBRIETAS.

Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaq́; ſecum Horat.lib. 2.Sermo.
Afferat, in primis valeas bene, nam variæ res
Vt noceant homini credas, memor illius eſcæ,
Quę ſimplex olim tibi ſederit, at ſimul aſsis
Miſcueris elixa, ſimul conchilia turdis,
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoq́; tumultum
Lenta feret pituita. vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia? Quin corp⁹ onuſtũ
Heſternis vitiis, animum quoque prægrauat vnà,
Atq; affigit homo diuinæ particulã auræ:
Alter vbi dicto citius, curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.

Coquos equidem nimis Plaut.in Curcul.
Demiror, qui tot vtũtur cõdimẽtis, eos eo
Cõdimẽto nõ vtier, quod prę́ſtat omnib⁹.

Diſcite quàm paruo liceat producere vitã, Luca.li.4.
Et quantum natura petat: non erigit ægros
Nobilis ignoro diffuſus conſule Bacchus:
Nõ auro myrrhaq́; bibũt, ſed gurgite puro
Vita redit: ſatis ẽ populis fluuiuſq́; Cereſq́;.

Quæ virtus, & quanta bonis ſit, viuere paruo, Horat.lib. 2. Sermo.

Ayuntamiento de Madrid

Nec meus hic ſermo eſt,ſed quem præcep
Ofellus.

Idē ibidē. Ieiunus rarò ſtomachus vulgaria temnit.

FAMES.

Deſcriptio famis apud Ouidium.

Libro 8. Metam. Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in or
Triſte ſolum,ſterilis, ſine fruge,ſine arbo
tellus,
Frigus iners , illic habitant pallorq; tre
morq;,
Et ieiuna fames,&c.

Et infrà. Quæſitamq; famē lapidoſo vidit in antro
Vnguibus & raris vellentē dētibus herba
Hirtus erat crinis , caua lumina , pallor i
ore,
Labra incana ſitu,ſcabri rubigine dentes,
Dura cutis,per quā ſpectari viſcera poſſen
Oſſa ſub incuruis extabant arida lumbis.
Vētris erat pro vētre locus , pēdere putar
Pectus, & à ſpinæ tantūmodo crate tener
Auxerat articulos macies , genuumq; tu
mebat
Orbis,& immodico prodibant tubere ta

LVXVS.

Luca.li.3. O prodiga rerum
Luxuries,nunquam paruo cōtenta para
Et quæſitorum terra, pelagoq; ciborum
Ambitioſa fames, & lautæ gloria menſ
Diſcite, quàm paruo liceat producere vi

Ayuntamiento de Madrid

Et quantum natura petat.
Dum quis ſecundis rebus exultat nimis, Seneca in Hippol.
Fluitq́; luxu ſemper inſolita appetens:
Tunc illum magnæ dira fortunæ comes
Subit libido: non placent ſuetæ dapes,
Non tecta ſani moris, aut vilis cibus.

AMOR.

Quicunq; ille fuit puerũ qui pinxit amorẽ, Propert. lib. 2.
Nõ'ne putas miras hunc habuiſſe manus?
Hic primũ vidit ſine ſenſu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum.
Scilicet alterna quoniã iactamur in vnda,
Noſtraq́; non vllis permanet aura locis.
Et meritò hamatis manus eſt armata ſagittis,
Et pharetra ex humero Gnoſia vtroque iacet.
Antè ferit quoniã, tuti quã cernimus hoſtẽ,
Nec quiſquam ex illo vulnere ſanus abit.
Errat, & in nulla ſede moratur amor.
Amor odit inertes. Ou. 3. am.
Centũ fronte oculos, centũ ceruice gerebat Idẽ 2. am.
Argus, & hos vnus ſæpe fefellit amor. Idẽ. 3. am. eleg. 4.
Venit amor grauius, quò ſeri⁹: vrimur int⁹,
Vrimur, & cæcum pectora vulnus habẽt. Idẽ epi. 4.
Fortius ille poteſt multo q pugnat amore. Idẽ epi. 13.
Credo ego amorẽ apud homines carnuficinam Plaut. in Ciſtell.

Ayuntamiento de Madrid

cinam commentum:
Ita me amor lapſum animi ludificat, fugat, agit, appetit,
Raptat, retinet, iactat, largitur. quod dat non dat, eludit.
Modò quod ſuaſit, diſſuadet: quod diſſuaſit, id oſtentat.

Vir. Egl. 8 Sæuus amor docuit naturã ſanguine matri
Commaculare manus.
Idẽ. Aen. 4 Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis?
Se. trag. 1. Idẽ tra. 9. Odit verus amor, nec patitur moras.
Mart. li. 5. Epigr. Amor perennis coniugis caſtæ manet.
O. 1. de Re. Quid non cogit amor?
Idẽ. 2. Am. Vtile ꝓpoſitũ eſt, ſæuas extinguere flãmas,
Nec ſeruum vitiis pectus habere ſuum.
Nox, & amor, vinumq́;, nihil moderabile ſuadent.
Illa pudore vacat, Liber, Amorq́; metu.
Idẽ de Re. Dum furor in curſu eſt, curréti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Proper. lib. 2. Omnes humanos ſanat medicina dolores,
Solus amor morbi non amat artificem.
Ouid. lib. 1. Metam. Heu mihi, quòd nullis amor eſt medicabilis herbis!
Propert. lib. 12. Nõ ita Carpathiæ variãt Aqlonibus vndæ,
Nec dubio nubes vertitur atra Noto,
Quàm facilè irati verbo mutãtur amantes.
Dum licet iniuſto ſubtrahe colla iugo.

Ayuntamiento de Madrid

Difficile eſt lõgũ ſubitò deponere amorẽ. Catullus.
Errat, qui finem væſani quærit amoris. Proper.li.2.
Verus amor nullũ nouit habere modũ. Idẽ ibidẽ.
Libertas quoniam nulli iam reſtat amanti,
Nullus liber erit, ſi quis amare volet.
Scilicet inſano nemo in amore videt. Idẽ ibidẽ.
Turpis amor ſurdis auribus eſſe ſolet. Idem.
Nõ bene cõueniũt, nec ĩ vna ſede morãtur Ouid.lib.
Maieſtas & amor. 2.Metam.
Finem qui quæris amori, Idẽ.lib.1.
Cedit amor rebus: res age, tutus eris. de Reme.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes, amoris.
Dat vacuæ menti quo teneatur opus.
Quæritur Aegyſthus quare ſit factus adulter:
In promptu cauſa eſt, deſidioſus erat.
Diuitiis agitur luxurioſus amor.
Res eſt ſolliciti plena timoris amor. Id.2.de re.
Quę res in ſe neq; cõſiliũ, neq; modũ Idẽ.epi.1.
Habet vllum, eam cõſilio regere nõ potes. Terent. in Eunuch.
In amore hæc omnia inſunt vitia: iniuriæ,
Suſpiciones, inimicitiæ, induciæ,
Bellũ, pax rurſum: incerta hæc ſi tu poſtules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quàm ſi des operã, vt cũ ratione inſanias.
Sine Cerere & Libero friget Venus. Idẽ ibidẽ.
Nam vbi amor condimentũ inerit, quoiuis
placiturum credo: Plaut. in Caſina.
Neque ſaluum prorſus, neq; ſuaue eſſe poteſt

teſt quidquam, vbi amor
Non admiſcetur, fel quod eſt amarum, id mel faciet,
Hominem ex triſti lepidum, & leuem.
Plaut. in Ciſtella. Nanque caſtor amor & melle & felle eſt fœcundiſsimus.
Idem, in Merca. Guſtum dat dulce, amare ad ſatietatem vſq; aggerit.
Nam amorē hæc cuncta vitia ſectari ſolēt:
Cura, ægritudo, dolor, nimiaq; elegantia.
Hæc nō illum modò qui amat, ſed quenq; attigit,
Magno atq; ſolido mulctat infortunio.
Nec pol profectò quiſquā ſine grādi malo,
Præterquam res patitur, ſtudet elegantiæ.
Sed amori accedunt etiam vltra hæc quæ diximus,
Inſomnia, ærumna, error, & terror, & fuga
Ineptia, ſtultitiaq; adeò, & temeritas,
Incogitantia, excors, immodeſtia,
Petulantia, cupiditas, & maleuolentia.
Inhæret etiam auiditas, deſidia, iniuria,
Inopia, contumelia, & diſpendium.

LYSITELES *adoleſcens.*

Plaut. in Trinum. Act.2. Nunquam amor quenquam niſi cupidum hominem poſtulat ſe in plagas
Coniicere, eos cupit, eos conſectatur, ſubdolè blanditur, ab re
Conſulit, blandiloquētulus, harpago mendax,

Ayuntamiento de Madrid

dax, cupes, auarus,
Elegans, deſpoliator, latebricolarum hominum corruptor,
Blandus inops, celati indagator, nam quàm ad quod clamat.
Quàm extéplò ſæuis ſagittis percuſſus eſt, ilicò res foras
Labitur, liquitur, da mihi hoc, vel meum, ſi me amas, ſi audis.
Ibi ille cuculos, ocelle mi, fiat & iſthuc, & ſi amplius vis dari,
Dabitur: ibi illa pendentem ferit, iam amplius orat, non ſat
Id eſt mali, ni amplius etiam quod bibit, quod comeſt,
Quod facit ſumpti mox datur, ducitur familia tota
Veſtiſpicii, vnctor, auri cuſtos flabelli feræ, ſandaligerulæ,
Cantrices, ciſtellatrices, nuntii, renuntii, raptores panis & peni.
Fit ipſe, dum illis comis eſt inops amator.
hæc ego quom ago, cùm
Meo animo & recolo, vbi, qui eget, quàm pretii ſit parui, apage te
Amor non places, nihil te vtor, quanquam illud eſt dulce, eſſe & bibere.
Amor amara dat tibi ſatis, quod ægre fit. fugit forum,

Fugat,

Ayuntamiento de Madrid

Fugat vos cognatos, fugat ipſe ſe à ſu
contuitu.
Neque enim eum ſibi amicum volunt di
mille modis amor
Ignorandus eſt, procul abigendus eſt, at
abſtinendum.
Nam qui in amore præcipitauit, peius pe
rit quàm ſi ſaxo ſaliat.
Apage ſis amor, tuas res tibi habe, amo
mihi amicus ne fias vnquam.
Sunt tamen quos miſeros, maleq́; habe
quos tibi obnoxios
Feciſti certu'ſt ad frugem applicare an
mum, quanquam ibi animo
Labos grandis capitur, boni ſibi hæc exp
tunt, rem, fidem, honorem,
Gloriam, & gratiam, hoc probis pretiu
eſt, eo mihi magis lubet
Cum probis potiùs quàm cum improbi
viuere vanidicis.
Ita eſt amor, baliſtanti iacitur, nihil ſic cele
re eſt, neque volat,

Idem in Trinũmo.

Atque is, mores hominum moros, & mo
roſos efficit,
Minus placet, magis quod ſuadetur, quo
diſſuadetur placet.
Quom inopia eſt, cupias: quando eius co
pia, tum non velis.
Ille qui aſpellit, is compellit: ille qui no
ſua

Ayuntamiento de Madrid

ſuadet, vetat.

Inſanũ eſt, & malum, in hoſpitium deuorti ad cupedinem.

Amor animi arbitrio ſumitur, nõ ponitur. Pub. Mi.

Amare & ſapere vix Deo conceditur. Idem.

Durius in terris nihil eſt quod viuat amãte, Prop. li. 2. Eleg. 18

Nec, modò ſi ſapias, quod min⁹ eſſe velis.

Quoq; magis tegitur, tectus magis æſtuat ignis. Ouid. li. 4 Meta.

Quis enim bene celat amorem? Idé in ep.

Eminet indicio prodita flamma ſuo.

Sed malè diſsimulo, qs enim celauerit ignẽ Idem.

Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo.

Sed tamen apparet diſsimulatus amor. Idem.

MERETRIX.

ASTAPHIVM ANCILLA.

Bonis eſſe oportet dẽtibus lenam probã Plautus Tru. Ac. 2

Arridere quiſquis veniat, blandeq; alloqui, malè corde

Conſultare, bene loqui lingua, meretricem eſſe ſimilem ſentis condecet,

Quenquem hominem attigerit, profectò aut malum aut damnum

Dari, nunquã amatoris meretricem oportet cauſſam noſcere,

Quin vbi nihil det, pro infrequẽte eũ mittas militia domum.

Necvnquã quiſquam probus erit amator, niſi qui rei

Ayuntamiento de Madrid

Inimicu'ſt ſuę, nugæ ſunt, niſi quod mod[o]
cùm dederit,
Dare iam iubeat denuò, is amatur hic apu[d]
nos, qui quod dedit,
Iocatur datum, dum habeat, tum amet, v[bi]
nihil habeat,
Alium quæſtum capiat, æquo animo ipſ[e]
ſi nihil habeat,
Aliis qui habent, det locũ, probus eſt ama-
tor, qui
Relictis rebus rem perdit ſuam.

Pl. in Au. Eſca eſt meretrix.

Ida in Menæhmis. Meretrix tantiſper blanditur, dum ill[a]
quod rapiat, videt.
Meretricem pudorem gerere magis dece[t]
quàm purpuram.

Idem in Pœnulo. Magis meretricem pudorẽ, quàm aur[um]
gerere condecet.

Idem in Trinũmo. Nimioq́; ſibi mulier meretrix repperit od[i]
ocyus
Sua immundicia, quàm in perpetuum [v]
placeat mundicia ſua.

Plautus ĩ Trucul. Meretricem ego item eſſe reor,
Mare vt eſt: quod des deuoret, nunqu[am]
abundat.

MVLIER.

Pub. Mi. Aut amat aut odit mulier, nihil eſt terti[um]

MVLIER BONA.

Plautus ĩ Stych. ANTIPHO PATER. Vbi facillimè ſp[e-]
ctat[ur]

ſtatut mulier, quæ ingenio eſt bono?
PANEGY. FILIA. Quoi malè faciundi eſt poteſtas, quæ ne faciat id temperat.
ANTI. Haud malè iſthuc, age tu altera, vltra ſit conditio penſior,
Virginem ac viduam habere? PANEG. Quanta mea ſapientia eſt,
E malis multis, malum quod minimum eſt, id minimum eſt malum.
Qui poteſt mulieres vitare, vitet, vt quotidie
Pridie caueat, ne faciat, quod ſe pigeat poſtridie.
ANTI. Quæ tibi mulier videtur multò ſapientiſsima?
PANEG. Quæ tum, quomodo res ſecundę ſunt, ſe poterit noſcere,
Et quæ æquo animo patietur, ſibi eſſe peius, quàm fuit.
Quæ dos matronis pulcherrima? vita pudica. Bias Pric. per Auſo.

FOEMINA MALA MVLIER, & inconſtantia fœminarum.

Malè quod mulier incœpit, niſi efficere id perpetrat, Plautus. Trucul.
Id illi morbo: id illi ſenio eſt, ea illi miſeræ miſeria eſt,
Si bene facere incœpit, eius eam citò odiũ percipit,

Ayuntamiento de Madrid

Nimisq́; paucę ſunt defeſſæ, malè quæ façere occœperint.

Nimisq́; paucæ efficiunt, ſi quid occœperint benefacere.

Mulieri nimio malefacere melius eſt onus, quàm bene.

Plaut. in Aulul. Nec mutam profectò repertam vllam eſſe
Hodie dicunt mulierem vllo in ſæculo.

Idem in Menæh. Pulchra mulier nuda erit, quàm purpurata pulchrior,

Poſtea ne quidquam exornata eſt bene, ſi morata eſt malè.

Idem in Pœnulo. Apage ſis, negotii in muliere quantum vna eſt! ſi verò duæ,

Sat ſcio maximo vni populo quoi lubet, plus ſatis dare

Potes ſunt, quæ noctes diesq́; in omni ætate ſemper

Ornantur, lauantur, terguntur, poliuntur: poſtremò modus

Muliebris nullus eſt: neque vnquam lauando & fricando ſumus ſaturæ.

m in cul. Peculi probam nihil habere addecet
Clam viro.

n in udente. Eò tacet, quòd tacita bona eſt mulier ſemper, quàm loquens.

erent. in Eunuch. Noui ingenium mulierum,
Nolunt vbi velis: nolis, cupiunt vltro.

Idem in Phormio Mulieres ſunt fermè, vt pueri, leui ſententia.

Sed

Ayuntamiento de Madrid

Sed quid faciundum eſt mulieri malæ atq; malitioſæ Plaut.in Mil.glo.

Ea ſibi immortalis memoria eſt, meminiſſe & ſempiterna.

Nulla ferè cauſa eſt, in qua nõ fœmina litẽ Iuuenalis
Mouerit: accuſat Manilia, ſi rea non eſt. Saty.6

Vt corpus teneris, ſic mẽs infirma puellis. Oui.ep.18

Cenſen' te poſſe reperire vllam mulierem, Terent.in Ecyra.
Quæ careat culpa?
Noſti mores mulierum, Idem in
Dum moliuntur, dum comũtur, annus eſt. Heauton.

Sic ruit ĩ celebres cultiſsima fœmina ludos. Ouid.1.de arte amã.

Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt, Idem 2.de arte amã.
Fulmineo rabidos dum rotat ore canes:
Fœmina quàm ſocii deprenſa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.

In mala vxore, atque inimico ſi quid ſumatur, ſumptus eſt. Plaut. in Mil. glo.

Multa ſunt mulierum vitia: ſed hoc è multis vnum maximum eſt, Idem in Pœnulo.
Cùm nimis placent, nimiſq; operam dant, vt placeant viris.

Nil nõ ꝑmittit mulier ſibi, turpe putat nil, Iuu.Sat. 2
Cùm virides gemmas collo circundedit, & cùm
Auribus extẽſis magnos cõmiſit elenchos.

Intolerabiliꝰ nihil eſt, quàm fœmina diues. Proper. lib.2

Sed vobis facile eſt verba, & componere

Ayuntamiento de Madrid

fraudes,
Hoc vnum didicit fœmina ſemper opus.
Non ſic incerto mutantur flamine Syrtes,
Nec folia hyberno tã tremefacta Noto,
Quàm citò fœminea non conſtat fœdus in ira,
Siue ea cauſſa grauis, ſiue ea cauſſa leuis.

Ouid.li. 2 Verba puellarum foliis leuiora caducis,
Irritaq;, vt viſum eſt, ventus & vnda ferunt.

Prop.li.2 Nulla diu fœmina pondus habet.

Vir.4.Ae. Varium & mutabile ſemper Fœmina.

Pl. in Ru. Tacita bona eſt mulier ſemper, q̃ loquens.

Idẽ in Pœ. Negotii ſibi qui volet vim comparare, nauem & mulierem, hæc duo
Comparato, nã nullæ magis res duæ plus negotii habent.
Fortè ſi occœperis exornare, neq; vnquam hæ duæ res ſatis ornantur,
Neque eius vlla ornandi ſatietas eſt.

Pub.Mi. Malo in conſilio fœminæ vincunt viros.

Oui.2. de Rem.am. Néve puellarũ lacrymis moueare caueto,
Vt flerent oculos erudiere ſuos.

MVLIER DOTATA.

Pla.ĩ Aſi. Argẽtum accepi dote, imperium vendidi.

Idẽ.in Au. Quæ indotata eſt, ea in poteſtate eſt viri:
Dotatæ mactant, & malo & damno viros.

Idẽ ibidẽ. Dum modò morata rectè veniat, dotata eſt ſatis.

DE

DE MVNDITIA ET ELEgantia, ciuilitateq́; morum, ex Ouidio.

Munditiæ placeãt, fuſcentur corpora cãpo.
Sit bene conueniens, & ſine labe toga.
Linguaq́; nec rigeat, careãt rubigine dẽtes,
Ne vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Quid ſi præcipiam, ne fuſcet inertia dẽtes,
Oraq́; ſuſcepta manè lauentur aqua?
Nec malè deformet rigidos tõſura capillos,
Sit coma, ſit docta barba reſecta manu.
Et nihil emineãt, & ſint ſine ſordibꝰ vngues
Inq́; caua nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec malè odorati ſit triſtis anhelitus oris,
Nec lædat nares virq́; paterq́; gregis.
Sint modici riſus, paruæq́; vtrinq́; lacunæ,
Et ſummos dentes ima labella tegant.
Nec ſita perpetuo contendant ilia riſu,
Sed leue neſcio quid, fœmineũq́; ſonet.
Eſt & in inceſſu pars nõ temnẽda decoris.
Allicit ignotos, illa fugatq́; viros.
Carpe cibos digitis, eſt quidẽ geſtꝰ edẽdi,
Ora nec immunda tota perunge manu.
Neve domi ꝓſume dapes, ſed deſine citra
Quàm cupias, paulò q̃ potes eſſe minus.
Nec corã miſtas ceruæ ſupſiſſe medullas,
Nec coràm dentes perfricuiſſe probem.
Iſta dabunt faciẽ, ſed erunt deformia viſu,
Multaq́; dum fiunt turpia, facta placent.

Ayuntamiento de Madrid

Certa tibi à nobis dabitur mẽſura bibendi,
Officium præſtẽt menſq; pedeſq; ſuum.
Iurgia præcipuè vino ſtimulata caueto,
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Euricion ſtultè data vina bibẽdo,
Aptior eſt dulci menſa merumq; ioco.
Parua monere pudet, talorũ dicere iactus,
Vt ſciat, & vires teſſera miſſa tuas.
Sed minimus labor eſt, ſapiẽter iactibꝰ vti,
Maius opus mores compoſuiſſe ſuos.
Tũc ſumꝰ incauti, ſtudioq; opimur in ipſo,
Nudaq; per luſus pectora noſtra patent.
Ira ſubit deforme malum, lucriq; cupido,
Iurgiaq; & rixæ, ſollicitusq; dolor.
Crimina dicũtur, reſonat clamoribꝰ æther,
Inuocat iratos & ſibi quiſque deos.
Pertinet ad faciem rabidos compeſcere mores,
Pax. Candida pax hoĩes, trux decet ira feras.
Ira. Ora tument ira, nigreſcunt ſanguine venæ,
Lumina Gorgonio ſæuius angue micãt.
Faſtus. Odimus ĩmodicos (experto credite) faſtus,
Sæpe tacens odii ſemina vultus habet.
Spectantem ſpecta, ridenti mollia ride:
Innuet, acceptas tu quoque redde notas.
Rara tamen menda facies caret, occule mendas,
Quodq; potes, vitium corporis abde tui.
Plautus in Pœnu. Liberos homines per vrbem modico magis

gis

Ayuntamiento de Madrid

gis par eſt gradu
Ire, ſeruile eſſe duco feſtinantem currere.
Riſu ineptos, res ineptior nulla eſt. Catullus.

SAPIENTIA.

Plurima fœlix Iuuenalis Saty. 13
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
Prima docens rectum ſapientia.
Si quã rem accures ſobriè, aut frugaliter, Plautus in Perſa.
Solet illa rectè ſub manus ſuccedere,
Atq; ædepol, fermè, vt quiſque rem accurat ſuam,
Sic ei procedit, poſt principio, denique
Si malus aut nequam eſt, malè res vortunt quas agit:
Sin autem frugi eſt, eueniunt frugaliter.
Nemo ſolus ſatis ſapit.
Sapiens ipſe fingit fortunam ſibi. Idẽ ĩ Mil.
Iſthuc eſt ſapere, qui vbicunq; opus eſt, animum poſsis flectere. Idẽ in Tri. Terent. in Ecyra.
Sapientiæ ætas condimentum eſt, ſapiens ætati cibus eſt. Plautus ĩ Trinum.
Non ætate, verùm ingenio adipiſcitur ſapientia. Idẽ ibidẽ.
Iſthuc eſt ſapere, nõ quod ante pedes modò eſt Terent. in Adelph.
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt proſpicere.
Quod cauere poſsis, ſtultum eſt admittere. Idẽ in Eu.
Vſus me genuit, mater peperit Memoria, Affranius ut ci. Gel.

Ayuntamiento de Madrid

Σοφίαν vocant me Graii, vos ſapientiam.

STVLTITIA.

HO. 4. ca. Miſce ſtultitiam conſiliis breuem.

Idẽ lib. 1 Epiſto. 14. Stultus vterque locum immeritum cauſatur iniquè.

Idẽ ibidẽ. Stultorũ incurata pudor mal⁹ vlcera celat.

Plautus i Pſeud. Bene vbi quid diſcimus cõſilium accidiſſe, hominem cautum eum
Eſſe declaramus, ſtultum autem illum quoi vertit malè.

Ho. 4. car. Dulce eſt deſipere in loco.

Idẽ 1. Ser. Dum vitãt ſtulti vitia, in cõtraria currunt.

IVSTITIA.

Claud. de conſu. Manilii Theo.
Tu prima hominem ſylueſtribus antris
Elicis, & fœdo detergis ſæcula victu:
Te ꝓpter colimus leges, animoſq; ferarum
Exuimus, nitidis quiſquis te ſenſib⁹ hauſit,
Irruet intrepidus flammis, hyberna ſecabit
Aequora, cõſertos hoſtes ſuperabit inermis.
Ille vel Aethiopum pluuiis ſolabitur æſtus,
Illũ trans Scythiã vernus comitabitur aër.

Se. in Oct. Iuſtũ eſſe facile eſt, cui vacat pectus metu.

RIGOR.

Ter. in He. Ius ſummum, ſumma ſæpe malitia eſt.

VIS.

Vale. Fla. lib. 4
Nec ſolis viribus æquum
Credere, ſæpe acri potior prudẽtia dextra.

Hora. li. 3 Carm.
Vis conſilii expers mole ruit ſua.
Vim temperatam, dii quoque prouehunt

In

Ayuntamiento de Madrid

In maius, iidem odere vires
Omne nefas animo mouentes.
Sed cedit viribus æquum,
Victaq; pugnaci iura ſub enſe iacent. Ouid.li.5. Triſtium.

TYRANNIS.

Multis terribilis, caueto multos. Per. Cor.
Quem metuit timet, & quiſq; perire cupit. per Auſo.
Ad generum Cereris ſine cæde & vulnere pauci Ouid. Iuu. Sa.10
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.
Hoc volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas.
Multos timere debet, quem multi timent. Idē Sat.6.
Malè imperando ſummum imperium amittitur. Pub. Mi.

REX, REGNVM.

Regnorum magnis fallax Senec. in Agam.
Fortuna bonis, in præcipiti
Dubioq; nimis excelſa loco.
Rex velit honeſta, nemo non eadem velit. Idē i Th.
Dubia pro certis ſolent Idem in Oedip.
Timere reges. Idē ibidē.
Qui ſceptra duro ſæuus imperio regit,
Timet timentes: metus in autorem redit.
Eſt regis alti ſpiritum regi dare. Idē in Tr.
Præferre patriam liberis regem decet. Cl. in laudes Stili.
Fallitur egregio qſquis ſub principe credit
Seruitiū: nunquam libertas gratior extat,
Quàm ſub rege pio.

Alieno

Ayuntamiento de Madrid

Sene.Tragœd.1 Alieno in loco,
Haud ſtabile regnum eſt.
Id.inThy. Omne ſub regno grauiore regnum eſt.
Idē ibidē. Vt nemo doceat fraudis & ſceleris viam,
Regnum docebit.
Id.inThe. Circa regna tonat.
Idē inMe. Grauis ira regum eſt ſemper.
Idem in Agam. Vt præcipites regum caſus
Fortuna rotat, metuiq́; cupiunt,
Metuiq́; timent.
Idē ibidē. Nec regna ſocium ferre, nec tedæ ſciunt.
Oui.epi.5 An neſcis longas regibus eſſe manus?
Lucan.li.1 Nulla fides regni ſociis, omniſq́; poteſtas
Impatiens conſortis erit.
O.3.de ar. Nō bene cū ſociis regna Venusq́; manent.
Stat.1.Th. Sociiſq́; comes diſcordia regnis.

IMPERIVM.

Pl.in m.gl Facile eſt imperium in bonis.
Horat.li.3 Car. O.4 Qui terram ineptam, qui mare temperat
Ventoſum, & vrbes regnaq́; triſtia,
Diuoſq́; mortaleſq́; turbas
Imperio regit vnus æquo.
Se.in Th. Nec abnuendum ſi dat imperium Deus,
Nec appetendum.
Idē ī Tro. Violenta nemo imperia continuit diu.
Idē inMe. Aequum atq; iniquū regis imperiū feras.

PRINCIPVM VITIA CONSPICVA

Et quales principes, tales ciues.

Iuue.Sa.8 Omne animi vitium tantò cōſpectius in ſe

Crim

Ayuntamiento de Madrid

Crimen habet, quantò maior, qui peccat, habetur.

Scilicet in vulgus manãt exempla regentũ, Claudian.
Vtq; ducũ lituos, ſic mores caſtra ſequũtur.

PRINCEPS.

Principis eſt virtus maxima, noſſe ſuos. Mar.lib.8
Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos. Virg.lib.6
Sic agitur cenſura, & ſic exempla parantur, Oui.6.Fa.
Quũ iudex alios quod monet ipſe facit. Idem 2.de
Regia (crede mihi) res eſt ſuccurrere lapſis. Ponto.
Eſt piger ad pœnas princeps, ad præmia velox, Idem 1.de Ponto.
Cuiq; dolet, quoties cogitur eſſe ferox. H.1.Ep.17
Principibus placuiſſe viris non vltima laus eſt. Cl.in Eut.
Mobile mutatur ſemper cum principe vulgus.

DE PRINCIPIS OFFICIO.

Vide ſupra locum de educatione liberorum, quæ ex Claudiano annotata ſunt.

Iuſtitia vtilibus rectum præponere ſuadet, Idem in 2.
Communesq; ſequi leges, iniuſtaq; nunquã Pane. in
Largiri ſociis: durum patientia corpus lau. Stilic.
Inſtruit, vt nulli cupiat ceſsiſſe labori. Iuſtitia.
Temperies, vt caſta peras: prudentia, ne qd Patientia.
Inconſultus agas: conſtantia, futile ne quid Temper.
Infirmumq; geras, procul importuna fugantur. Prudẽtia. Cõſtantia

Num

Ayuntamiento de Madrid

Numina monſtriferis quæ tartarus edi
antris.
At primam ſcelerum matrem, quæ ſemper
habendo
Plus ſitiens patulis rimatur faucibus aurum
Trudis auaritiam, cuius fœdiſsima nutrix
Ambitio, quæ veſtibulis foribusq; poten
Excubat, & pretiis cõmercia paſcit honor

LEX.

Perſ.Sat.5 Publica lex hominum, naturaq; conti
hoc fas,
Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus.
Iuu.Sat.2 Dat veniam coruis, vexat cenſura colũba
Luca.lib.3 Pereunt diſcrimine nullo
Amiſſæ leges.
Iura inuenta metu iniuſti.

Ho. 1.Ser. FRAVS.

VIM VI REPELLERE LICET.

Oui 2.Fa. Fraude perit virtus. (dem
Idem lib.3 de Arte. Iudice me, fraus eſt conceſſa repellere frau
Armaq; in armatos ſumere iura ſinunt.

LICENTIA.

Te.in He. Deteriores omnes ſumus licentia.
Oui. lib.3 amorum. Cui peccare licet, peccat minꝰ, ipſa poteſta
Semina nequitiæ languidiora facit.
Se.in Tro. Minimum decet liberè, cui multum licet.
Pub.Mi. Cui plus licet quàm par eſt, plus vult quàm
licet.
Quantò plus liceat, tam libeat minus.

Qui

Ayuntamiento de Madrid

Quid liceat neſcimus adhuc,& cuncta lice- Cleo.Lyn.
re credimus? per Auſo.

POENA. Ou 9.Me.

Eſtq; pati pœnam,quàm meruiſſe minus, O.1.dePō.
Raro antecedentem ſceleſtum Hor. lib.3
Deſeruit pede pœna claudo. Car.Od.2
Pœna auté vehemens, ac multo ſæuior illis Perſ.Sat.3
Quas & Cæditius grauis inuenit & Rhada-
manthus
Nocte dieq; ſuum geſtare in pectore teſté.
Ah miſer,& ſi quis primò periuria celat:
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus. Tibu.lib.1
Mouit & cæleſtia quondam Eleg.9
Corda dolor,lętoq; irrepũt agmine pœnę. Stat.lib.5. Theba.

MORES, CONSVETVDO.

Nunc mores nihil faciũt:quod licet Plaut.in
Niſi quod lubet,ambitio iam more ſancta Trinum.
eſt,libera eſt à legibus.
Scuta iacere, fugereq; hoſteis more habent
licentiam.
Petere honoré ꝓ flagitio, more fit : mores
Leges perduxerunt iam in poteſtaté ſuam
magis qui ſunt
Obnoxii ꝙ parentes liberis? eæ miſeræ etiã
Ad parietem ſunt fixæ clauis ferreis , vbi
malos mores
Affigi nimio fuerat æquius,neque
Iſtis quic quam lege ſanctum eſt,leges mori
ſeruiunt,mores autem

Rapere

Ayuntamiento de Madrid

Rapere properant, qua ſacrum, qua publicum.

Plaut. in Pœnulo. Pulchrum ornatum turpesmores peius cœno collinunt,
Lepidi mores turpem ornatum facilè factis comprobant.

Ouid.3.de arte amā. Sed minimus labor eſt, ſapienter iactibus vti:

Idem 2.de arte amā. Maius opus mores compoſuiſſe ſuos.

Idē eodē. Nil aſſuetudine maius.

Quod malè fers, adſueſce, feres: bene multa vetuſtas Lenit.

Vir.2.Ge. Adeò à terrenis adſueſcere multum eſt.

Publ. Mi. Grauiſsimum eſt imperium conſuetudinis.

PATRIA.

Oui. 1.Fā. Omne ſolū forti patria eſt, vt piſcib⁹ æquor
Et volucri vacuo quicquid in orbe patet.

Idem 2.de Ponto. Eſt aliquid patriis vicinum finibus eſſe.

Stat. lib.8 Omne homini natale ſolum.

Ho.1.Car. Dulce & decorum eſt pro patria mori.

Se.in Tro. Præferre patriam liberis regem decet.

Ouid. lib. 1.de Pont. Eleg.4 Non dubia eſt Ithaci prudentia, ſed tamen optat
Fumum de patriis poſſe videre focis.
Neſcio qua natale ſolum dulcedine cūctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.
Quid melius Roma, Scythico quid frigore peius?
Huc tamen ex illa barbarus vrbe fugit.

Cùm

Ayuntamiento de Madrid

Cùm bene ſint clauſæ cauea Pādione natæ,
  Nititur in ſyluas quæq; redire ſuas.
Adſuetos tauri ſaltus,adſueta leones
  (Nec feritas illos impedit)antra petunt.

NATALES.

Fortes creantur fortibus & bonis, Horat.lib. 4, Carm.
Eſt in iuuencis,eſt in equis patrum
Virtus,nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam:
Doctrina ſed vim promouet inſitam,
Rectiq; cultus pectora roborant:
Vtcunq; defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.

QVAE VERA NOBILITAS

Stemmata quid faciunt? quid prodeſt Pontice longo Iuue. Sa.8
Sanguine cenſeri,pictoſq́; oſtendere vultus
Maiorū?& ſtantes in curribus Aemilianos?
Et Curios iam dimidios? naſumq́; minoré
Coruini,& Galbā auriculis,naſoq́; carenté?
Quid fructus generis tabula iactare capaci
Fumoſos equitū cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis malè viuitur?effigies quò
Tot bellatorum,ſi luditur alea pernox?
Tota licet veteres exornent vndique ceræ
Atria,nobilitas ſola eſt,atq; vnica virtus.
Malo pater tibi ſit Therſites, dum modo tu ſis Idem, eadem Sat.
Aeacidæ ſimilis,Vulcaniq; arma capeſſas,

Ayuntamiento de Madrid

Quàm te Therſitæ ſimilẽ ꝓducat Achilles.
Ibidem. Miſerum eſt, aliorum incumbere famæ,
Oui.1. de Ponto. Si modò nõ cenſus, nec clarũ nomẽ auorũ,
Sed probitas magnos, ingeniumq́; facit.
Claud. de quartoHo nor. Aug. conſulatu. Virtute decet, non ſanguine, niti.
Nam genus & proauos, & quæ non feci-
mus ipſi,
Oui.lib.13 Metam. Vix ea noſtra voco.

STVLTVM VVLGI IVDICIVM,
& quæ ſunt petenda à dijs.

Iu. Sat.10 Omnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus vſq;
Auroram, & Gangem, pauci dignoſcere
poſſunt
Vera bona, atq; illis multũ diuerſa, remota
Erroris nebula: quid enim ratione timemus
Aut cupimus? quid tam dextro pede conci-
pis, vt te
Conatus non pœniteat, votiq́; peracti?
Euertere domos totas optantibus ipſis
Dii faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia. multis
Et ſua mortifera eſt facundia, viribus ille
Confiſus periit, admirandiſq; lacertis.
Sed plures minima congeſta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperans patrimo-
nia cenſus.
Quãtò delphinis balæna Britannica maior.
Idem eadem Sat. Nil ergo optabũt homines? ſi cõcilium vis
Permittes ipſis expendere numinibus, quid
Con

Conueniat nobis, rebuſq; ſit vtile noſtris.
Nã pro iucundis aptiſsima queq; dabũt dii:
Carior eſt illis homo, q̃ ſibi: Nos animorũ
Impulſu, & cæca, magnaq; cupidine ducti
Cõiugiũ petimus, partumq́; vxoris. At illis
Notum, qui pueri, qualiſq; futura ſit vxor.
Vt tamẽ & poſcas aliquid, voueaſq; ſacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,
Orandũ eſt, vt ſit mẽs ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, & mortis terrore carentem,
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoſcunq; labores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, ſæuoſq; labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monſtro, quod ipſe tibi poſsis dare: ſemita certè
Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ.
Nullum numen abeſt, ſi ſit prudẽtia. Sed te
Nos facimus Fortuna deã, cœloq́; locamus.

Deum curam gerere mortalium.

DEVS.

Expedit eſſe deos, & vt expedit eſſe putemus, O. i. de ar.
Dẽtur in antiquos thura merũq; focos.
Nec ſecura quies illos ſimiliſq; ſopori
Detinet: innocui viuite, numen adeſt.
Reddite depoſitũ, pietas ſua fœdera ſeruet:

Ayuntamiento de Madrid

Fraus abſit, vacuas cædis habete manus.

Idē 13. Me. Aſpiciunt oculis Superi mortalia iuſtis.

Idē 1. Ar. Flectitur iratus voce rogante Deus.

Idē 2. Faſt. Dii pia facta vident.

Plaut. in Capt. Eſt profectò Deus, qui quæ nos gerimus, auditq́; & videt.

Ma 1. Aſt. Deus eſt, qui non mutatur in æuo.

Statius in Thebaide Nulla autē effigies, nulli commiſſa metallo Forma Dei, mentes habitare & pectora gaudet.

Se. in Her cu. fūrēte. Sequitur ſuperbos victor à tergo Deus.

Idē ī Thy. Res Deus noſtras celeri citatus Turbine verſat.

Ipſe iubet mortis te meminiſſe Deus.

Mar. 1. ep. Heu primæ ſcelerum cauſæ mortalibus ægris

Silius Ital. libr. 4 Naturam neſcire Deum.

Quamuis eſt igitur meritis indebita noſtris,

Magna tamen ſpes eſt in bonitate Dei.

Sene. tra. 1 Votum ſecundet qui poteſt noſtrum Deus

Rebusq́; laſſis adſit.

DEORVM POTESTAS.

Oui. lib. 8 Metam. Immenſa eſt, finemq́; potentia cœli Non habet, & quicquid Superi voluere, peractum eſt.

Luca. li. 9 Eſtq́; Dei ſedes niſi terra & pontus, & aër, Et cœlum, & virtus. Superos quid quærimus vltrà?

Iupp

Ayuntamiento de Madrid

Iuppiter eſt, quodcunque vides, quocunq; moueris.

Nil adeò validum eſt, adamas licet alliget illud Oui.lib.4 Triſt.

Vt maneat rapido firmius igne Iouis.

Nil ita ſublime eſt, ſupraq; pericula tendit,

Non ſit vt inferius ſuppoſitumq; Deo,

Et quid Ioue maius habetur? Idē 1.Me.

Cedunt Iouis omnia regno. Id.10.Me.

Plus valet humanis viribus ira Dei. Idē 5. Tri.

QVIBVS REBVS CO-*lendi ſuperi.*

Dicite Pōtifices, in ſacro quid facit aurum? Perſ. Sat.2

Nempe hoc quod Veneri donatæ à virgine puppæ?

Quin damus id Superis, de magna quod dare lance

Non poſsit magni Meſſalæ lippa propago

Compoſitum ius, faſq; animi, ſanctoſq; receſſus

Mētis, & incoctū generoſo pectus honeſto

Hoc cedo, vt admoueam templis, & farre litabo.

Nō boue mactato cęleſtia numina gaudēt, Ouidius

Sed quæ præſtanda eſt, & ſine teſte fide. Epi.19

DEVM ESSE QVI CVN-*cta regat, indicant creaturæ, & cur bene ſit impijs.*

Sæpe mihi dubiā traxit ſententia mentem, Clau. lib.1

Ayuntamiento de Madrid

Curarent Superi terras, an nullus ineſſet
Rector, & incerto fluerent mortalia caſu.
Nā cùm diſpoſiti quæſiſſem fœdera mūdi,
Præſcriptosq́; maris fines, anniq́; meatus,
Et lucis noctisq́; vices, tunc omnia rebar
Conſilio firmata Dei, qui lege moueri
Sydera, qui fruges diuerſo tempore naſci,
Qui variam Phœben alieno iuſſerit igne
Compleri, ſolemq́; ſuo, porrexerit vndis
Littora, tellurem medio librauerit axe.
Sed quum res hominū tanta caligine volui
Aſpicerem, lætosq́; diu florere nocentes,
Vexariq́; pios, rurſus labefacta cadebat
Relligio, cauſæq́; viā non ſponte ſequebar
Alterius, vacuo quæ ſemina currere motu
Affirmat, magnūq́; nouas per inane figuras
Fortuna, non arte regi, quæ numina ſenſu
Ambiguo, vel nulla putat, vel neſcia noſtri.
Abſtulit hāc tandē Ruffini pœna tumultū,
Abſoluitq́; deos, iam non ad culmina rerū
Iniuſtos creuiſſe queror, tolluntur in altum,
Vt lapſu maiore ruant.

LETVM, FATVM, MORS.

Perſ. Sat. 5 — Viue memor leti, fugit hora.
Lucre. li. 3 — Certè equidē finis vitæ mortalibus adſtat,
Nec deuitari letum pote quin obeamus.
Seneca in Hippolyt. — Quem fata cogunt, hic quidem iuuat miſer.
Idē ī Oed.
Luca. lib. 2 — Labimur ſæuo rapiente fato.

Sed

Sed quò fata trahũt, virtus ſecura ſequetur.
Hunc cecinêre diem Parcæ fatalia nentes — Tibul. li. 1
Stamina, non vllo diſſoluẽnda deo.
Nate dea quò fata trahunt retrahuntq́; ſequamur: — Virgil. lib. 5. Aeneid.
Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.
Stat ſua cuique dies, breue, & irreparabile tempus — Idem lib. 10. Aen.
Omnibus eſt vitæ, ſed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.
Neſcia mens hominũ fati, ſortisq́; futuræ, — Idẽ, ibidẽ.
Et ſeruare modum, rebus ſublata ſecundis.
Fata regunt homines, fatum eſt in partibus illis — Iuu. Sat. 9
Quos ſinus abſcondit.
Inſtabilis eſt ſors rerum, pro libidine fata agunt homines. — Plautus in Bacch.
Fata regunt orbem, certa ſtant omnia lege, — Mani. lib. 4. Aſtro.
Longaque per certos ſignantur tempora curſus.
Naſcentes morimur, finisq́; ab origine pendet.
Lanificas nulli tres exorare puellas — Mar. lib 1
Contigit, obſeruant quem ſtatuêre diem.
Fata manẽt omneis, omneis expectat auarꝰ — Ouidius, ad Liui.
Portitor, & turbæ vix ſatis vna ratis.
Tendimus huc omnes, metam properamus

Ayuntamiento de Madrid

ad vnam.
Omnia ſub leges mors vocat atra ſuas.
Vita data eſt vtenda, data eſt ſine fœnore nobis
Mutua, nec certa perſoluënda die.
Fortuna arbitriis tempus diſpenſat vbique:
Illa rapit iuuenes, ſuſtulit illa ſenes.
Quaque ruit, furibunda ruit, totumq; per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.
Sed rigidum ius eſt & ineuitabile fatum.
Stant rata non illa fila tenenda manu.
Hora. lib. 1. Car. Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas
Regumq; turres.
Idem, lib. 2. Car. Eheu fugaces Poſthume
Labuntur anni, nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectæ
Afferet indomitæq; morti.
Non ſi tricenis, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris, qui amplum
Gerionem, Tritonaq; triſti
Compeſcit vnda. Scilicet omnibus
Quicunque terræ munere veſcimur,
Enauiganda, ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni, &c.
Idem, lib. 3. Car. Dulce, & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum,
Ne

Ayuntamiento de Madrid

Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus,timidoq́; tergo.
Mors vltima linea rerum eſt. Idē 1. epi
Omnia debentur fato.paulumq́; morati Ouid .10. Metam.
Serius aut citius ſedē properamus ad vnā.
Tendimus huc oēs, hæc eſt domus vltima.
Soles occidere & redire poſſunt: Catullus.
Nobis,cum ſemel occidit breuis lux,
Nox eſt perpetua vna dormienda.
Debemur morti,nos noſtraq́;.
Mors ſola fatetur Horat.in Arte Poe.
Quantula ſunt hominum corpuſcula. Iuu.Sat. 1
Magnifica verba mors prope admota excutit. Seneca, trag.1
Ipſaq́; morte peior eſt mortis locus. Idē i Tro.
Quis furor eſt etiā bellis accerſere mortē? Tibullus.
Imminet,& tacito clam venit illa pede.
Optima mors parca quæ venit apta die. Mart. lib.
Sed tamen huc omnes, hoc primus & vltimus ordo: Prop.lib.3
Eſt mala,ſed cunctis iſta terenda via eſt.
Exoranda canis tria ſunt latrantia colla:
Scandēda eſt torui publica cymba ſenis.
Ille licet ferro cautus ſe condat & ære,
Mors tamē incluſum ꝓtrahit inde caput.
Nirea non facies,non vis exemit Achillem,
Crœſum aut,Pactoli quas parit humor, opes.
Omnibus eſt eadē leti via, nō tamen vnus Cor.Gal.

Eſt vitæ cunctis, exitiiq; modus.
Hac pueri atque ſenes pariter iuueneſq; ferentur,
Hac par diuitibus pauper egenus erit.
Ouid. 3 Amo. Scilicet oẽ ſacrũ mors importuna profanat,
Omnibus obſcuras iniicit illa manus.
Hora. li. 1 Car. Od. 4 Vitæ ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare longam:
Iam te premet nox, fabulæq; manes,
Et domus exilis Plutonia.
Idé, lib. 1 Car. Od. 28 Omnes vna manet mors,
Et calcanda ſemel via leti.
Miſta ſenum, ac iuuenum denſantur funera, nullum
Sæua caput Proſerpina fugit.
Idé, lib. 2 Car. Od. 3 Diueſne priſco natus ab Inacho,
Nil intereſt, an pauper, & infima
De gente, ſub dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur, omnium
Verſatur vrna, ſerius, ocyus
Sors exitura: & nos in æternum
Exilium impoſitura Cymbæ.
Luca. lib 8 Mors vltima pœna eſt.
Plaut. in Ruden. Neque eſt melius morte in malis rebus.
Stat. lib. 9 Theb. Mille modis leti miſeros mors vna fatigat.
Omnia functa,
Idé, lib. 2 Sylu. Aut moritura vides, obeunt nocteſq; dieſq;
Aſtraq;, nec ſolidis prodeſt ſua machina terris.

Ayuntamiento de Madrid

terris.
Nā populus mortale genus, plebisq; caducę
Quis fleat interitus? hos bella, hos æquora poſcunt,
His amor exitio, furor his, & ſæua cupido.
Vt ſileam morbos, hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido letalis Syrius igni,
Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu,
Quicquid habēt, ortus finem timet, ibimus omnes,
Ibimus immenſis vrnam quatit Aeacus vmbris.

Non eſt, crede mihi, ſapiētis dicere viuam: Mart.li.1
Sera nimis vita eſt craſtina, viue hodie.

Omnia mors æquat. Clau. 2. de rapt. Proſ.

Lex vniuerſi eſt, quæ iubet naſci & mori. pub, Mil.

Mortem optare, malum: timere, peius. Per. Corit.

Viue memor leti, fugit hora, hoc quod loquor inde eſt. per Auſo. Per Sa. 4

FORTVNA ET EIVS INCONSTANTIA.

Ludit in humanis diuina potentia rebus, Ouid. li. 4 de Ponto.
Et certam præſens vix habet hora fidem.
Tu quoque fac timeas, & quæ tibi læta videntur
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe puta.

Nempe dat & quodcunque libet fortuna, rapitq;. Idē, lib. 3 Triſt.

Irus

Ayuntamiento de Madrid

Irus & eſt ſubitò, qui modo Crœſus erat.

Ibidem. Humanæq; memor ſortis, quæ tollit eoſ-

Et premit, incertas ipſe verere vices.

Idé, 5. Tri. Paſsibus ambiguis fortuna volubilis err-

Et manet in nullo certa tenaxq; loco.

Sed modò læta manet, vultus modò ſu-

acerbos,

Et tantum conſtans in leuitate ſua eſt.

Fors incerta vagatur,

Luca. lib. 1 Fertq; refertq; vices, & habent mortalia c-

ſum.

Publ. Mi. Dies quod dat, timeas: citò raptum veni-

Tibul. li. 1 Verſatur celeri fors leuis orbe rotæ.

Ouid. lib. 5 Triſt. Rara quidem eſt virtus, quam non fort-

gubernat,

Quæ maneat ſtabili, cùm fugit illa, pe-

Iuuenalis Satyra 7 Si fortuna volet, fies de rhetore conſul:

Si volet hæc eadem, fies de conſule rhet-

Ou. 8. Met. Ignauis precibus, fortuna repugna-

T. 3 Phor. Fortes fortuna adiuuat.

Idé in and. O fortuna, vt nũquam perpetuò eſt bon-

O. Epiſt. ad Liuiam. Fortuna arbitriis tempus diſpenſat vbiq;

Iuue. Sa. 10 Illa rapit iuuenes, ſuſtulit illa ſenes.

Turba tremens ſequitur fortunam ſemp-

& odit.

Luca. lib. 3. Seruat multos fortuna nocentes:

Se in Thy. Prohibetq; Clotho

Mar. Epiſt. lib. 12 Stare fortunam: rotat omne fatum.

Fortuna multis nimis, ſatis nulli.

Ayuntamiento de Madrid

Vt conſueuere homines, ſalus fruſtratur & fortuna. Plaut. in Aul.

Nec vlli præſtat velox Idē ibidē.
Fortuna fidem.

Fortuna fortes metuit, ignauos premit. Sen. in Me.

Rapida fortuna ac leuis Idē ibidē.
Preceſq; regno eripuit, & exilio dedit.

Pelle moras, breuis eſt magni fortuna fauoris. Silius, li. 4

Fortuna ſæuo læta negotio, Horat. 3 Carm.
Ludum inſolentem ludere pertinax
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.

Fortuna humana fingit, artatq; vt lubet. Plaut. in Capti.

Fortuna cùm blanditur, captatum aduenit. Pub. Mi.

Fortunam citius reperias, quàm retineas.

Fortuna nimium quem fouet, ſtultū facit.

Fortuna vitrea eſt, quæ cùm ſplendet, frangitur.

Leuis eſt fortuna, ſcitò repoſcit, quæ dedit.

DE FORTVNA EX EPIGRAMmatibus quæ *Virgilio aſcribuntur.*

O fortuna potens, quàm variabilis,
Tantum iuris atrox quæ tibi vendicas,
Euertiſq; bonos, erigis improbos.
Nec ſeruare potes muneribus fidem.
Fortunā immeritos auget honoribus.

Fort

Fortuna innocuos cladibus afficit.
Iuſtos illa viros pauperie grauat,
Indignos eadem diuitiis beat.
Hæc aufert iuuenes,& retinet ſenes,
Iniuſto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignis adimit,tranſit ad impios.
Nec diſcrimen habet,rectaq; iudicat,
Inconſtans fragilis,perfida lubrica,
Nec quos clarificat,perpetuò fouet,
Nec quos deſeruit,perpetuò premit.

Plau. in Pſeudo.

Centum doctûm hominum conſilia hæ
vna deuincit dea
Fortuna, atque hoc verum eſt, perinde
quiſque ea vtitur,
Ita præcellet, atque exinde ſapere eum o
mnes dicimus.
Bene vbi quid diſcimus conſilium accidi
ſe,hominem cautum eum
Eſſe declaramus,ſtultum autem illum,qu
vertit malè.
Stulti haud ſcimus, fruſtra vt ſcimus, quo
quod cupienter dari
Petimus nobis, quaſi quid in rem ſit poſſi
mus noſcere,
Certa amittimus, dum incerta petimus,at
hoc euenit
In labore atque in dolore,vt mors obrep
interim.

Auſonius, in Epigrã.

Fortuna nunquam ſiſtit in eodem ſtatu.

Semp

Ayuntamiento de Madrid

Semper mouetur, variat & mutat vices,
Et ſumma in imum vertit, ac verſa erigit.
Idcirco tanta eſt rerum diſcordia in æuo, Manil. lib. 3. Aſtro.
Et ſubtexta malis bona ſunt, lacrymæq; ſequuntur
Vota, nec in cunctis ſeruat fortuna tenorẽ,
Vſque adeò permixta fluit, nec permanet vſquam,
Amiſitq; fidẽ variando cuncta per omnes:
Non annis anni, nõ menſes menſibus vſq;
Conueniunt, ſeq; ipſe dies aliumq; relinquit,
Horaq; non vlli ſimilis producitur horæ.

SECVNDA FORTVNA.

Mens erit apta capi tunc cum lætiſsima rerum
Vt ſeges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec ſunt adſtricta dolore, Ipſa patent.
Si fortuna iuuat, caueto tolli. Per Cor.
Si fortuna tonat, caueto mergi. per Auſo.
Fama eſt, fictilibus cœnaſſe Agathoclea regem, Auſon. in Epigram.
Atq; abacum Samio ſæpe oneraſſe luto.
Fercula gẽmatis cum poneret aurea vaſis,
Et miſceret opes, pauperiemq; ſimul.
Quærenti cauſam, reſpondit, Rex ego qui ſum
Sicaniæ, figulo ſum genitore ſatus.

Fort

Ayuntamiento de Madrid

Fortunam reuerenter habe, quicunque repente
Diues ab exili progrediere loco.

Hor.lib.2 Ser. Ingenium res
Aduerſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.

Idem lib. Epo.Od.4 Licet ſuperbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.

Ou.li.2.de Pont.Ele.3 Diligitur nemo, niſi cui fortuna ſecunda eſt.

Pl. i Stich. Secundas fortunas decent ſuperbiæ.

O.2.de Ar. Luxuriant animi rebus plerunque ſecundis:
Nec facile eſt æqua commoda mẽte pati.

Hor.1.Epi. Quem res plus nimio delectauêre ſecũdæ,
Mutatæ quatient.

Terent. in Adelph. Omnes cùm ſecundę res ſunt maximè, tum maximè
Meditari ſecum oportet, quo pacto aduerſam ærumnam ferant, pericula, damna, exilia.

CASVS.

Seneca in Troade. Aequior caſum tulit & procellas,
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui videt.

Mart.lib.1. O quantum eſt ſubitis caſibus ingenium!

Seneca. trag.1. Quẽ ſæpe trãſit caſus, aliquando inuenit.

Ouid.li.4. Triſt. Hectora quis noſſet, fœlix ſi Troia fuiſſet?

INFORTVNIVM.

Propertius Si qua venit ſerò, magna ruina venit.

AD

ADVERSA INTERdum proſunt.

Quę latet inq; bonis ceſſat nõ cognita rebꝰ — Ouid.li.4 Triſt.
Apparet virtus ,arguiturq; malis.
Scilicet aduerſis probitas exercita rebus, — Idem li.5 Triſt.
Triſti materiam tempore laudis habet.
Si nihil infeſti durus vidiſſet Vlyſſes,
Penelope felix,ſed ſine laude foret.

AMICITIA.

Scilicet vt fuluũ ſpectatur in ignibus aurũ, — Idem li.2 Triſt.Elegia 4
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum iuuat,& vultu ridet fortuna ſereno,
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul intonuit,fugiũt,nec noſcitur vlli
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
Donec eris fœlix, multos numerabis amicos, — Eodẽ lib. Elegia 8
Tempora ſi fuerint nubila,ſolus eris.
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes. — Idem.
Si vitare velis acerba quædam, — Mar.li.12
Et triſtes animi cauere morſus,
Nulli te facias nimis ſodalem.
Gaudebis minus,& minus dolebis.
Vt præſtem Pyladen , aliquis mihi præſtet Oreſtem. — Idẽ,lib.6
Hoc nõ ſit verbis Marce,vt ameris,ama.
Idcirco nihil ex ſemet natura creauit — Man.lib.2
Pectore amicitiæ maius,nec rarius vnquã.

Ayuntamiento de Madrid

Vnus erat Pylades, Vnus q mallet Oreſtes
Ipſe mori,lis vna fuit per ſæcula mortis:
Alter quod raperet fatũ,non cederet alter.
Et duo qui potuere ſequi vix noxia pœnis
Optauitq́; rerum ſponſor nó poſſe reuerti,
Sponſoréq́; reus timuit ne ſolueret ipſum.
Ouid.li.2 de Ponto. Turpe quidem dictu, ſed ſi modò vera fatemur,
Vulgus amicitias vtilitate probat.
Cura quid expediat prior eſt, quàm quid ſit honeſtum,
Et cum fortuna ſtatq́; caditq́; fides.
Nec facilè inuenies multis in millibus vnũ,
Virtutem pretium qui putet eſſe ſui.
Ipſe decor recti facti,ſi præmia deſint,
Nó mouet,& gratis pœnitet eſſe probũ.
Nil niſi quod prodeſt, carum eſt:en detrahe menti
Spem fructus auidæ,nemo petẽdus erit.
At reditus iam quiſque ſuos amat, & ſibi quid ſit
Vtile,ſollicitis computat articulis.
Illud amicitiæ quondam venerabile nomẽ
Proſtat,& in quæſtu pro meretrice ſedet.
Diligitur nemo, niſi cui fortuna ſecũda eſt,
Quæ ſimul intonuit, proxima quæque fugat.
En ego nó paucis quondã munitus amicis
Dum flauit velis aura ſecunda meis:

Ayuntamiento de Madrid

Vt fera nimboſo tumuerunt æquora vēto,
In mediis lacera naue relinquor aquis.
Turpe ſequi caſum, & fortunæ cedere: amicum, Idē eleg. 6
Et niſi ſit fœlix, eſſe negare ſuum.
Plures amicos re ſecunda compares, Pitta. Mity. per Auſo.
Paucos amicos rebus aduerſis proba.
Tuta frequensq́; via eſt, per amici fallere nomen. Ouid. 1 Artis.
Tuta frequēsq́; licet ſit via, crimē habet.
Ne fidos inter amicos Horat. lib. 1. Epiſt.
Sit, qui dicta foras eliminet.
Diffugiunt cadis Hor. 1. car. Ode 35
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre iugum pariter doloſi.
Amicus certus, in re incerta cernitur. Ennius.
Decipitur nemo mea quidem ſententia, Plautus ī Pœnulo.
Qui ſuis amicis narrat rectè res ſuas.
Si quid amicum erga benefeci, aut conſului fideliter, Idē in Tri.
Non videor meruiſſe laudem, culpa caruiſſe arbitror.
Solus eſt homo amico amicus. Te. ī Phor.
Quò magis in dubiis homines ſpectare periclis Lucr. lib. 3
Cōuenit, aduerſiſq́; in rebus noſcere q̄ ſint.
Nā veræ voces tum demū pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur perſona, manet res.
Is amicus eſt, qui in re dubia, re iuuat, vbi Plaut. in Epidico.

Ayuntamiento de Madrid

re opus eſt.
Idem in Pſeud. Pauci ex multis amici ſunt homini, qui certi ſient.
Idẽ in Tri. Omnibus amicis, quod mihi eſt, cupio eſſe idem.
O. li. 3. de Põ. Eleg. 2 Nomen amicitiæ barbara corda mouet.
Plautus ĩ Trin. Difficile eſt reperiri amicum, ita vt nomen Cluet, quoi tuam cùm rem credideris, ſine omni cura dormias.
Ter. ĩ Ad. Vetus verbum hoc quidem eſt,
Communia eſſe amicorũ inter ſe omnia.
Plautus ĩ Sticho. Vt cuiq; homini res parata eſt, firmi amici ſunt. ſi labant
Res laſſæ, itidem amici collabaſcunt. amicos res inuenit.
Idem in Bacch. Multi more iſto atq; exemplo viuunt, quos cùm cenſeas
Tibi amicos, reperiuntur falſi teſtimoniis,
Lingua factioſi, incerti opera, ſubleſta fide.
Hora. li. 1 Epiſt. Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuet.
pub. Mi. Amici vitia ſi feras, facis tua.
Idem. Amicos res optimæ parãt, aduerſæ probãt.
Ita amicum habeas, poſſe vt fieri inimicum putes.
Ita crede amico, ne ſit inimico locus.
Enn. in Saty. vt citatur à Gel. Hercle puto hoc erit tibi argumentum ſemper in promptu ſitum,
Ne quid expectes amicos, quod tu agere poſ

Ayuntamiento de Madrid

poſsis.

INIMICITIA.

Cum inimico nemo in gratiam citò redit. Pub.Mi.

Opus eſt nunc tuto loco, Plaut.in Mil.glor.

Inimicus ne quis noſtris ſpolia capiat conſiliis:

Atque vnde inimicus ne quis ſpolia capiat auribus.

Nam bene conſultum, inconſultum ſi ſit, inimicis vſu eſſe poteſt.

Quum iam repetas inimicum, amicum beneficio inuenis tuo. Idē ibidē.

SIMILIS SIMILI GAVDET,

& quiſq; ſuo ſtudio delectatur.

Oderunt hilarem triſtes,triſtemq; iocoſi, Horat. li. 1.Epiſt.

Sedatū celeres,agilem gnauumq; remiſsi.

Scilicet īgeniis aliqua eſt cōcordia iunctis, Ouid. li.2 de ponto.

Et ſeruat ſtudii fœdera quiſque ſui.

Ruſticus agricolā,miles fera bella gerentē,

Rectorem dubiæ nauita puppis amat.

Nauita de ventis,de tauris narrat arator, Propert. lib.2

Enumerat miles vulnera,paſtor oues.

Qua pote quiſq; in ea conterat arte diē.

Scilicet eſt cupidus ſtudiorū quiſq; ſuorū, Ouid.li.1 de ponto.

Tempus & adſueta ponere in arte iuuat.

AMICI VITIA NOVERIS,

ueris,non oderis.

At pater vt gnati,ſic nos debemus amici, Horat.lib. 1.Serm.

Si quod ſit vitium,nō faſtidire:ſtrabonem

Ayuntamiento de Madrid

Appellat pætum pater, & pullum, malè
 paruus
Si cui filius eſt, vt abortiuus fuit olim
Siſyphus, hunc varum diſtortis cruribus,
 illum
Balbutit ſcaurũ prauis fultum malè talis.
Parcius hic viuit, frugi dicatur: ineptus
Et iactãtior hic paulò eſt, cõcinnus amicis
Poſtulat vt videatur: at eſt truculẽtior, atque
Plus æquo liber, ſimplex, fortisq́; habeatur.
Calidior eſt, acres ĩter numeretur opinor.
Hæc res & iungit, iũctos & ſeruat amicos.

FIDES.

Plautus in Trin. Malè fidem ſeruando, illis quoq; abrogant
 etiam fidem, qui nihil
Meriti: quippe ex eorum ingenio ingeniũ
 horum probant.
Terent. in Phor. Heu heu, quanta hæc mea paupertas eſt! ta-
 men
Adhuc curaui vnum hoc quidem, vt mihi
 eſſet fides.
Vir. Ae. 4 Nuſquam tuta fides.
O Epi. 16 Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.
Idem li. 1 Scilicet vt fuluũ ſpectatur in ignibus aurũ:
Tri. Ele. 4 Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Luca. lib. 1 Nulla fides regni ſociis.
Idẽ lib. 8 Ardua quippe fides robuſtos exigit annos.
Sil. Ital. lib. 11 Stat nulla diu mortalibus vſquam
Fortuna titubante fides.

Perd

Ayuntamiento de Madrid

Perdurat nō empta fides, nec pectora mer- Claud. in
Alligat. (ces Eut.lib.2

SERVANDA FIDES, PRAE-
ſertim inter amicos.

Dum trepidæ res & medicinam vulnera Silius.li. 2
poſcunt,
Is locus officio cùm ceſſant ꝓſpera, cumq;
Dura ad opē fortuna vocat, nā læta fouere
Haudquaquam magni eſt animi decus.
Fidē qui perdit, nihil poteſt vltrà perdere. Pub.Mi.
Scilicet vt fuluum ſpectatur in ignibus au- Ouid.li.1
rum: Tri.Ele.4
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Cùm Deꝰ intonuit, nō ſeſe ſubdere nimbo, Idē,5.Tri.
Id demum eſt pietas, id ſocialis amor. Eleg.14
Nō boue mactato cœleſtia numina gaudēt Idem,in
Sed quæ præſtanda eſt, & ſine teſte fide. Epiſt.

FIDES ETIAM HO-
ſti ſeruanda.

Multo optimus ille Silius Ital.
Militiæ, cui poſtremum eſt, primumq; tueri lib.14
Inter bella fidem.
Turpe referre pedē, nec paſſu ſtare tenaci. Ouid.li 2
Turpe laborantem deſeruiſſe ratem. de Ponto.
Turpe ſeq̄ caſum, & fortunæ cedere amicū
Et, niſi ſit fœlix, eſſe negare ſuum.
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides. IdēEpi.16
Fœdera mortales ne ſæuo rumpite ferro, Silius Ita-
Sed caſtam ſeruate fidem, fulgētibus oſtro li.lib.13

Ayuntamiento de Madrid

Hæc potior regnis, dubio qui frangere re-
rum
Gaudebit pacta, ac tenues ſpes linquet a-
mici.
Non illi domus, aut coniunx, aut vita ma-
nebit
Vnquam expers luctus, lacrymæq́; , aget
æquore ſemper
Ac tellure premens, aget ægrũ nocte dieq́;
Deſpecta ac violata fides.

CONCORDIA.

Pub.Mi. Diſcordia fit charior concordia,
Auxilia humilia, firma conſenſus facit.

DISCORDIA

Iuuenalis Satyr.15 Inter finitimos vetus, atq; antiqua ſimultas,
Immortale odiũ, & nunquã ſanabile vulnꝰ.

CONTENTIO.

Pub.Mi. Nimium altercando veritas amittitur.

REDITVS IN GRATIAM.

Plautus I Amphi. Nam in hominum ætate multa eueniunt
huiuſmodi:
Cupiunt voluptates, mox rurſum miſerias.
Iræ interueniunt, redeũt rurſum in gratiam.
Verùm iræ ſi quæ fortè eueniũt huiuſmodi
Inter eos, rurſum ſi reuentum in gratiã eſt,
Bis tanto amici ſunt inter ſe quàm prius.
Terẽtius. Amantium iræ, amoris redintegratio eſt.

BELLVM.

Luca. li. 2 Nobilitas cum plebe perit, lateq́; vagatur
Enſis,

Ayuntamiento de Madrid

Enſis,&à nullo reuocatũ eſt pectore ferrũ.
Stat cruor in templis,multaq; rubẽtia cæde
Lubrica ſaxa madẽt, nulli ſua profuit ætas,
Non ſenis extremũ piguit vrgẽtibus annis
Præcipitaſſe diẽ,nec primo in limine vitæ
Infantis miſeri naſcentia rumpere fata.
Crimine quo parui cædẽ potuere mereri?
Sed ſatis eſt iam poſſe mori.
Quenque ſuæ rapiunt ſcelerata in prælia cauſſæ, Ibidem.
Hos polluta dom⁹, legesq; in pace timẽda
Hos ferro fugienda fames,mundiq; ruinæ
Permiſcẽda fides,nullũ furor egit in arma,
Caſtra petunt magna victi mercede.
Nulla ſalus bello,pacẽ te poſcimus omnes. Vir.li. 10
Nulla fides pietasq; viris qui caſtra ſequuntur, Luca.li.10
Venalesq; manus,ibi fas, vbi maxima merces.
Fortuna belli ſemper ancipiti in loco eſt. Se.i Thе.
Et pace & bello cunctis ſtat terminus æui. Sil.It.lib.3
Et incerti fallax fiducia Martis. Idẽ lib.6
Qui fuit horrẽdos prim⁹ qui ꝑtulit enſes? Tibul.li.1
Quàm ferus?& verè ferreus ille fuit.
Tũc cędes hominũ generi,tũc prælia nata,
Tũc breuiter diræ mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit, nos ad mala noſtra
Vertimus,in ſæuas quod dedit ille feras.

Ayuntamiento de Madrid

Diuitiis hoc vitiũ eſt auri, nec bella fuerunt
Faginus aſtabat cùm ſcyphus ante dapes.
Non arces, non vallus erat, ſomnumq́; petebat
Securus varias dux gregis inter oues.
Idẽ ibidẽ. Quis furor eſt, atrã bellis accerſere mortẽ?
Imminet, & tacito clàm venit illa pede.
Non ſeges eſt infra, non vinea culta, ſed audax
Cerberus, & Stygiæ nauita puppis aqua.
Illic percuſsisq́; genis, vſtoq́; capillo
Errat ad obſcuros pallida turba lacus.
Quàm potius laudãdus hic eſt, quem prole parata
Occupat in parua pigra ſenecta caſa.
Ipſe ſuas ſectatur oues, at filius agnos,
Et calidam feſſo comparat vxor aquam.

PAX.

Tib. lib. 1 Interea pax arua colat, pax cãdida primum
Duxit araturos ſub iuga curua boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato tecta paterna merum.
Pace bidens, vomerq́; vigent, ac triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.
Ruſticus è lucoq́; vehit malè ſobrius ipſo
Vxorem plauſtro, progeniemq́; domum.
Ouid. 3. de art. aman. Cãdida pax homines, trux decet ira feras.
Silius Italicus, li. 11 Pax optima rerum,
Quas homini nouiſſe datum eſt, pax vna triumph

triumphis
Innumeris potior, pax cuſtodire ſalutem
Et ciues æquare potens.
Sub iuga bos veniat, ſub terras ſemen ara-
tas. Oui.2 Fa.
Pax Cererem nutrit, pacis alumna Ceres.

ASSENTATIO.

Quid quod adulandi gens prudentiſsima
laudat Iuue.Sat.3 de Græcis
Sermonem indocti, faciẽ deformis amici,
Et longũ inualidi collum, ceruicibus ęquat
Herculis Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur vocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Natio comœda eſt, rides? maiore cachinno
Concutitur, flet ſi lacrymas aſpexit amici,
Nec dolet, igniculũ brumę ſi tẽpore poſcas
Accipit endromydẽ: ſi dixeris æſtuo, ſudat.

SIMVLATIO.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet, & gla-
cialem Iuue.Sat.2
Oceanũ, quoties aliquid de moribus audẽt
Qui Curios ſimulãt, & Bacchanalia viuunt.
Frontis nulla fides. Ibidem.
Simulata remoue verba: non facile eſt tibi Sen.in Tr.
Decipere Vlyſſem.
Ficta citò ad naturam redierint ſuam. Pub.Mi.

VERITAS.

Ego verum amo, verum volo mihi dici, Plaut. in Moſtel.
mend

Ayuntamiento de Madrid

mendacem odi.

Sen.ĩTro. Veritas nunquam latet.

Te.ĩ And. Veritas odium parit.

Sen.ĩOed. Veritas odit moras.

GARRVLITAS.

Ho.de Ar. Neſcit vox miſſa reuerti.

Pitt. Mit. per Auſo. Loqui ignorabit, qui tacere neſciet.

TACITVRNITAS.

Ouid.li. 2 de Arte. Eximia eſt virtus, præſtare ſilentia rebus.
At contrà grauis eſt culpa, tacenda loqui.

Sen.ĩHip. Alium ſilere quod voles, primus ſile.

Ouid. 2 Am. El. 2 Quis minor eſt autem, quàm tacuiſſe labor?

Horat. lib. 1. Epiſt. Arcanũ neq; tu ſcrutaberis vllius vnquam,
Commiſſumq́; teges, & vino tortus & ira.

Idẽ ibidẽ. Quid de quoque viro, & cui dicas ſæpe videto.
Percunctatorẽ fugito, nã garrulus idẽ eſt.
Nec retinẽt patulæ cõmiſſa fideliter aures.
Et ſemel emiſſũ volat irreuocabile verbum.

OBTRECTATIO.

Horat. li. 1. Ser. Abſentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante, ſolutos
Qui captat riſus hominũ, famamq́; dicacis
Fingere qui nõ viſa poteſt, cõmiſſa tacere
Qui nequit, hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

Iuuen. Satyra. 9 Viuendum eſt rectè, tum propter plurima, tumq́; his

Præ

Ayuntamiento de Madrid

Præcipuè cauſis, vt linguas mancipiorum
Contemnas. Nam lingua mali pars peſsima
ſerui.
Difficilē oportet aurem habere ad crimina. Pub. Mi.

PERIVRIVM.

Non bene cōducti vendunt periuria teſtes. Ouid. lib. 1. Amo.
Non bene ſceleſti iudicis arca patet.
Ah miſer, & ſi quis primo periuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

IVDEX.

Sic agitur cenſura, & ſic exempla parantur, Oui. 6. Fa.
Cùm iudex alios quod monet, ipſe facit. Hor. lib. 2 Ser. Sat. 2
Malè verum examinat omnis
Corruptus iudex. Ouid. lib. 1. Triſt.
Iudicis officium eſt, vt res, ita tempora re-
rum
Quærere: quæſito tempore tutus eris.

CONTRA CAVSIDICOS,
& iniquos iudices.

Turpe reos empta miſeros defendere lin- Oui. 1. am.
gua,
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.

TESTES.

Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti Pl. in Tru.
Decem: qui audiunt, audita dicunt: qui vi-
dent planè ſciunt.
Ambiguæ ſi quando citabere teſtis Iuue. Sa. 8
Incertæq; rei, Phalaris licet imperet, vt ſis
Falſus, & admoto diſtet periuria tauro.

Ayuntamiento de Madrid

BENEFICENTIA, *liberalitas.*

Plaut.in Mil.glo. Nam in mala vxore, atque inimico ſi quid
ſumatur, ſumptus eſt.
In bono hoſpite atque amico queſtus eſt,
quod ſumitur.
Et quod in diuinis rebus ſumas ſumptus ſa-
pienti lucro eſt.

Auſon. in Epigram. Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt: gratia
nanque
Cùm fieri properat, gratia grata magis.

Plau.i Tr. Nullum beneficium
Idē i Pœ. Eſſe duco id quod quoi facias, non placet.
Malo ſi benefacias, id beneficium interit:
Bono ſi quid malefacias, ætatem expetit.
Malo benefacere, tantundem eſt pericu-
lum,
Quantum bono malefacere.

Idem in Rud. Quod benefit bonis, haud perit.
Ab alio expectes, alteri quod feceris.

Pub.Mi. Bis eſt gratū, quod opus eſt, vltrò ſi offeras.
Idem Beneficium accipere, libertatē vendere eſt.
Idem Beneficium dādo accipit, qui digno dedit.
Beneficium ſæpe dare, docere eſt reddere.
Beneficium dignis vbi das, omnes obligas.

DANTEM OBLIVISCI, AC- *cipientem meminiſſe of- ficij decet.*

Mar. lib.5 in Poſt. Quæ mihi præſtiteris memini, ſemperque
te-

tenebo.
Cur igitur taceo? Poſthume, tu loqueris.
Incipio quoties alicui tua dona referre,
Protinus exclamat, dixerat ipſe mihi.
Non bellè quædã faciunt duo, ſufficit vnus
Huic operi: ſi vis vt loquar, ipſe tace.
Crede mihi, quãuis ĩgẽtia Poſthume dones,
Autoris pereunt garrulitate ſui.
Beneficium ſe dediſſe qui dicit, petit. Pub. Mi.

GRATITVDO.

Quod bonis benefit beneficium, gratia ea grauida eſt bonis. Plau. in C.
Beneficium dare qui neſcit, iniuſtè petit. Pub. Mi.
Beneficia plura recipit, qui ſcit reddere. Idem
Et bene apud memores veteris ſtat gratia facti. Virg. li. 4
Dedecus eſt ſemper ſumere, nilq́; dare, Martialis

INGRATITVDO.

Ingratus.

Dixeris maledicta cuncta, cùm ingratum hominem dixeris. Pub. Mi.
Vt nunc ſunt mores: adeò res rediit: Terent. in Adelphis
Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia.
Parua quidem fateor, pro magnis munera reddi, Ouid. li. 4. de Ponto Eleg. 8
Cùm pro conceſſa verba ſalute damus.
Sed qui quàm potuit, dat maxima, gratus abundè eſt:

Et

Ayuntamiento de Madrid

Et finem pietas contigit illa ſuum.

Plau. i Ep. Hercle miſerũ eſt ingratum eſſe hominem.

Idẽ i Perſ. Quia enim nihil amas, cùm ingratũ amas.

Oui. Ep. 12 Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas.

Iuue. Sa. 11 Ingratos ante omnia pone ſodales.

Au. i Epi. Ingrato homine terra peius nil creat.

Catullus. Deſine de quoquã qequã bene velle mereri
Aut aliquem fieri poſſe putare pium.
Oĩa ſunt ingrata, nihil feciſſe benignè eſt,
Imò etiam tædet, tædet obeſtq; magis,
Vt mihi, quem nemo grauius, nec acerbius vrget,
Quàm modò qui me vnum, atque vnicum amicum habuit.

Plau. i Ca. Nam ferè maxima pars, morem hunc homines habent, quod ſibi volunt.
Dum id impetrãt, boni ſunt: ſed id vbi iam penes ſeſe habent,
Ex bonis peſsimi, & fraudulentiſsimi
Sunt.

Idem in Pœnu. Ita ſunt omnes iſti noſtri diuites,
Si quid bene facias, leuior pluma eſt gratia:
Si quid peccatum eſt, plumbeas iras gerunt.

Idẽ in Per. Improbus homo eſt,
Qui beneficiũ ſcit ſumere, & reddere neſcit.

Iuue. Sa. 7 Scire volunt oẽs, mercedem ſoluere nemo.

HOSPITALITAS.

Oui. 5. Tr. Turpius eiicitur, quàm non admittitur, hoſp

Ayuntamiento de Madrid

hoſpes.
Certus in hoſpitibus non eſt amor. Idẽ epi.16
Proletario ſermone nunc quidem hoſpes Plaut. in
vtere. Mer.

DIVITIAE, OPES, PECVNIA.

Ingenium quondã fuerat pretioſius auro, O.li.3.am
At nunc barbaria eſt grãdis, habere nihil. Idem 2.de Remed.
Diuitiis alitur luxurioſus amor. Idẽ ibidẽ
Curia pauperibus clauſa eſt, dat cenſus ho-
nores.
Inde grauis iudex, inde ſeuerus eques. Idem li.2.
Carmina laudantur, ſed munera magna de arte.
petuntur,
Dũ modo ſit diues, barbarus ille placet.
Aurea ſunt verè nũc ſæcula, plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.
Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
Ardua res hæc eſt, opibꝰ nõ tradere mores Mar.lib.2
Et cùm tot Crœſos viceris, eſſe Numam. Epigr.
At nunc deſertis ceſſant ſacraria lucis, Prop.lib.3
Aurum omnes victa iam pietate colunt.
Aurea nũc verè ſunt ſæcula, plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.
Auro pulſa fides, auro vænalia iura,
Aurũ lex ſequitur, mox ſine lege pudor.
Scilicet vxorem cum dote, fidémque & Hora. li.1.
amicos, Epiſt.
Et genus & formam regina pecunia donat

Ayuntamiento de Madrid

Omnis enim res,

Idem, lib. 2.Serm. Virtus, fama, decus, diuina humanaq; pul-
chris
Diuitiis parent, quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens, etiam &
rex,
Et quicquid volet.

Idé ibidé. Et genus & virtus, niſi cũ re vilior alga eſt.

Iuu. Sat.3 Da teſtem Romæ tam ſanctum, quàm fuit
hoſpes
Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mine-
uam,
Protinus ad cenſum, de moribus vltima fiet
Quæſtio: quot paſcit ſeruos, quot poſſidet
agri
Iugera? quàm multa magnaq; paropſide
cœnat?
Quantum quiſque ſua nummorum ſeruat
in arca,
Tantum habet & fidei.

Idé Saty.6 Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt ſæcula luxu

Idé Sat. 10 Diuitiæ molles.
Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus gladium contumque
timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis
vmbram.

Can

Ayuntamiento de Madrid

Cantabit vacuus coram latrone viator.
Tantis parta malis, cura maiore metuq́; — Idē Sa. 14
Seruātur, miſera eſt magni cuſtodia cenſus.
Sed plures nimia congeſta pecunia cura — Idē Sat. 10
Strangulat, & cuncta exuperans patrimonia cenſu.
Nec plura venena — Idē ibidē.
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius vllum
Humanæ mētis vitium, quàm ſæua cupido
Indomiti cenſus.
Dii immortales, aurum obſecro quid valet? — Pl. in Au.
Venenū in auro bibitur: expertus loquor. — Se. in Thy.
Nunc aurum & purpura curis — Lucr. lib. 5
Exercēt hominum vitam, belloq́; fatigant.
Pluris opes nunc ſunt, quàm priſci temporis annis, — Ouid. lib. 1 Faſt.
Dū populus pauper, dū noua Roma fuit.
Aſt poſtquā fortuna loci caput extulit hui⁹,
Et tetigit ſummo vertice Roma deos:
Creuerunt & opes, & opum furioſa libido,
Et cùm poſsideant plurima, plura petunt.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo, — Hor. 1. Ser. Saty. 1
Nil ſatis eſt, inquit.
Tantalus à labris ſitiens fugientia captat — Ibidem
Flumina, &c.
Neſcis quid valeat nummus, quem præbeat vſum. — Idē ibidem
Nullus argento color eſt auaris — Idē libr. 2

Ayuntamiento de Madrid

Abdito terris inimice lamnæ

Car. Od.2 Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.

Tibul. li.1 Sæpe ſolent auro multa ſubeſſe mala.

Idem li. 3 Eleg. 3 Nō opibus mētes hominū, curæq; leuātur,
Nam fortuna ſua tempora lege gerit.

Auſ. in Ep. Effigiem rex Crœſe tuam ditiſsime regum
Vidit apud Manes Diogenes Cynicus.
Cōſtitit vtq; ꝓcul, ſolito maiore cachinno
Concuſſus dixit. Quid tibi diuitiæ
Nūc proſunt, regū rex ô ditiſsime? cùm ſis
Sicut ego ſolus, me quoq; pauperior?
Nam quæcunque habui mecum fero, cùm nihil ipſe
Ex tantis tecum Crœſe feras opibus.

Bias Prie. per Auſ. Quis diues? qui nil cupiet. Quis pauper? auarus.

Ouid. lib.1 Metam. Effodiuntur opes, irritamenta malorum.

AVARITIA.

Idem li.1. Faſt. Vix ego Saturno quenquā regnāte videbā,
Cuius non animo dulcia lucra forent.
Tempore creuit amor, qui nunc eſt ſummus habendi,
Vix vltra quò iam progrediatur habet.
Creuerūt & opes, & opum furioſa cupido,
Et cùm poſsideant plurima, plura petunt.
Quærere vt abſumant, abſumpta requirere certant,
At ipſe vitiis ſunt alimenta vices.

Sic

Ayuntamiento de Madrid

Sic quibus intumuit ſuffuſa venter ab vnda,
Quò plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquę.
In pretio pretiũ nũc eſt, dat cẽſus honores,
Cenſus amicitias, pauper vbiq; iacet. Hora.lib. 3.Carm.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Maiorumq́; fames. Ibidem
Multa petentibus
Deſunt multa, bene eſt cui Deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu.
Scilicet improbæ
Creſcunt diuitiæ, tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei. Idem li.3. Carm. Ode 24
Semper auarus eget, certum voto pete finẽ. Idẽ 1.Epi.
Imperat aut ſeruit collecta pecunia. Idem
Creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit, Iuu.Sa.14
Et minus hanc optat, qui non habet, Horat.lib. 2.Serm.
Si quis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec ſtudio citharæ, nec Muſæ deditus vlli:
Si ſcalpra, & formas non ſutor: nautica vela
Auerſus mercaturis: delirus & amens
Vndiq; dicatur meritò, quid diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumq́; recondit, neſcius vti
Cõpoſitis, metuensq́; velut cõtingere ſacrũ?
Si quis ad ingentẽ frumẽti ſemper aceruum
Porrectus vigilet cum lõgo fuſte, nec illinc
Audeat eſuriens dominus cõtingere granũ,
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris.

Ayuntamiento de Madrid

Si,poſitis intus Chii,veteriſq; Falerni
Mille cadis, nihil eſt, tercentũ millibus,acre
Potet acetum,agè, ſi & ſtramentis incubet, vnde
Octoginta annos natus,cui ſtragula veſtis,
Blattarũ ac tinearũ epulæ putreſcat in arca,
Nimirum inſanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus,vt ebibat hæres,
Dis inimice ſenex cuſtodis,ne tibi deſit?
Quantulum enim ſummæ curtabit quiſque dierum.

Iuuenalis Satyra 14 Inde ferè ſcelerum cauſæ,nec plura venena
Miſcuit,aut ferro graſſatur ſæpius vllum
Humanæ mentis vitiũ , quàm ſæua cupido
Indomiti cenſus. Nam diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri,ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus , aut pudor eſt vnquam properantis auari?

Idẽ , ibidẽ Lucrum
Lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet,illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur,d is,atq; ipſo Ioue digna poëtæ.
Vnde habeas quærit nemo,ſed oportet habere.

Cl.1.ĩ Ru. Propert. lib. 3
Semper inops quicunq; cupit.
Ergo ſollicitæ tu cauſa pecunia vitæ es,
Per te immaturum mortis adimus iter.
Tu vitiis hominũ crudelia pabula præbes,

Ayuntamiento de Madrid

Semina curarum de capite orta tuo.
Quid mihi diuitiæ, quarũ ſi dépſeris vſum, Corn. Gal.
Quanuis largus opũ, ſemper egenus ero?
Immò etiã pœna eſt, partis incũbere rebus,
Quas cùm poſsideas, eſt violare nefas.
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & oppoſitis abſtinet ora cibis.
Quid non mortalia pectora cogis Virgil.3 Aeneid.
Auri ſacra fames?
Ergo hominum genus incaſſum fruſtraq; laborat Lucre. li.5
Semper, & in curis conſumit inanibus æuũ.
Nimirũ, quia non cognouit, quę ſit habẽdi
Finis, & omnino quoad creſcat vera voluptas.
Haud vllas portabis opes Acherontis ad vndas, Prop. lib.3
Nudus ad infernas ſtulte vehêre rates.
Rape, cõgere, aufer, poſside, relinquẽdũ eſt. Mar. lib.8
Fortuna multis nimis dat, ſatis nulli. Idem lib.2
Quid tam ſollicitis vitã cõſumimus annis? Manil. lib. 4. Aſtro.
Torquemurq; metu, cæcaq; cupidine rerũ?
Aeternisq; ſenes curis dũ quærimus, æuum
Perdimus, & nullo votorum fine beati,
Victuros agimus ſemp: nec viuimus vnquã.
Pauperiorq; bonis quiſque eſt, qui plura requirit:
Nec quod habet numerat, tantùm quod non habet optat.

Ayuntamiento de Madrid

Cumq; ſui paruos vſus natura repoſcat,
Materiã ſtruimus magnæ per vota ruinæ,
Luxuriam lucris emimus,luxuq; rapinas,
Et ſummũ cẽſus pretiũ eſt effundere cẽſum.
Pub. in Mimis. Auarus ipſe miſeriæ cauſa eſt ſuæ.
Auarus,niſi cùm moritur,nil rectè facit.
Auaro quid mali optes?ni vt viuat diu.
In nullum auarus bonus,in ſe peſsimus.
Inopiæ parua deſunt,auaritiæ omnia.
Luxuriæ deſunt multa,auaritiæ omnia.
Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet.
Propert. li.3.Ele.7 Ite rates curuæ, & leti quoq; texite cauſas,
Iſta per humanas mors venit acta manus.
Terra parũ fuerat,terris adiecimus vndas,
Fortunæ miſeras auximus arte vias.
Anchora te teneat, quem non tenuere penates?
Quid meritũ dicas cui ſua terra parũ eſt?
Ventorum eſt quodcunque paras, haud vlla carina
Conſenuit, fallit portus & ipſe fidem.
Natura inſidians pontum ſubſtrauit auaris,
Vt tibi ſuccedat vix ſemel eſſe poteſt.

LVCRVM, PRAEDA.

Tibul.lib.2.Eleg.3 Ferrea nõ Venerẽ,ſed prædã ſæcula laudãt,
Præda tamen multis eſt operata malis.
Præda feras acies cinxit diſcordibus armis,
Hinc cruor,hinc cædes,mors propiorq; venit.

Ayuntamiento de Madrid

venit.
Præda vago iuſsit geminare pericula pōto,
Bellica cùm dubiis roſtra dedit ratibus.
Non ego, omnino lucrum omne eſſe vtile hominiexiſtimo, Plaut. in Capti.
Scio ego, multos iam lucrum luculentos homines reddidit.
Eſt etiam, vbi profectò damnum præſtat facere quàm lucrum.
Odi ego aurũ, multa nimis ſæpe ſuaſit perperam.
Pecuniam in loco negligere, maximum interdum eſt lucrum. Terent. in Adelph.
Damnũ appellãdũ eſt, cũ mala fama, lucrũ. Pub. Mi.
Lucrũ, ſine damno alterius, fieri nō poteſt. Idem.
Neceſſe eſt facere ſumptum, qui quærit lucrum. Plaut. in Aulula.

SORS.

Sors omnia verſat. Virg. Ec. 9
Sors autem vbi peſsima rerum eſt, Ou. Me. 14
Sub pedibus timor eſt, ſecuraq́; ſumma malorum.
Lætus ſorte tua viues ſapienter Ariſti. H. 1. ep. 10
Nulla ſors longa eſt. Se. in Thy.
Ferre quam ſortem patiuntur omnes Idem in Troade.
Nemo recuſat.

NEMO SVA SORTE CONTENTVS.

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus Hor. lib. 1 Epiſt. Idẽ 1. Ser.

Ayuntamiento de Madrid

ballus.
Quî fit Mecœnas,vt nemo,quam ſibi ſortē
Seu ratio dederit,ſeu fors adiecerit,illa
Contentus viuat?laudet diuerſa ſequentes?
O fortunati mercatores!grauis annis
Miles ait,multo iam fractus mēbra labore.
Cōtrà mercator, nauim iactātibus Auſtris,
Militia eſt potior, quid enim? concurritur, horæ
Momēto cita mors venit,aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legumq́; peritus,
Sub galli cantū conſultor vbi oſtia pulſat.
Ille datis vadibus , qui rure extractus in vrbem eſt,
Solos felices viuentes,clamat,in vrbe.
Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris,
Ouid.lib. 1. de Arte. Vicinumq́; pecus grandius vber habet.
Horat.li.1 Epiſt.14 Rure ego viuentem,tu dicis in vrbe beatū.
Cui placet alteri⁹,ſua nimirū eſt odio ſors.
Pub.Mi. Alienum nobis,noſtrum plus aliis placet.

MALE PARTA.

Pl.in Pœ. Malè partum malè diſperit.
Id.in Ru. In ætate hominum plurimæ
Fiunt tranſennæ,vbi decipiuntur dolis.
Atq; ædepol in eas plerūq; eſca imponitur,
Quam ſi quis auidus poſcit eſcam auariter,
Decipitur in tranſenna auaritia ſua.
Ille qui conſultè, doctè, atque aſtutè cauet,
Diutinè vti bene licet partum bene.

PARS

Ayuntamiento de Madrid

PARSIMONIA.

Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri. Oui. lib. 2 de Arte.
Caſus ineſt illic, hîc erit artis opus.
Quòd ſi quis vlla vitam ratione gubernat, Lucre. lib. 5
Diuitiæ grandes homini ſunt, viuere parcè,
Aequo animo: neque enim eſt vſquam penuria parui.
O faciles, dare ſumma deos, eademq́; tueri Luca. lib. 1
Difficiles!
Contrahe de multis, grandis aceruus erit. Ou. de Re.

MVNERVM CORRVPTELA.

Munera (crede mihi) placant homineſq́; deoſq́;, Idem 3. de Arte.
Placatur donis Iuppiter ipſe datis.
Quid faciat ſapiens? ſtultus quoque munere gaudet.
Ipſe quoque accepto munere mitis erit.
Acceptiſſima ſemper Idē epi. 16
Munera ſunt, autor quæ precioſa facit.
Sæpe Iouē vidi, cùm iam ſua mittere vellet Idem 5. Fa.
Fulmina, thure dato ſuſtinuiſſe manum.

PAVPERTAS.

Magnum pauperies opprobrium, iubet Hora. lib. 3. Car.
Quiduis & facere & pati,
Virtutiſq́; viam deſerit arduæ.
Vel nos in Capitolium
Quò clamor vocat, & turba fauentium.
Vel nos in mare proximum

Gemm

Ayuntamiento de Madrid

Gemmas& lapides,aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus,ſcelerum ſi bene pœnitet.
Eradenda Cupidinis
Praui ſunt elementa,& teneræ nimis
Mentes aſperioribus Formandæ ſtudiis.

Plaut.in Ruden. Miſerum iſthuc verbum & peſsimum eſt,
habuiſſe,& nihil habere.

Iuu.ſat.3 Nil habet infœlix paupertas durius in ſe,
Quàm quòd ridiculos homines facit.

Idẽ, ibidẽ Haud facilè emergunt, quorum virtutibus
obſtat
Res anguſta domi.

Mar.lib.5 Sẽper eris pauper,ſi pauper es Aemiliane.
Dantur opes nullis nunc niſi diuitibus.

Idẽ lib.11 O quantum cogit egeſtas!

Plaut. in Aul. Veriſimile non eſt,hominem pauperem
Pauxillum paruifacere, quin nummũ petat.

Ouid.2. de Reme.am. Non habet vnde ſuum paupertas paſcat
amorem:
Non tamen hoc tanti eſt, pauper vt eſſe
velis.

Luca.lib.1 Fœcunda virorum
Paupertas fugitur.

Oui.8. Me. -Paupertatemq; ferendo Effecere leuem.

Plaut.in Perſa. Quanquã res noſtrę ſunt pater paupercule,
Modicæ & modeſtæ, melius eſt tamen ita
viuere.
Nam vbi ad paupertatem acceſsit infamia,

Grauior

Ayuntamiento de Madrid

Grauior paupertas ſit, fides ſubmoleſtior.
Omnes quibus res ſunt minus ſecũdæ, magis ſunt neſcio quomodo — Terent. in Adelph.
Suſpitioſi, ad contumeliam omnia accipiunt magis;
Propter ſuam impotentiam ſe ſemper credunt negligi.
Paupertas mihi onus viſum eſt, & miſerum & graue. — Idem, ibid.
Pauper enim non eſt, cui rerũ ſuppetit vſus. — Hor. lib. 1 Epi.
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibusq́; tuis, nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.

MODVS.

Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq; fines. — Hor. Sat. 1
Quicquid exceſsit modum, — Seneca in Oedipo.
Pendet inſtabili loco.

MEDIOCRITAS SIVE TVTA *paupertas, uitæq; obſcuritas ac tranquillitas.*

Hor. lib. 2 Car. Ode 16

Otium diuos rogat in patenti
Prenſus Aegæo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sydera nautis.
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Groſphe non gemmis, neque purpura venale, nec auro.
Non enim gazæ, neque conſularis

Summ

Ayuntamiento de Madrid

Summouet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volanteis.
Viuitur paruo bene,cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leueis ſomnos timor,aut cupido
Sordidus aufert.
Quid breui fortes iaculamur æuo
Multa?quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naueis
Cura,nec turmas equitum relinquit,
Ocyor ceruis,& agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præſens animus,quod vltrà eſt
Oderit curare,& amara læto
Temperet riſu.nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit ſenectus,
Et mihi forſan,tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum,Siculæq; circum
Mugiunt vaccæ,tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa, te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ. mihi parua rura,&
Spiritum Graiæ tenuem Camœnæ,

Ayuntamiento de Madrid

Parca non mendas dedit, & malignum
Spernere vulgus.
Rectius viues Lycini, neque altum — Idẽ eo. lib. Ode 10
Semper vrgendo, neque dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celſæ grauiore caſu
Decidunt turres, feriuntq; ſummos
Fulmina monteis.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. informes hyemes reducit
Iuppiter, idem
Summouet. non, ſi malè nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare: ſapienter idem
Contrahens vento nimium ſecundo
Turgida vela.
O mihi chare quidẽ ſemp, ſed tẽpore duro — Ouid. lib. 5 Triſt. Elegia 4.
Cognite, res poſtquam procubuere meæ.
Vſibus edocto ſi quicquam credis amico,
Viue

Viue tibi, & longè nomina magna fuge.
Viue tibi, quantumq; potes præluſtria vita.
Sæuum præluſtri fulmen ab arce venit.
Nã quanquã ſoli poſſunt prodeſſe potẽtes,
Non proſit, potius ſi quis obeſſe poteſt.
Effugit hybernas demiſſa antenna ꝓcellas,
Lataq; plus paruis vela timoris habent.
Aſpicis vt ſumma cortex leuis innatat vnda,
Cùm graue nexa ſimul retia mergat onus?
Qui cadit in plano, vix hoc tamen euenit ipſum,
Sic cadit, vt tacta ſurgere poſsit humo.
At miſer Elpenor tecto delapſus ab alto,
Occurrit regi flebilis vmbra ſuo.
Quid fuit, vt tutas agitaret Dædalus alas?
Icarus immenſas nomine ſignet aquas?
Nẽpe quòd hic altè, demiſsius ille volabat,
Nam pennas ambo non habuere ſuas.
Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit: & intra
Fortunam debet quiſque manere ſuam.
Non foret Eumenides orbus, ſi filius eius
Stultus Achilæos non adamaſſet equos.
Nec natum in flamma vidiſſet, in arbore natas,
Cœpiſſet genitor ſi Phaëthonta Merops.
Tu quoq; formida nimiũ ſublimia ſemper,
Propoſitiq; precor contrahe vela tui.

Viue

Ayuntamiento de Madrid

Viue ſine inuidia, mollesq; inglori⁹ annos
Exige, amicitias & tibi iunge pares.

Ruſticus vrbanum, murem mus paupere fertur Hora.li. 2 Ser.Sa.6
Accepiſſe cauo, veterẽ vetus hoſpes amicũ,
Aſper, & attentus quæſitis, vt tamẽ arctum
Solueret hoſpitiis animum, quid multa? neque ille
Sepoſiti ciceris, nec longæ inuidit auenæ:
Aridum & ore ferens acinũ, ſemeſaq; lardi
Fruſta dedit, cupiens varia faſtidia cœna
Vincere tangentis malè ſingula dente ſuperbo.
Cùm pater ipſe domus palea porrectus in horna,
Eſſet ador, loliumq;, dapis meliora relinquens,
Tandem vrbanus ad hunc: Quid te iuuat, inquit, amice
Prærupti nemoris patientem viuere dorſo?
Vis tu homines, vrbemq; feris præponere ſyluis?
Carpe viam (mihi crede) comes, terreſtria quando
Mortales animas viuũt ſortita, neq; vlla eſt
Aut magno, aut paruo leti fuga: quò bone circa
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus,
Viue memor, q̃ ſis æui breuis. hæc vbi dicta

Ayuntamiento de Madrid

Agreſtem pepulêre, domo leuis exilit, inde
Ambo propoſitū peragūt iter, vrbis auētes
Mœnia nocturni ſubrepere. iamq; tenebat
Nox mediū cœli ſpatiū, cùm ponit vterq;
In locuplete domo veſtigia, rubro vbi cocco
Tincta ſup lectos canderet veſtis eburnos,
Multaq; de magna ſupeſſent fercula cœna,
Quæ procul extructis inerat heſterna caniſtris.
Ergo vbi purpurea porrectū ī veſte locauit
Agreſtē, veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatq; dapes, nec non vernaliter ipſis
Fungitur officiis prælambens omne, quod affert:
Ille cubans gaudet mutata ſorte, b oniſq;
Rebus agit lætū conuiuā, cùm ſubito ingēs
Valuarum ſtrepitus lectis excuſsit vtrunq;.
Currere per totū pauidi conclaue, magiſq;
Exanimes trepidare ſimul domus alta moloſsis
Perſonuit canibus. Tum ruſticus: Haud mihi vita
Eſt opus hac, ait, & valeas. me ſylua, cauuſq;
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur aruo.

Iuuenalis Saty. 14

Dolia nudi
Non ardent Cynici, ſi fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo commiſſa manebit,
Senſit Alexander, teſta cùm vidit in illa

Magnum

Ayuntamiento de Madrid

Magnũ habitatorẽ,quanto felicior hic, qui
Nil cuperet,q̃ qui totũ ſibi poſceret orbẽ,
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abeſt,ſi ſit prudentia,ſed te
Nos facimus Fortuna deam.Menſura tamẽ quæ
Sufficiat cenſus,ſi quis me conſulat, edam:
In quantum ſitis, atque fames, & frigora poſcunt,
Quantum Epicure tibi paruis ſuffecit in hortis,
Quãtum Socratici cœperũt ante penates,
Nunquã aliud natura, aliud ſapientia dicit.

O quid ſolutis eſt beatius curis? **Catullus.**
Cùm onus reponit,à peregrino
Labore feſsi venimus larem ad noſtrum,
Deſideratoq́; acquieſcimus lecto.

Fœlix qui propriis æuũ tranſegit in aruis, **Claud. de Senatore Veronẽſi.**
Ipſa domus puerũ quem videt ipſa ſenẽ.
Qui baculo nitẽs,in qua reptauit harena,
Vnius numerat ſæcula longa caſæ.
Illum non vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas nobilis hoſpes aquas.
Nõ freta mercator timuit, non claſsica mi-(les,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum,vicinæ neſcius vrbis,
Aſpectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis nõ Cõſule cõputat annũ,
Autumnum pomis,ver ſibi flore notat.

Ayuntamiento de Madrid

Idem condit ager ſoles,idemq́; reducit,
Metiturq́; ſuo ruſticus orbe diem.
Ingenté metuūt paruo q̧ gramine quercū,
Aequæuumq́; videt conſenuiſſe nemus.
Horat lib. 1.Serm. Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq; fines,
Quos vltra,citraq́; nequit conſiſtere rectū.
O.li.2.Me. Inter vtrunq; tene,medio tutiſſimus ibis.
Idem lib. 1.Epiſt. Non poſsis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contēnas lippus inūgi,
Nec quia deſperes inuicti mēbra Glyconis
Nodoſa corpus nolis prohibere Chiragra,
Eſt quoddam prodire tenus,ſed non datur vltra.
Nam id arbitror
Ter.ī An. Apprimè ī vita eſſe vtile,vt ne quid nimis.
Lucr.lib.5 Diuitiæ grandes homini ſunt,viuere parcè
Aequo animo,neque enim eſt vnquam penuria parui.
Mar.lib. 1 Illud quod medium eſt , atque inter vtrunque,probatur.
Plaut.in Pœnu. Modus omnibus
In rebus ſoror eſt optimum habitu , nimia omnia
Nimiū exhibent negotiū hominibus ex ſe.
Idem,in Aulula. Ego virtute deûm & maiorum noſtrorum diues ſum ſatis.
Iſtas magnas factiones,animos, dotes dapſiles,

Clam

Ayuntamiento de Madrid

Clamores, imperia, eburata vehicula, pallas, purpuram
Nihil moror, qui in ſeruitutem ſumptibus redigunt viros.
Viuitur exiguo melius, natura beatis Claud. in Ruff. lib. 1
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit vti.
Hęc ſi nota forēt, frueremur ſimplice cultu,
Claſsica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret,
Non ventus quateret puppes, non machina muros.
Quod ſatis eſt cui contingit, nihil amplius optet. Horat. li. 1. Epiſt.
Non domus & fundus, non æris aceruus & auri
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas.
Inſtruit & natũ, medioq; vt limite curras Ouid. 8 Meta.
Icare, ait, moneo, ne ſi demiſsior ibis,
Vnda grauet pennas: ſi celſior, ignis adurat:
Inter vtrunque vola.

ENCOMIVM VITAE RVSTICAE.

Beatus ille, qui procul negotiis, Hor. Epo. li. Ode 2
Vt priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni fœnore.
Nec excitatur claſsico miles truci,
Nec horret iratum mare.

Ayuntamiento de Madrid

Forumq; vitat,& ſuperba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos,
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat erranteis greges,
Inutilesq; falce ramos amputans,
Fœliciores inſerit:
Aut preſſa puris mella condit amphoris,
Aut tondet infirmas oueis:
Vel cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
Vt gaudet inſitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam purpuræ,
Qua muneretur te Priape,& te pater
Syluane tutor finium!
Libet iacere modò ſub antiqua ilice,
Modò in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ,
Queruntur in ſyluis aues,
Fonteſq; lymphis obſtrepunt manantibus,
Somnos quòd inuitet leueis.
At cùm tonantis annus hybernus Iouis
Imbreis,niueiſq; comparat,
Aut trudit acreis hinc & hinc multa cane
Apros in obſtanteis plagas:
Aut amite leui rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos.
Pauidumq; leporem,& aduenam laqueo
gruem

Ayuntamiento de Madrid

gruem
Iucunda captat præmia.
Quis nō malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliuiſcitur?
Quòd ſi pudica mulier in partem iuuet
Domum, atque dulceis liberos,
Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
Pernicis vxor Appuli,
Sacrum vetuſtis extruat lignis focum
Laſsi ſub aduentum viri,
Claudensq́; textis cratibus lætum pecus,
Diſtenta ſiccet vbera,
Et horna dulci vina promens dolio.
Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina iuuerint conchylia,
Magísve rhombus, aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus,
Hyems ad hoc vertat mare,
Nōn Afra auis deſcendat in ventrē meum,
Non Attagen Ionicus
Iucundior, quàm lecta de pinguiſsimis
Oliua ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, & graui
Maluæ ſalubres corpori,
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas, vt iuuat paſtas oueis
Videre properanteis domum!
Videre feſſos vomerem inuerſum boues

Ayuntamiento de Madrid

Collo trahenteis languido,
Poſitosq́; vernas, ditis examen domus,
Circum renidenteis lares!
Hæc vbi locutus fœnerator Alphius,
Iam iam futurus ruſticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam,
Quærit Calendis ponere.

POTENTIA EXPOSITA MALIS.

Ou.lib.de Rem.am. Summa petit liuor, perflant Altiſsima vēti
Sūma petūt dextra fulmina miſſa Iouis.
Seneca in Octauia. Quatiunt altas ſæpe procellæ
Aut euertit fortuna domos.
Idem in Hippolyt. Minus in paruis fortuna furit:
Humida vallis
Raros patitur fulminis ictus.
Tremuit cœlo Iouis altiſoni
Caucaſus ingens, Phrygiumq́; nemus
Matris Cybeles.
Ou.2.Me. Nulla potentia longa eſt.
Seneca in Agamem. Feriunt celſos fulmina colles:
Corpora morbis maiora patent.
Idem in Hippolyt. Non capit vnquam magnos motus
Humilis tecti plebeia domus.
Luca.li. 8 Sic longius æuum
Deſtruit ingēteis animos & vita ſuperſtes,
Imperio niſi ſumma dies cum fine bonorū
Affuit, & celeri præuertit triſtia leto,
Dedecori eſt fortuna prior.

Inuida

Inuida fatorum ſeries ſummiſq; negatum Idē lib.1
Stare diu.

PAVPERTAS ET DOLOR *acuunt ingenia.*

Sed cùm longa dies acuit mortalia corda, Mani.lib.
Et labor ingenium miſeris dedit, & ſua 1. Aſtron.
quenq;
Aduigilare ſibi iuſsit fortuna premendo
Seducta in varias certarunt pectora curas,
Et quodcūq; ſagax tentando repperit vſus.
Grande doloris Ou.6.me.
Ingenium eſt,miſeriſq; venit ſolertia reb⁹.
Ingenium mala ſæpe mouent,quis crederet Idem 2.de
vnquam Arte.
Aërias hominem carpere poſſe vias?
Paupertas omneis arteis perdocet, vbi quē Plaut. in
attigit. Sticho.
Hominē experiri multa,paupertas iubet. Pub.Mi.

VOLVNTAS SOLA *interdum probanda.*

Vt deſint vires,tamē eſt laudanda volūtas. Oui.li.3
Hac ego contentos auguror eſſe deos. de Ponto.
Hæc facit vt veniat pauper quoque gratus
ad aras,
Et placeat cæſo non minus agna boue.
Hoc volo,ſic iubeo:ſit pro ratiōe volūtas. Iuu Sat.6
Quòd ſi deficiant vires,audacia certè Prop.li.2
Laus erit,in magnis & voluiſſe ſat eſt.

Ayuntamiento de Madrid

CLEMENTIA, COMItas, obſequium.

Ter. 1 An. Obſequium amicos, veritas odium parit.

Idem in Adelph. Re ipſa reperi
Facilitate nihil homini eſſe melius, neque clementia.

Cla. in Eutrop. lib. 2 Sola deos æquat clementia nobis.

Ouid. li. 2 de Arte. Flectitur obſequio curuatus ab arbore ramus.
Frangas, ſi vires experiare tuas.
Obſequio tranãtur aquæ, nec vincere poſsis
Flumina, ſi cõtrà, quàm rapit vnda, nates.
Obſequium Tigresq; domat, tumidosq; leones.
Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit.

Claud. de Cõ. Mal. Qui fruitur pœna, ferus eſt, legũq; videtur
Vindictã præſtare ſibi, quum viſcera felle
Canduerint, ardet ſtimulis, fertur q; nocẽdi
Prodigus, ignarus cauſæ: diis proximus ille eſt.
Quẽ ratio, nõ ira mouet, qui facta repẽdẽs
Conſilio, punire poteſt mucrone cruento.
Se iactent alii, ſtudeant feritate timeri,
Addictoq; hominũ cumulent æraria cenſu.
Lenè fluit Nilus, ſed cunctis amnibus extat
Vtilior, nullas confeſſus murmure vires.
Acrior ac rapidꝰ tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas, eadem clementia ſæui
Gurgitis immẽſum deducit in oſtia Gangẽ.

Torr

Ayuntamiento de Madrid

Torrētes immanè fremāt, lapſisq; minētur
Pontibus, inuoluāt ſpumoſo vertice ſyluas.
Pax maiora decet, peragit tranquilla poteſtas
Quod violenta nequit, mandataq; fortius vrget
Imperioſa quies.

ASPERITAS, MOROSITAS.

Dextera præcipuè capit indulgētia mentes: Oui.lib.2 de Arte.
Aſperitas odium, ſæuaq; bella mouet.
Odim⁹ accipitrē, quia viuit ſemp in armis,
Et pauidum ſolitos in pecus ire lupos.
At caret inſidiis hominum, quia mitis hirundo eſt,
Quasq; colat turres Chaonis ales habet.

IRA.

Qui non moderabitur iræ, Hor.1.Ep.
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit, & mens
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor breuis eſt, animum rege: qui, niſi paret,
Imperat: hūc frænis, hūc tu cōpeſce catena.
Vt fragilis glacies interit ira mora. O.1.de ar.
Iam iſthæc inſipientia eſt Plautus ī Pſeudolo.
Iram in promptu gerere.
Vince animos, iramq; tuam, qui cætera vincis. Oui.epi.5

Quaſi

Idẽ 1. am. Quaſlibet infirmas adiuuat ira manus.
Sen in Me. Ira quæ tegitur, nocet.
Ibidem. Difficile quàm ſit animum ab ira flectere
Iam concitatum, quamq́; regale hoc putet,
Sceptris ſuperbas qſquis admouit manus.
Nũc face ſuppoſita, ferueſcit ſanguis, & ira,
Perſ. Sat.3 Scintillant oculi, dicisq́;, facisq́; quod ipſe
Nõ ſani eſt hominis, nõ ſanꝰ iuret Oreſtes.
Stat. lib.10 Ne fræna animo permitte calenti,
Da ſpatium, tenuemq́; moram, malè cuncta miniſtrat
Impetus.
Pub. Mi. Bonũ apud virum citò moritur iracundia.
Conſilio melius vincas, quàm iracundia.
Homo extra corpus ſuũ eſt, cùm iraſcitur,
Iracũdiã qui vincit, hoſtẽ ſuperat maximũ.
Oui. lib.1. Amo. Sed nũquã dederis ſpatioſum tẽpus in irã.
Sæpe ſimultates ira morata facit.
Idem 1. de Remed. Difficiles aditus impetus omnis habet.

MODERATIO.

pub. Mi. Bis vincit, qui ſe vincit in victoria.
Idem. Effugere cupiditatem, regnum eſt vincere.
Bias Prie. Quod prudẽtis opꝰ? cũ poſſit, nolle nocere
per Auſo. Quid ſtulti proprium? non poſſe, & velle nocere.

INVIDIA, LIVOR, ODIVM.

Inuidiæ deſcriptio, apud Ouid. 2. Meta.

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,

Nuſq

Nuſquam recta acies, liuent rubigine dẽtes,
Pectora felle virent, lingua eſt effuſa veneno.
Riſus abeſt, niſi quem viſi fecêre dolores.
Nec fruitur ſomno vigilãtib⁹ excita curis,
Sed videt ingratos, intabeſcitq; videndo
Succeſſus hominũ, carpitq; & carpitur vnà,
Suppliciumq; ſuum eſt.

Ingenium magni liuor detrectat Homeri: Oui l. 1. de Rem. am.
Quiſquis es, ex illo Zoile nomen habes.

Summa petit liuor, perflant altiſsima venti:
Summa petunt dextra fulmina miſſa Iouis.

Inuidia factũ ac ſermo popularis premet. Sen. ĩ Me.

Ars prima regni eſt, poſſe inuidiam pati.

Macerat inuidia ante oculos illum eſſe potentem, Lucr. lib. 3
Illum aſpectari, claro qui incidit honore:
Ipſi ſe in tenebris volui cœnoq; queruntur.

Hi ſunt inuidiæ nimirum Regule mores, Mar. lib. 5
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

O dirũ exitium mortalibus! ô nihil vnquã Sil. libr. 16
Creſcere nec magnas patiens exurgere laudes Inuidia!

Inuidiam quod habet, non ſolet eſſe diu. Prop. lib. 2

Odia qui nimium timet, regnare neſcit. Se. in Oe.

Profeſſa perdunt odia vindictæ locum. Id. in Me.

Liuor, iners vitiũ, mores non exit in altos, Oui. lib. 3 de Ponto.
Vtq; latens ima vipera ſerpit humo.

Scrip

Ayuntamiento de Madrid

Et ibidem Eleg. 4 Scripta placent à morte ferè, quia lædere viuos
Liuor,& inuiſo carpere dente ſolet,
Ibi. lib. 1 Paſcitur in viuis liuor, poſt fata quieſcit.
Tunc ſuus ex merito quéq; tuetur honor.
Inuidus alterius rebus macreſcit opimis.
H. li.1.Ep. Inuidia Siculi non inuenêre tyranni
Maius tormentum.
Plautus in Trucul. Nam inuidere alii bene eſſe, tibi malè eſſe miſerum eſt.
Qui inuident, egent: illi quibus inuidetur, rem habent.
Pub. Mi. Miſerrima eſt fortuna, quæ inimico caret.
Plaut. in Capti. Eſt miſerorum, vt malè volentes ſint, atque inuideant bonis.

DE LIVORE, EX EPIgrammatibus, quæ *Virgilio adſcribuntur.*

Liuor tabificum malis venenum,
Intactis vorat oſsibus medullas,
Et totum bibit artubus cruorem.
Quo quiſq; furit, inuidetq; forti,
Vt debet, ſibi pœna ſemper ipſe eſt.
Teſtatur gemitu graueis dolores,
Suſpirat, gemit, incutitq; denteis.
Sudat frigidus intuens quod odit.
Effundit mala lingua virus atrum.

Pallor

Ayuntamiento de Madrid

Pallor terribilis genas colorat.
Infelix macies renudat oſſa.
Non lux, non cibus eſt ſuauis illi.
Nec potus iuuat, aut ſapor Lyæi.
Nec ſi pocula Iuppiter propinet,
Aut hæc porrigat,& miniſtret Hebe,
Aut tradat Ganymedes ipſe nectar,
Non ſomnum capit,aut quieſcit vnquam.
Torquet viſcera carnifex cruentus.
Veſanos tacitè mouet furores,
Intentans animo faces Erynnis
Letalis, Tityiq; vultur intus,
Qui ſemper lacerat,comeſtq; mentem,
Viuit pectore ſub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus,ſoboles've clara Phœbi.

ARROGANTIA, IACTANTIA.

O mores! vſqueadeo'ne — Perſ. Sat.1
Scire tuū nihil eſt,niſi te ſcire hoc ſciat alter
Ad populum phaleras,ego te intus & in cute noui. — Idem ſa.4
Cito ignominia fit ſuperbi gloria. — Pub.Mi.

AMBITIO.

Virtute ambire oportet,non fautoribus. — Plautus in Amph.
Sat habet fautorum ſemper qui rectè facit. — Clau. de 3
Emitur ſola virtute poteſtas. — Conſ. Ho.

PHILAVTIA.

Homine imperito nunquā quicquā iniuſtius — Ter.1 Ad.
Qui,

Ayuntamiento de Madrid

Qui, niſi quod ipſe fecit, nihil rectũ putat.
Hor. 1 Ep. Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes.
Te. in An. Verũ illud verbũ eſt, vulgò quod dici ſolet,
Omnes ſibi melius malle eſſe, quàm alteri.

PVDOR.

Plaut. in Aſina. Decet verecundum eſſe adoleſcentem.
Iuue. Sa. 8 Summum crede nephas animum præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſas.
Sil. libr. 1 Tum pudor accendit mentem: nec conſcia fallit
Virtus preſſa loco.
Val. Fl. li. 5 Rebus ſemper pudor abſit in arctis.
Se. in Th. Vbi non eſt pudor,
Nec cura iuris, ſanctitas, pietas, fides,
Inſtabile regnum eſt.
Idem tra. 3 Malus eſt miniſter regii imperii pudor.
Id. ĩ Oed. Nullus eſt miſeris pudor.
Te. in Ad. Pudore & liberalitate liberos
Plautus in Bacch. Retinere ſatius eſſe credo quàm metu.
Nam ego illum periſſe dico, quoi quidem periit pudor.

PVDICITIA.

Oui. Epi. 5 Nulla reparabilis arte
Lapſa pudicitia eſt, deperit illa ſemel.
Idẽ Epi. 15 Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.
Iuu. Sat. 10 Rara eſt adeo concordia famæ
Idẽ Sat. 15 Atque pudicitiæ.

Ayuntamiento de Madrid

FORTITVDO.

Dicimus autem
Nos quoq; fœlices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.

Fortiſsimus ille eſt, Luc. lib.7
Qui promptus metuenda pati, ſi cominus inſtent.

Animus æquus optimum eſt ærumnæ condimentum. Plautus in Ruden.

Viuite fortes, Horatius
Fortiaq; aduerſis opponite pectora rebus.

Rebꝰ in anguſtis facile eſt cõtemnere vitã, Mar.lib.11
Fortiter ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

In re mala animo ſi bono vtare, adiuuat. Pl. in Ca.

Bonus animus in re mala, dimidiũ eſt mali. Idẽ in Pſ.

Nam ea ſtultitia eſt, facinus magnum timido cordi credere.

Nam omnes res perinde ſunt, vt agas, vt eos magnifacias.

PATIENTIA.

Perfer & obdura, dolor hic tibi proderit olim. O.3. Am. Eleg.10
Sæpe tulit laſsis ſuccus amarus opem.

Multa diuq; tuli: vitiis patientia victa eſt. Ibidem

Gaudet patientia duris. Luca.lib.9

Quod fuit durũ pati, meminiſſe dulce eſt. Sen.trag.1

Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum eſt. Ouid.Ep.5

Ayuntamiento de Madrid

Quę venit indignè, pœna dolenda venit.

Horat.li.1 Car.O.24 — Durum, ſed leuius fit patientia.
Quicquid corrigere eſt nephas.

Plautus in Aſina. — Fortiter malum qui patitur, idem pòſt patitur bonum.

Mani.li.4 Aſtro. — Sors eſt ſua cuique ferenda.

Pub.Mi. — Cuiuſuis doloris remedium, eſt patientia.
Feras, non culpes, quod mutari non poteſt.
Furor fit læſa ſæpius patientia.

Prop.li. 2 Eleg.5 — Non ſolùm taurus ferit vncis cornibus hoſtem,
Verùm etiam inſtanti læſa repugnat ouis.

VINDICTA.

Iuu.Sat.13 — Quippe minuti
Semper, & infirmi eſt animi, exiguiq; voluptas
Vltio, continuò ſic collige, quòd vindicta
Nemo magis gaudet, quàm fœmina.

Ouid.1.A. — At tu ne dubita, minuet vindicta dolorem.

Sene.tra.1 — Sæpe vindicta obfuit.

METVS, TIMOR.

Vires ſubtrahit ipſe timor.

O.1.Epiſt. Mart.lib.2 — Quid ſi me tonſor, cùm ſtricta nouacula ſupra eſt,
Tunc libertatem, diuitiasq; roget,
Promittã? nec enim rogat illo tẽpore tõſor
Latro rogat: res eſt imperioſa timor.

Pub.Mi. — Stultum eſt timere quod vitari non poteſt.

Sene.tra.1 — Opprimit leges timor.

Qui

Ayuntamiento de Madrid

Qui pauit vanos metus, Ibidem
Veros fatetur.

Nam qui cupiet,metuet quoq;:porro Horat.li.1
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam. Epiſt.14

Pedibus timor addidit alas.
Leue eſt miſerias ferre,perferre graue. Vir. Ae.9
Degeneres animos timor arguit. Se.ĩ Thy.

Virg.li.4 Aeneid.

AVDACIA.

Audentes Deus ipſe iuuat. Ouid.lib. 10.Meta.

In audaces non eſt audacia tuta. Ibidem
Tu ne cede malis,ſed cõtra audentior ito. Vir 6.Ae.
Audaces fortuna iuuat. Idem li.10

Audentes forſq; Venuſq; iuuat. O.li.2.Fa.
Audendum eſt,fortes adiuuat ipſe Deus. Tibul.

Fortes fortuna adiuuat. Terentius in Adel.
Nunquam periculũ ſine periculo vincitur. Publ. Mi.

TEMERITAS.

Animus vereri qui ſcit,ſcit tuto aggredi. Idem

MISERIA.

Crede mihi, miſeros prudentia prima relinquit, Ouid.li.4 de Ponto.
Et ſenſus cum re conſiliumq; fugit.
Miſer homo eſt, qui ipſe ſibi quod edat, quærit,& id ægrè inuenit. Plautus in Capt.
Sed ille eſt miſerior, qui ægrè quærit, & nihil inuenit.
Ille miſerrimus eſt,qui cùm eſſe cupit,quod edat,non habet.

Ayuntamiento de Madrid

Idem paulò pòſt. Eſt miſerorum vt maleuolentes ſint, atque
inuideant bonis.

Oui. lib. 3. de Ponto. Crede mihi, miſeris cœleſtia numina parcunt,
Nec ſemper læſos & ſine fine premunt.

Sen. tra. 1 Quod nimis miſeri volunt,
Hoc facile credunt.

Idē i Tro. Nemo ſe credit miſerum, licet ſit.

Idem in Her. Oet. Nunquam eſt ille miſer, cui facile eſt mori.

GAVDIVM.

O. 7. Met. Gaudia principiū noſtri ſunt ſæpe doloris.

Mar. lib. 1 Gaudia non remeant, ſed fugitiua volant.

SPES CONSOLATIO,
rerum uiciſsitudo.

Ouid. lib. 1 de Ponto. Hæc dea cùm fugerent ſceleratas numina terras,
In diis inuiſa ſola remanſit humo.
Hæc facit, vt viuat foſſor quoque compede vinctus,
Liberaq; à ferro crura futura putet.
Hæc facit vt videat cū terras vndiq; nullas,
Naufrag⁹ in mediis brachia iactet aquis.
Sæpe aliquem ſolers medicorum cura reliquit,
Nec ſpes huic vena deficiente cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem,
Atq; aliquis pendens in cruce vota facit.

Idem lib. 3 Spem iuuat amplecti, quæ non iuuat irrita ſemper,
Et

Et fieri cupias, ſi qua futura putas.
Proximus huic gradus eſt, bene deſperare ſalutem,
Seq; ſemel vera ſciſſe periſſe fide.
Sæpe aliquem ſolers medicorum cura reliquit: Ouid. 1. de Ponto, Eleg. 7
Nec ſpes huic vena deficiente cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem:
Atq; aliquis pendēs in cruce vota facit.
Hæc dea quàm multos laqueo ſua colla ligantes
Non eſt propoſita paſſa perire nece!
Me quoq; conātem gladio finire dolorem
Arguit, iniecta continuitq; manu.
Quidq; facis? lacrymis opus eſt, non ſanguine dixit:
Sæpe per has flecti principis ira ſolet.
Quāuis eſt igitur meritis indebita noſtris,
Magna tamen ſpes eſt in bonitate Dei.
Multa præter ſpem, ſcio multis bona eueniſſe. Pl. in Ru.
Ego ſpem pretio non emo. Ter. ī Ad.
Spes nulla rebus monſtrat afflictis viam. Sen. ī Med.
Qui nihil poteſt ſperare, deſperat nihil.
Spes igitur pœnæ menti Græcine leuandæ Ouid. 1. de Ponto, Eleg. 7
Non eſt ex toto nulla relicta meæ.
Hæc dea cùm fugerent ſceleratas numina terras,
In diis inuiſa ſola remanſit humo.

Ayuntamiento de Madrid

Hæc facit, vt videat cùm terras vndiq; nullas,
Naufragus, in mediis brachia iactet aquis.
Hæc facit, vt viuat foſſor quoq; compede vinctus,
Liberaq; à ferro crura futura putet.
Idẽ 7.Me. Flebile principium melior fortuna ſequuta eſt.
Trib.lib.2 Iam mala finiſſem læto, ſed credula vitam
Spes fouet, & melius cras fore ſemper ait.
Spes alit agricolas, ſpes ſulcis credit aratris
Semina, quę magno fœnore reddat ager.
Hæc laqueo volucres, hæc captat arundine piſces,
Cùm tenues hamos abdidit arte cibus.
Spes etiam valida ſolatur cõpede vinctum,
Crura ſonant ferro, ſed canit inter opus.
Idem li.3 Venit poſt multos vna ſerena dies.
Ouid.li.4 de Ponto Temporis officium ſolatia dicere certi eſt,
Dum dolor in curſu eſt, dum petit æger opem.
Et cùm longa dies ſedauit vulnera mentis,
Idem 3.de Ponto Intempeſtiuè, qui mouet illa, nouat.
Idem lib.1 Faſto. Crede mihi, miſeris cœleſtia numina parcunt,
Nec ſemper læſos & ſine fine premunt.
Idem 4. de Pont. Nec fera tẽpeſtas toto tamẽ errat in anno,
Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt.
Non adeò fortuna grauis miſerabile fecit,

Ayuntamiento de Madrid

Vt minuant nulla gaudia parte malum.
Nulla dies adeò eſt auſtralibus humida nimbis,
Non intermiſsis vt fluat imber aquis.
Nec ſterilis locus vllus ita eſt, vt non ſit in illo
Mixta ferè duris vtilis herba rubis.
Scilicet interdum miſcentur triſtia lætis. Idem, 6 Epiſt.

DESPERATIO.

Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem. Virg. lib. 2 Aeneid.

IMPERATA, MAGIS grata.

Si quicquid cupidoq; optantiq; obtigit vnquam Catullus.
Inſperanti, hoc eſt gratũ animo propriè.
Inſperata accidunt magis ſæpe quàm quæ ſperes. Plaut. in Moſtel.

CELERITAS, Præcipitatio.

Ad pœnitẽdum properat, citò qui iudicat. Pub. Mi.
Quilibet ignaui præcipitata premunt. Ouid. lib. 3 Triſt.

MORA.

Dum licet, & modici tangunt præcordia motus, Idem de Rem. lib. 1
Si piget, in primo limine ſiſte pedem.
Opprime, dum noua ſunt ſubiti mala ſemina morbi,
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas ſegetes, quod fuit herba facit,

Ayuntamiento de Madrid

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primùm tẽpore virga fuit.
Tũc poterat manib⁹ ſumma tellure reuelli:
Nunc ad immenſum viribus aucta ſuis.
Principiis obſta. ſero medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.
Sed propera, nec te vẽturas differ in horas,
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.
Vidi ego, quod fuerat primò ſanabile vulnus,
Idẽ lib. 2. de Art. amandi. Dilatum longæ damna tuliſſe moræ.
Cùm mora non tuta eſt, totis incumbere remis
Vtile, & admiſſo ſubdere calcar equo.
Sc. in Ag. Quod ratio nequiuit, ſæpe ſanauit mora.
Sil. lib. 4. Pelle moras, breuis eſt magni fortuna fauoris.
O. epiſt. 18 Lõga mora eſt nobis quæ gaudia differt.
Luca. li. 1 Tolle moras, ſemp nocuit differre paratis.
Perſ. Sat. 5 Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? niſi magnum
Nẽpe diẽ donas, ſed cùm lux altera venit,
Iam cras heſternum conſumpſimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulum erit vltra.
Alitur vitium, viuitq; tegendo,
Virg. lib. 3 Geor. Continuò culpã ferro compeſce, priuſquã

Dira

Ayuntamiento de Madrid

Dira per incautũ ſerpant contagia vulgus.
Helleborum fruſtrà, cùm iam cutis ægra tumeſcit, Perſ.Sa. 3
Poſcentis videas, venienti occurrite morbo.
Fames & mora bilem in naſum conciunt. Pl. in Am.
Mora ſæpe malorum Dat cauſas. Ma. 4. Aſt.
Mora omnis odio eſt,facit ſapientiam. Pub.Mi.
Tunc decuit ſentire nephas, tũc ire recẽtes Clau.2.lib.
Deterſum maculas veteri poſt obruta morbo in Eutro.
Corpora, pæonias nec quicquam admoueris herbas
Vlcera poſſeſsis altè ſuffuſa medullis
Non leuiore manu, ferro ſanantur & igni.

BONA FAMA.

Bona opinio homini tutior pecunia eſt. Pub.Mi.
Honeſtus rumor, alterum eſt patrimoniũ. Idem.
Et memorẽ famam,qui bene geſsit, habet. Ou.2.Faſt.

FAMA.

Fama manet facti,poſito velamine currunt. Ou.1.Faſt.

DESCRIPTIO FAMAE,

ex 12. Metam. Ouid.

Orbe loco medio eſt inter terraſq́; fretũq́;,
Cæleſteſq́; plagas,triplicis confinia mundi.
Vnde quod eſt vſquam, quamuis regionibus abſit,
Inſpicitur, penetratq́; cauas vox omnis ad aures,

Ayuntamiento de Madrid

Fama tenet, ſummaq; domum ſibi legit in arce,
Innumeroſq; adit⁹, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis incluſit limina portis.
Nocte dieq; patet, tota eſt ex ære ſonanti,
Tota fremit, voceſq; refert, iteratq; quod audit.
Nulla quies intus, nulla ſilentia parte.
Nec tamen eſt clamor, ſed paruæ murmura vocis,
Qualia de pelagi (ſi quis procul audiat) vndis
Eſſe ſolent, qualem've ſonum cùm Iuppiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddũt.
Atria turba tenet, veniunt leue vulgus, euntq;,
Mixtaq; cum veris paſſim commenta vagantur,
Millia rumorum confuſaq; verba volutant,
E quibus hi vacuas implent ſermonibus aures,
Hi narrata ferunt aliò, menſuraq; ficti
Creſcit, & auditis aliq̃d nouus adiicit error,
Illic credulitas, illic temerarius error,
Vanaq; lætitia eſt, conſternatiq; timores,
Seditioq; recens, dubioq; autore ſuſurri.
Ipſa quid in cælo rerum, pelagoq; geratur,
Et tellure videt, totumq; inquirit in orbem.

DESC

Ayuntamiento de Madrid

DESCRIPTIO FAMAE,
ex 4. Aeneid. Virgil.

FAma,malũ quo nõ aliudvelociusvllũ,
Mobilitate viget, vireſq́; acqrit eũdo.
Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturq́; ſolo, & caput inter nubila condit.
Illam terra parens ira irritata deorum
Extremam(vt perhibent)Cœo,Enceladoq́; ſororem
Progenuit pedibus celerem, & pernicibus alis,
Monſtrum horrendũ,ingens,cui quot ſunt corpore plumæ,
Tot vigiles oculi,ſubter(mirabile dictu)
Tot linguæ,totidem ora ſonant, tot ſubrigit aures.
Nocte volat cœli medio terræq́; ꝑ vmbrã,
Stridens,nec dulci declinat lumina ſomno.
Luce ſedet cuſtos, aut ſummi culmine tecti,
Turribus aut altis,& magnas territat vrbes,
Tam ficti prauiq́; tenax, quàm nuntia veri.
Fama loquax,quæ veris addere falſa — **Ouid. lib. 9 Metam.**
Gaudet, & è minimo ſua per mendacia creſcit.

INFAMIA.

Hominum immortalis eſt infamia. — **Plaut. in Perſa.**
Etiã tum viuit,cùm eſſe credas mortuam.

LAVS,

Ayuntamiento de Madrid

LAVS, HONOR, GLORIA.

Ouid. lib. 3. de Pont. Excitat auditor ſtudium, laudataq; virtus
Creſcit, & imméſum gloria calcar habet.
Senec. in Thyeſt. Laus vera humili ſæpe contingit viro.
Iuue. Sat. 8 Sed te cenſeri laude tuorum
Pontice noluerim, ſi tu nihil ipſe futuræ
Laudis agas. miſerum eſt aliorum incumbere famæ.
Iuu. Sat. 10 Patriam tamen obruit olim
Gloria paucorũ, & laudis, tituliq; cupido.
Oui. 5. Tri. Deniq; non paruas animo dat gloria vires,
Et fœcunda facit pectora laudis amor.
Hor. 1. Epi. Principibus placuiſſe viris non vltima laus eſt.
Ou. de Medi. faciei. Laudatas homini volucris Iunonia pennas
Explicat, & forma muta ſuperbit auis.
Prop. lib. 4 Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires.
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.
Ouid. ad Liuiam. Facta ducis viuent, operoſaq; gloria rerum
Hęc manet, hęc auidos effugit vna rogos.
Ardua per præceps gloria vadit iter.
Idé 4. Tr. Idem 3. de Ponto. Occidit & Theſeus, & q comitauit Oreſtẽ:
Sed tamen in laudes viuit vterque ſuas.

SOMNVS.

Deſcriptio ſomni, eiuſq; regiæ, ex lib. 11. Metam. Ouid.

Eſt prope Cimmerios lõgo ſpelũca receſſu,
Mons cauus, ignaui domus & penetralia
ſomni,

Ayuntamiento de Madrid

ſomni,
Quò nunquam radiis oriens, medius've, ca
dens've
Phœbus adire pôt, nebulæ caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubiæq; crepuſcula lucis
Non vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Euocat auroram, nec voce ſilentia rumpũt.
Solliciti've canes, canibus've ſagacior anſer.
Nõ fera, nõ pecudes, nõ moti flamine rami
Humanæ've ſonũ reddunt cõuitia linguæ.
Muta quies habitat, ſaxo tamen exit ab imo
Riuus aquæ Lethes, per quem cum mur-
mure labens
Inuitat ſomnos crepitantibus vnda lapillis.
Ante fores auri fœcunda papauera florent,
Innumeræq; herbę, quarũ de lacte ſaporem
Nox legit, & ſpargit per opacas humida
terras.
Ianua ne verſo ſtridorem cardine reddat.
Nulla domo tota eſt, cuſtos ĩ limine null⁹.
At medio thorus eſt Hebeno ſublimis in
antro,
Plumeus, vnicolor, pullo velamine tectus,
Quo cubat ipſe deus membris languore
ſolutis.
Hunc circa paſsim varias imitantia formas
Somnia vana iacent, totidem quot meſsis
ariſtas,
Sylua gerit frondes, eiectat littus arenas.
Stulte

Ayuntamiento de Madrid

Oui.2. Amorum. Stulte, quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

Plaut. in Moſtel. Non bonus eſt ſomnus homini de prādio

QVIES, SOMNVS.

Se.trag.1 Nouit paucos
Secura quies.

Idē ī Oed. Ab inquieto ſæpe ſimulatur quies.

Ou.Epi.14 Quod caret alterna requie, durabile nō eſt.

Se.Tra.1 Tuq́; ô domitor
Somne malorum requies animi,
Pars humanæ melior vitæ.

Idē.Tra.8 Non curarum ſomnus domitor
Pectora ſoluit.

SOMNIA.

Clau. in præfa.lib.3 De raptu Proſerpinæ. Omnia quæ ſenſu voluuntur vota diurno,
Pectore ſopito reddit amica quies.
Venator defeſſa thoro cùm mēbra reponit,
Mens tamen ad ſyluas & ſua luſtra redit.
Iudicibus lites, aurigæ ſomnia currus,
Vnaq́; nocturnis muta cauetur equis.
Gaudet amans furto, permutat nauita merces,
Et vigil elapſas quærit auarus opes.
Blandaq́; largitur fruſtrà ſitientibus ægris
Irriguus gelido pocula fonte ſopor.
Me quoq; muſarū ſtudiū ſub nocte ſilenti
Auribus aſsiduis ſollicitare ſolet.

Tib.lib.3 Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,

Ayuntamiento de Madrid

Et pauidas mentes falſa timere iubent.
Et vanum metuēs hominum genus, omnia noctis
Farre pio placant, & ſaliente ſale.

PRINCIPIVM.

Omnia principiis, inquit, ineſſe ſolent. Oui.1.Fa.
Sed tamē eſt artis triſtiſsima ianua noſtræ, Id.1.de Re.
Et labor eſt vnus tempora prima pati.
Aſpicis vt prēſos vrāt iuga prima iuuencos,
Vt noua velocem cingula lædat equum.
Dimidium facti, qui cœpit, habet. Hor.1.Epi.

FINIS, EXITVS.

Exitus acta probat, careat ſucceſsibus opto Oui.2.Epi.
Quiſquis ab euentu facta notanda putat. Id.12.Met.
Exitus in dubio eſt.

TEMPVS.

Deſcriptio ſedis temporis, per Claud. in laudes Styl. Paneg. 2.

Eſt ignota procul, noſtræq́; imperuia mēti,
Vix adeūda deis annnorum ſqualida mater
Immenſi ſpelunca æui, quæ tempore vaſto
Suppeditat, reuocatq́; ſinus, complectitur antrum,
Omnia q placido cōſumit numine ſerpēs,
Perpetuumq́; viret ſquamis, caudamq́; reducto
Ore, vorat tacito relegens exordia lapſu,
Veſtibuli cuſtos vultu longæua decoro,
Ante fores natura ſedet, cunctiſq́; volantes

Depend

Ayuntamiento de Madrid

Dependēt mēbris animæ, manſura verēdus
Scribit iura ſenex, numerosq; diuidit aſtris
Et curſus, ſtabilesq́; moras, quibus omnia viuunt,
Ac pereunt, fixis cum legibus ille recenſet,
Incertū quid Martis iter, certumq́; tonantis
Proficiat mundo, quid velox ſemita lunæ,
Pigraq́; Saturni quantum Cytherea ſereno
Curriculo, Phœbiq́; comes Cyllenius erret.
Se.in Med. Nullū ad nocendū tēpus anguſtū eſt malis.
Oui li.3.de Pōt.Ele.9 Læta ferè lætus cecini, cano triſtia triſtis,
Conueniens operi tēpus vtrunq; ſuo eſt.

TEMPVS EDAX RERVM, ET *eo nihil eſſe uelocius, eoq; omnia produci, conſumi, & mutari.*

Ouid. 10. Metam. Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas,
Et nihil eſt annis velocius.
Idē.lib. 15. Metam. Sic tempora verti
Cernimus, atq; alias aſſumere robora gētes,
Concidere has.
Idem 3. de Art.aman. Tēpore difficiles veniūt ad aratra iuuenci,
Tempore lenta pati fræna docētur equi.
Idem 1. de Remed. Quin etiā accendas vitia, irritesq́; vetando,
Temporibus ſi non aggrediare ſuis.
Idem lib.15 Metam. Nihil eſt toto quod perſtet in orbe,
Cuncta fluunt, omnisq́; vagans formatur imago,
Ipſa quoque aſsiduo labūtur tēpora motu,
Non ſecus ad flumen, neque enim cōſiſtere flumen,

Ayuntamiento de Madrid

flumen,
Nec leuis hora poteſt, ſed vt vnda impellitur vnda,
Vrgeturq́; eadem veniens, vrgetq́; priorem,
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterq́; ſequuntur,
Et noua ſunt ſemper: nam quod fuit antè relictum eſt,
Fitq́; quod haud fuerat, momentaq́; cuncta nouantur.

Tẽpus edax rerum, tuq́; inuidioſa vetuſtas Idẽ ibidẽ.
Omnia deſtruitis, vitiataq́; dentibus æui
Paulatim lentè conſumitis omnia morte.

Tẽpora labũtur, tacitisq́; ſeneſcimus annis, Idẽ lib. 6 Faſt.
Et fugiunt fræno non remorante dies.

Tabida cõſumit ferrũ lapidemq́; vetuſtas, Idem lib. 4. de Põt.
Nullaq́; res maius tempore robur habet.

Dum vires anniq́; ſinunt, tolerate labores: Idẽ lib. 2 de Arte.
Iam veniet tacito curua ſenecta pede.

Vẽturæ memores iam nũc eſtote ſenectæ, Idem 3. de Arte.
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Dum licet, & veros etiã nũc æditis annos,
Diſcite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, curſu reuocabitur vnda,
Nec quæ præteriit, hora redire poteſt.
Vtendum eſt ætate, cito pede labitur ætas,
Nec bona tã ſequitur, q̃ bona prima fuit.

Labitur occultè, fallitq́; volatilis ætas, Idẽ 1. Am.
Et celer admiſsis labitur annus equis.

Ayuntamiento de Madrid

Mar.lib.9 Quid nõ lõga dies, qd nõ cõſumitis anni?
Ou.4.Tri. Tẽpore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animoſus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore ſæuorum cõpeſcitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quæq; ſui iuſsis obtemperat Inda magiſtri
Bellua, ſeruitium tempore victa ſubit.
Tẽpus vt extẽſis tumeat facit vua racemis,
Vtq; merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & in cauas ſemẽ producit ariſtas,
Et ne ſint triſti poma ſapore, facit.
Hoc dentem tenuat terrã findentis aratri,
Hoc rigidos ſilices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam ſæuas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctus, mœſtaq; corda leuat.
Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas.
Sen.Tra.1 Venit ad pigros cana ſenectus.
O.14.Me. Sed iam fœlicior ætas
Terga dedit, tremuloq; gradu venit ægra ſenectus.
Boe.decõ. Venit em̃ ꝑperata malis inopina ſenectus.
Iu.Sat.11 Non præmaturi cineres, nec funus acerbũ
Luxuriæ, ſed morte magis metuẽda ſenect⁹.
Hor. lib.3 Carm. Damnoſa quid non imminuit dies?

Aetas

Aetas parentum prior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.
Quicquid ſub terra eſt in apricum profe-ret ætas. Idé in Ep.
Singula de nobis anni prædantur euntes. Idé 2. Epi.
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludos.
Feſtinat enim decurrere velox Iuuen. Satyra 9
Floſcul⁹, anguſtæ miſeræq; breuiſsima vitæ
Portio, dum bibimus, dum ſerta, vnguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
Scilicet exiguis prodeſt annoſa vetuſtas, Ouid lib. Triſtium.
Grandibus accedũt tempore dãna malis.
Dies adimit ægritudinem hominibus. Te ĩHeau.
Longa dies homini docuit parêre leones, Tibul. li. 1
Longa dies molli ſaxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus vuas,
Annus agit certa lucida ſigna vice.
At ſi tardus eris, errabis, tranſiet ætas, Et infrà.
Quàm citò, nõ ſegnis ſtat, remeatq; dies.
Quã citò purpureos deꝑdit terra colores,
Quàm citò formoſas popul⁹ alta comas.
Quà iacet, infirmæ venêre vbi fata ſenectæ,
Qui prior elæo eſt carcere miſſus equus.
Vidi iã iuuenẽ premeret cùm ſerior ætas,
Mœrentem tardos præteriiſſe dies.
At tu dum primi floret tibi temporis ætas, Idem.
Vtere, non tardo labitur illa pede.

Ayuntamiento de Madrid

)uid.lib. Fast. Sed longa vetuſtas
Deſtruit,& ſaxo longá ſenecta nocet.

AETAS, AEVVM.

Plaut. in Aſinaria. Nam in hominum ætate multa veniunt huiuſmodi:
Capiunt voluptates,mox rurſum miſerias,
Iræ interueniũt,redeunt rurſus in gratiam.

l.inMen. Vt ætas mala eſt merx,mala eſt ergo.

irg.ec.9 Omnia fert ætas,animum quoque.

.me. 14 Sed iam fœlicior ætas.
Terga dedit,tremuloq; gradu venit ægra ſenectus.

..de ar. Vtendum eſt ætate,cito pede labitur ætas.

ucre. li.5 Inde vbi robuſtis adoleuit viribus ætas,
Conſilium quoq; maius, & auctior eſt animi vis.

o.Sat. Quid craſtina volueret ætas
Scire nefas homini.

lem li.1 Viue memor quàm ſis æui breuis.
Inter cuncta leges,& percõtabere doctos,

piſt. 18 Qua ratione queas traducere leniter æuũ.

.in Hip. Aetate fruere,
Mobili curſu fugit.

AETATVM DISCRIMINA.

Pueritia,iuuentus ſenectus.

orn.Gal. Diuerſos diuerſa iuuant,nõ omnibus annis
Omnia conueniunt,res prius apta nocet,
Exultat leuitate puer,grauitate ſenectus,
Inter vtrunq; manẽs ſtat iuuenile decus.

Hunc

Ayuntamiento de Madrid

Hunc tacitũ triſtemq; decet, fit clarior ille
Lætitia, & linguæ garrulitate ſuæ.
Cuncta trahit ſecũ, vertitq; volubile tẽpus,
Nec patitur certa currere quenque via.

DE AETATIBVS HOMINVM,
ex libr. 15. Metamorph. Ouid.

Quid nõ in ſpecies ſecedere quatuor annũ
Aſpicis, ætatis peragẽtẽ imitamina noſtræ?
Nã tener & lactẽs, pueriq; ſimillimus æuo, Pueritia.
Vere nouo eſt, tunc herba nitens, & roboris expers
Turget, & inſolida eſt, & ſpe delectat agreſtes.
Omnia tum florẽt, florũq; coloribus almus
Ludit ager, neq; adhuc virtus in frondibus vlla eſt.
Tranſit in æſtatẽ poſt ver, robuſtior annus, Iuuẽtus.
Fitq; valens iuuenis, neque enim robuſtior ætas
Vlla, nec vberior, nec quæ magis ardeat vlla eſt.
Excipit autumnus poſito feruore iuuentæ Aetas virilis.
Maturus, mitiſq;, inter iuuenemq; ſenemq;
Temperie medius: ſparſus quoque tempora canis
Inde ſenilis hyems tremulo venit horrida paſſu, Senectus.
Aut ſpoliata ſuos, aut quos habet alba capillos.

Ayuntamiento de Madrid

Horat. de arte poet. Pueritia.

Reddere qui voces iam ſcit puer, & pede certo
Signat humum, geſtit paribus colludere, & iram
Colligit, ac ponit temerè, & mutatur in horas.

Iuuentus.

Imberbis iuuenis, tandē cuſtode remoto,
Gaudet equis, canibusq; & aprici gramine campi:
Cereus in vitiū flecti, monitoribus aſper,
Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusq;, & amata relinquere pernix.

Aetas Virilis.

Conuerſis ſtudiis ætas, animusq; virilis
Quærit opes, & amicitias, inſeruit honori,
Cōmiſiſſe cauet, quod mox mutare laboret.

Senectus.

Multa ſenem circunueniūt incommoda, vel quòd
Quærit, & inuentis miſer abſtinet, ac timet vti.
Vel ꝙ res oēs timidè, gelideq; miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, auidusq; futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, cenſor, caſtigatorq; minorum.

Horatius. lib. 1. Epi.

Nunc adhibe puro
Pectore verba puer, nūc te meliorib⁹ offer.
Quo ſemel eſt imbuta recēs, ſeruabit odorē
Teſta diu.

Cor. Gal.

Tu me ſola tibi ſubdis miſeranda ſenectus,

Cui

Ayuntamiento de Madrid

Cui cedit quicquid vincere cũcta poteſt.
In te corruimus, tua ſunt quæcũq; fatiſcũt,
Vltima quæq; tuo conficis ipſa malo.
Turpe ſeni vultus nitidi, veſteſq; decoræ,
Atq; etiam eſt ipſum viuere turpe ſenem.
Crimẽ, amare iocos: crimẽ, cõuiuia, cantus:
O miſeri, quorum gaudia crimẽ habent!
Stat dubius tremulusq; ſenex, ſemperq; malorum
Credulus, & ſtultus quæ facit ipſe timet.
Laudat pręteritos, pręſentes deſpicit annos.
Hoc tantùm rectũ, quod facit ipſe, putat.
Se ſolum doctum, ſe iudicat eſſe peritum,
Et quòd ſit ſapiens, deſipit inde magis.
Multa licet nobis referẽs, eademq; reuoluẽs
Horret, & alloquiũ conſpicit ipſe ſuum.
Deficit auditor, non deficit ipſe loquendo:
O ſola fortes garrulitate ſenes!
Omnia nequicquã clamoſis vocibꝰ implet,
Nil ſatis eſt, horret, quæ placuere modò.
Arridet de ſe ridentibus, ac ſibi plaudens
Incipit opprobrio lætior eſſe ſuo.
Hæ ſunt primitiæ mortis, his partibus ætas
Defluit, & pigris greſsibus ima petit.
Nõ habitus, nõ ipſe color, nõ greſſus eũtis,
Non ſpecies eadem, quæ fuit antè, manet.
Labitur ex humeris demiſſo corpore veſtis,
Quæq; breuis fuerat, iam modò longa mihi eſt.

Ayuntamiento de Madrid

Cõtrahimur, miroq; modo decreſcimꝰ ipſi
  Diminui noſtri corporis oſſa putes.
Nec cœlũ ſpectare licet, ſed prona ſenectus
  Terrã, à qua genita eſt, & reditura, videt.
Fitq́; tripes, prorſus quadrupes, vt paruulus infans,
  Et per ſordentem flebile ſerpit humum.
Ortus cuncta ſuos repetunt, matremq́; requirunt,
  Et redit ad nihilum, quod fuit antè nihil.
Hinc eſt quòd baculo incumbens ruitura ſenectus
  Aſsiduo pigram verbere pulſat humum.
Et numeroſa mouens certo veſtigia paſſu,
  Talia rugato creditur ore loqui:
Suſcipe me genitrix, nati miſerere laborum,
  Membra velis gremio feſſa fouere tuo.
Iu. Sat. 10 Sed quàm cõtinuis, & quãtis lóga ſenectus
Plena malis, deforme, & tetrum ante omnia vultum,
Diſsimilemq́; ſui, deformẽ pro cute pellem,
Pendenteisq́; genas, & taleis aſpice rugas,
Qualeis vmbriferos vbi pandit Tabraca ſaltus,
In vetula ſcalpit iam mater, ſimia bucca.
Plurima ſunt iuuenũ diſcrimina, pulchrior ille
Hoc, atq; ille alio, multũ hic robuſtior illo.
Vna ſenum facies, cũ voce frementia labra,
Et

Ayuntamiento de Madrid

Etiam leue caput,madidiq́; infantia naſi
Frangendus miſero gingiua panis inermi,
Vſq; adeò grauis vxori,natisq́;,ſibiq́;,
Vt captatori moueat faſtidia Coſſo.
Præterea minim⁹ gelido iã corpore ſanguis
Febre calet ſola,circunſilit agmine facto
Morborum omne genus.

Ad omnia alia ætate ſapimus rectius, — Terent. in Adel.
Solum vnum hoc vitium affert ſenectus hominibus,
Attẽtiores ſumus ad rem oẽs,quàm ſat eſt.

Senectus ipſa morbus eſt. — Id.ĩ phor.

Fruſtra, cùm ad ſenectam ventum eſt,repetes adoleſcentiam. — Pub.Mi.

Tarda ſenectus — Virgil.9 Aenei.
Debilitat vires animi,mutatq́; vigorem,

Iura ſenes norint, & quid liceatq́;,nefasq́; — Ouid.lib. 9.Meta.
Fasq́; ſit inquirãt,legumq́; examina ſeruẽt.

Iuuenilibus annis — Idé libr. 5 Faſt.
Luxuriant animi,corporaq́; ipſa vigent.

SENES VENERANDI.

Magna fuit quondã capitis reuerẽtia cani, — Ibidem.
Inq́; ſuo pretio ruga ſenilis erat.
Martis opus iuuenes,animoſaq́; bella gerebant,
Et pro diis aderant in ſtatione ſuis.
Virib⁹ illa maior,nec habẽdis vtilis armis,
Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem.
Nec niſi poſt annos patuit tũc curia ſeros,

Ayuntamiento de Madrid

Nomen & ætatis mite ſenatus habet.
Iura dabat populo ſenior, finitaq; certis
Legibus eſt ætas, vnde petatur honos.
Et medius iuuenũ non indignantibus ipſis
Ibat, & interior ſi comes vnus erat.
Verba qs auderet coram ſene digna rubore
Dicere? Cenſuram longa ſenecta dabat.

Idem lib. 2. Artis.
Adde, quòd eſt ſenibus rerum prudentia maior,
Solus & artifices qui facit, vſus adeſt.

Idem 6 Meta.
Nanq; omnia grandior ætas
Quę fugiamus habet, ſeris venit vſus ab annis.

Iuuenalis Satyra 13
Credebant hoc grãde nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunq; puer, licet ipſe videret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
Primaq; par adeò ſacræ lanugo ſenectæ.

Cor. Gal.
Sit grauitas, ſitq; ipſa tibi veneranda ſenectus,
Sit quòd te noſti viuere velle diu.

PAEDAGOGIA.

LYDVS, PHILOXENES.

Plaut. in Bacch. Actus 3, Scena 3
Nunc experiar ſit'ne acetum tibi cor acre in pectore.

Sequere

Ayuntamiento de Madrid

Sequere me. PH. Quò ſequar? aut quò nunc me ducis? LY. Ad illam,

Quę tuum perdidit, p eſſundedit tibi filium vnicum.

PH. Eia Lyde, leniter qui ſæuiunt, ſapiunt magis:

Minus mirandum eſt, illa ætas ſi quid illorum facit,

Quàm ſi non facit, feci ego iſthæc itidem in adoleſcentia.

LY. Hei mihi! hei mihi! iſthæc illum perdidit aſſentatio:

Nam abſq; te eſſet, ego illum haberem rectum ad ingenium bonum,

Nunc propter te tuamq; prauos factu'ſt fiduciam.

PH. Pauliſper Lyde lubido'ſt homini ſuo animo obſequi.

Iam aderit tempus, cùm ſeſe etiam ipſe oderit, morem geras, dum caueatur, præter æquom ne quid delinquat, fine.

LY. Non ſino. neque equidem illum me viuo corrumpi ſinam.

Sed tu, qui pro tam corrupto dicis cauſam filio,

Eadem'ne erat hæc diſciplina olim, quom tu adoleſcens?

Nego tibi annis viginti fuiſſe primis copiã,

Digitum longè à pædagogo pedem vt efferres

Ayuntamiento de Madrid

ferres ex ædibus
Ante ſolem exorientem niſi in palæſtram veneras,
Gymnaſii præfecto haud mediocreis pœnas penderes:
Idq́; vbi obtigerat, hoc etiam ad malum acceſſebatur malum,
Et diſcipulus, & magiſter perhibebantur improbi.
Ibi curſu luctando, haſta, diſco, pugillatu, pila,
Saliendo ſe exercebant magis, quàm ſcorto aut ſauiis:
Ibi ſuam ætatem extendebant, non in latebroſis locis.
Inde de Hippodromo, & palæſtra, vbi reueniſſes domum,
Cincticulo præcinctus in ſella apud magiſtrum aſsideres.
Tū librū legeres: ſi vnā peccauiſſes ſyllabā,
Fieret corium tam maculoſum, quàm eſt nutricis pallium.
PH. Alii Lyde nunc mores. LY. Id equidem ego certè ſcio:
Nam olim populi prius honorem capiebat ſuffragio,
Quàm magiſtri deſinebat dicto eſſe obediens.
At nunc priuſquam eſt ſeptuennis, ſi tum

Ayuntamiento de Madrid

attingas manu,
templò puer pædagogo tabula dirumpit
caput.
um patrem adeas poſtulatum, puero ſic
dicit pater:
oſter eſto, dũ te poteris defenſare iiuria.
uocatur pædagogus, eho ſenex minimi
pretii,
attingas puerum iſta cauſa, quando fecit
ſtrenuè.
magiſter quaſi lucerna expletus vncto
linteo,
illinc iure dicto, verùm hoc'cine hic
pacto poteſt
ibere imperium magiſter, ſi ipſus pri-
mus vapulet?

FORMA.

ſtus ineſt pulchris, ſequiturq; ſuperbia
formam. Oui 1. Fa.
n honor eſt, ſed onus, ſpecies læſura fe-
rentes. Idé, Epi. 9
lis eſt cum forma magna pudicitiæ.
d quamuis formæ nũquam mihi fama pe
tita eſt: Idé Me. 5
uamuis fortis eram, formoſæ nomen ha-
bebam.
rma bonum fragile eſt, quantumq; acce-
dit ad annos Idem 2. de
Fit minor, & ſpatio carpitur ipſa ſuo. Arte.

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec ſemper violæ, nec ſemper lilia florent,
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.
Et tibi iam venient cani formoſe capilli,
Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Iam molire animum, qui duret, & aſtrue formam.
Solus ad extremos permanet ille rogos.

Artes. Nec leuis ingenuas pectus coluiſſe p artes
Cura ſit, & linguas edidiciſſe duas.

Se. ī Hipp. Anceps forma bonum mortalibus,
Exigui donum breue temporis
Vt velox celeri pede laberis!
Rex eſt forma fugax,
Raris forma viris (ſæcula proſpice)
Impunita fuit.

Ouid. 4 Triſtium. Iſta decens facies longis vitiabitur annis,
Rugaq́; in antiqua fronte ſenilis erit.
Iniicietq́; manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Idem 3. de Arte. Quàm citò, me miſerum, laxantur corpora rugis,
Et perit in nitido qui fuit ore color!

ADELPHASIVM, *meretrix.*

Plautus, ī Pœnu. Bono ingenio me eſſe ornatam, quam auro multo mauolo.

Ingenium bonum. Aurum in fortuna inuenitur, natura ingenium bonum.
Bonam ego quàm beatam me eſſe nimio dici mauolo.

Meretr

Meretricem pudorem gerere magis decet
quàm purpuram.
Magis meretricem pudorem, quàm aurum
gerere condecet.
Pulchrum ornatum turpes mores peius cœ-
no collinunt.
Lepidi mores turpem ornatum facilè factis
comprobant.
Magno cum periculo cuſtoditur, quod Pub.Mi.
multis placet.
Rara eſt adeò concordia formæ Iuu.Sat.10
Atque pudicitiæ.
Nec forma æternum, aut cuiquam eſt for- Propert.
tuna perennis,
Lõgius aut propi⁹ mors ſua quẽq; manet.

VSV OMNIA CONSVMI.

Ferreus aſsiduo conſumitur annulus vſu, Oui.l.1.de Arte.
Interit aſsidua vomere aduncus humo.
Quid magis eſt durum ſaxo? quid mollius
vnda?
Dura tamen molli ſaxa cauantur aqua.
Tabida conſumit ferrum lapidéq; vetuſtas
Nullaq; res magis tempore robur habet.
Gutta cauat lapidẽ, cõſumitur annulus vſu, Idem li.4 de Ponto.
Et teritur preſſa vomere aduncus humo.

VSVM RERVM PRODESSE, *negligentiam obeſſe.*

Aera nitent vſu, veſtis bona quærit haberi, Idẽ 1.Am.
Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.

VET

Ayuntamiento de Madrid

VETERA ET VETVSTATE *quædam commendari ac inclareſcere.*

Prope.li.3 Omnia poſt obitũ fingit maiora vetuſtas.
Maius ab exequiis nomen in ora venit.
Oui.4.de Ponto. Scripta placent à morte quidem, quia lædere viuos
Liuor, & inuiſo carpere dente ſolet.
Mar.lib.5 Eſſe quid hoc dicam, viuis ꝗ fama negatur
Et ſua quod rarus tempora lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum Regule mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

NOVA.

Ouid.3.de Ponto. Eſt quoq; cunctarũ nouitas gratiſsima rerũ
Gratiaq; officio, quod mora tardat, abeſt.
Cor. Gal. Euentus varios res noua ſemper habet.

OCCASIO ET TEMPVS *ſpectandum.*

Ouid. li.1 de Reme. Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore, vina nocent.
Idẽ 1. Ar. Scit bene venator ceruis vbi retia tendat,
Scit bene qua frendẽs valle moretur aper.
Aucupib⁹ noti frutices, qui ſuſtinet hamos
Nouit, quæ multo piſce natentur aquæ.
Plautus in Perſ. Virtus eſt, vbi occaſio admonet, diſpicere.
Auſon. in Epigr. de ſimulacro occaſionis & pœnitentiæ. Cuius opus? Phidiæ. qui? ſignum Pallados, eius,
Quiq; Iouẽ fecit, tertia palma ego ſum.

Sum

Ayuntamiento de Madrid

Sum dea, quæ rara, & paucis Occaſio nota.
Quid rotulæ inſiſtis? ſtare loco nequeo.
Quid talaria habes? volucris ſum, Mercurius quæ
Fortunare ſolet, tardo ego, cùm volui.
Crine tegis faciem? cognoſci nolo. Sed heus tu
Occipiti caluo es? ne teneas fugiens.
Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. Dic, rogo, quæ ſis.
Sũ dea cui nomen nec Cicero ipſe dedit.
Sum dea, quæ facti, nõ factiq; exigo pœnas
Nẽpe vt pœniteat: ſic Metanœa vocor.
Tu modò dic, quid agat tecum? ſi quando volaui,
Hæc manet, hanc retinent quos ego prę-terii.
Tu quoque dum rogitas, dum percunctando moraris,
Elapſam dices me tibi de manibus.

CONTAGIO.

Dum ſpectant læſos, oculi læduntur & ipſi, Ouid. 2. de Arte.
Multaq; corporibus tranſitione nocent.
Dedit hanc contagio labem, Iuue. Sa. 2
Et dabit in plures, ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci,
Vuaq; conſpecta liuorem ducit ab vua.

VICINITAS.

Nã tua res agitur, paries cũ proxim⁹ ardet, Hor. lib. 1 Epiſt.

Ayuntamiento de Madrid

Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.

Seneca in Hippo. Metuens cœlo
Iupiter alto vicina petit.

Pl.inMer. Nunc ego verum illud verbum eſſe experior vetus,
Aliquid mali eſſe propter vicinum malum.

MEDICINA.

Ouid.lib.1 de Ponto. Nō eſt in medico ſemp releuetur vt æger,
Interdum docta plus valet arte malum.
Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla vulnera cordis ope.
Tollere nodosā neſcit medicina podagrā,
Nec formidatis auxiliatur aquis.
Cura quoq; interdū nulla medicabilis arte.
Aut ſi ſit, longa eſt attenuanda mora.

Hor.1.Epi. Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.

Se. in Oe. Vbi turpis eſt medicina, ſanari piget.

Prop.lib.2 Omnes humanos ſanat medicina dolores:
Solus amor morbi non amat artificem.

Oui.lib.1. Metam. Cuncta prius tentanda, ſed immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt, ne pars ſyncera trahatur.

Idem libr. 2.Triſt. Eripit interdū, modò dat medicina ſalutē,
Quæq; iuuet monſtrat, quæq; ſit herba nocens.

Pub.Mi. Mala eſt medicina, vbi aliqd naturæ perit.

Oui.4.de Ponto. Firma valent per ſe, nullumq; Machaona quærunt,

Ad

Ad medicam dubius confugit æger opẽ.
Non eadẽ ratio eſt ſentire & demere morbos: Ibidem.
Senſus ineſt cunctis, tollitur arte malum.

MATHEMATICORVM ENCOMIVM.

Fœlices animæ, quibus hæc cognoſcere primum, Idem li. 1 Faſt.
Inq; domus ſuperas ſcandere cura fuit!
Credibile eſt illos pariter viciisq;, iocisq;,
Altius humanis exeruiſſe caput.
Non Venus & vinum ſublimia pectora fregit,
Officiumq; fori, militiæq; labor.
Nec leuis ambitio, perfuſaq; gloria fuco,
Magnarum've fames ſollicitauit opum.
Admouere oculis diſtantia ſydera noſtris,
Aetheraq; ingenio ſuppoſuere ſuo.
Sic petitur cęlũ, nõ vt ferat Oſſan olympus,
Summaq; Peliacus ſydera tangat apex.

ENCOMIVM CONIVGII.

Fœlices ter, & amplius, Hora. lib. 1 Car. Od. 13
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulſus querimoniis,
Suprema citius ſoluet amor die.
Extẽplo iunctæ tibi ſint in amore colũbæ, Prop. lib. 2
Maſculus, & totum fœmina coniugium.

CIVES.

Nihil eſt profecto ſtultius, Pl. in Tri

Neque ſtolidius, neq; mendaciloquius, neque argutum magis,
Neque confidentiloquius, neque periurius, quàm vrbani aſsidui.
Ciues, quos ſcurras vocant.

Idem in Perſa.
Reipublicæ cauſa qui id non facit magis
Quàm ſui quæſti, animus haud induci poteſt, eum
Eſſe ciuem & fidelem, & bonum, ſed legirupum quidem, ni det in publicum.

QVAE VRBS MVNITA.

Plautus in Perſ.
Quid id quod vidiſti, vt munitũ muro tibi viſum eſt oppidum?
Si incolæ bene ſunt morati, pulchrè munitum arbitror.
Perfidia, & peculatus ex vrbe, & auaritia ſi exulent,
Quarta inuidia, quinta ambitio, ſexta obtrectatio,
Septimum periurium, octaua indulgentia,
Nona iniuria, decima quod peſsimum aggreſſu ſcelus.
Hæc niſi inde aberunt, centuplex murus rebus ſecundis parum eſt.

AMISSA DESIDERARI.

Ho.li.3.C.
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.

Plautus in Capti.
Tum deniq; homines noſtra intelligimus bona,

Quum

Quum quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus.

PROMISSA.

Promittas facito, quid enim promittere lædit? Oui.li.1. de Arte.

Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Multa fidem promiſſa leuant. Hor.1. Ep

EX FONTE HAVRIVNTVR *dulciores aquæ.*

Nam quanquam ſapor eſt ablata dulcis in vnda, Ouid.3.d Ponto.

Gratius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.

Et magis adducto pomũ decerpere ramo,

Quàm de cælata ſumere lance iuuat.

Multum (crede mihi) refert à fonte bibatur Martialis

Qui fluit, an pigro quẽ ſtupet vnda lacu.

SEMEL LAESVS TIMET, ET CAVET.

Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo, Ouid.2.d Ponto.

Omnibus vnca cibis æra ſubeſſe putat.

Terretur minimo pennæ ſtridore colũba,

Vnguibus accipiter ſaucia facta tuis.

Non procul à ſtabulis audet diſcedere, ſi qua

Excuſſa eſt auidi dentibus agna lupi.

Vitaret cœlum Phaëthon: ſi viueret, & quos

Optauit ſtultè tangere nollet equos.

Improbè Neptunum accuſat, qui iterum naufragium facit. Pub.Mi.

Ayuntamiento de Madrid

Propert. li. 3. Eleg. 10 Venturam melius præſagit nauita mortem,
Vulneribus didicit miles habere metū.

QVATVOR ELEMENTA.

Ouid. 15. Metam. Quattuor ęternꝰ genitalia corpora mūdus
Continet: ex illis duo ſunt oneroſa, ſuoq́;
Pondere, & inferius tellus atque vnda feruntur.
Et totidē grauitate carēt, nulloq́; premente
Alta petunt, aër, atque aëre purior ignis.
Idē. 1. Met. Ignea conuexi vis, & ſine pondere cœli
Emicuit, ſummaq́; locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aër illi, leuitate, locoq́;
Denſior his tellus, elemētaq́; grādia traxit,
Et preſſa eſt grauitate ſui: circunfluus humor
Vltima poſſedit, ſolidumq́; coërcuit orbē.

DE MENSIBVS, ET QVATUOR *anni tempeſtatibus.*

Ou. 2. Met. Verq́; nouū ſtabat cinctū florente corona.
Stabat nuda Aeſtas, & ſpicea ſerta gerebat.
Stabat & autumnus calcatis ſordidus vuis,
Et glacialis Hyems canos hirſuta capillos.
Auſonius. Aethereos menſes, & tempora quatuor anni,
Quatuor iſta tibi ſubiecta monoſticha dicent.
Martius, Aprilis, Maius, ſunt tempora veris.
Iulius, Auguſtus, nec non & Iunius, æſtas.
Septembri, Octobri, autumnus, totoq́; Nouembri.

Brum

Ayuntamiento de Madrid

Brumales Ianus, Februarius, atq; Decẽber.

Poma dat Autumnus, formoſa eſt meſsi-
bus Aeſtas, Ouid.1. de Remed.

Ver præbet flores, igne leuatur Hyems.

DVODECIM SIGNA COELESTIA.

Prim⁹ adeſt Aries, Taurusq; inſignib⁹ auro Incerti autoris.

Cornib⁹, & fratres, & Cãcer aquatile ſignũ.

Tum Leo terribilis Nemees, atque innu-
ba Virgo:

Libra ſubit, caudaq; animal quod dirigit
ictum,

Armatisq; arcu Chirõ, & corniger Hircus,

Fuſor aquæ ſimul, & fulgẽti lumine Piſces.

Aurato princeps Aries in vellere fulgens Manilius lib. 1. Aſtr.

Reſpicit admirãs aduerſum ſurgere Taurũ,

Submiſſo vultu Geminos, & frõte vocantẽ.

Quos ſequitur Cancer, cancrum Leo, Vir-
go Leonem,

Aequato tum Libra die cũ tẽpore noctis,

Attrahit ardenti fulgentẽ Scorpion aſtro,

In cuius caudam contentum dirigit arcum

Mixtus equo volucrem, miſſurus iamq; ſa-
gittam.

Tum venit auguſto Capricornus ſydere
flexus,

Poſt hunc inflexam diffundit Aquarius
vrnam,

Piſcibus aſſuetas auidè ſubeuntibus vndas,

Ayuntamiento de Madrid

Quos Aries tãgit claudentes vltima ſigna.

DE NOMINIBVS STELLARVM.

Auſonius. Ad Boreæ partes Arcti iunguntur & Anguis,
Poſt has Arctophylax, pariterq; corona, genuq́;
Prolapſus, lyra, auis, Cepheus & Caſsiopea,
Auriga, & Perſeus, Deltoton, & Andromadæ aſtrum,
Pegaſus & Delphinus, Telum, Aquila, Anguitenensq́;,
Signifer inde ſubeſt, bis ſex & ſydera complent.
Hinc Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libra, & Scorpius, Arcitenẽs, Capricornus, & vrnam
Qui tenet, & Piſces. Hi ſunt in partibus Auſtri:
Orion, Procyon, Lepus, ardẽs Sirius, Argo,
Hydrus, Chyron, Thuribulum quoque, Piſcis, & ingens
Hũc ſequitur Piſtrix ſimul Eridaniq; flucta.

QVATVOR AETATES HOMINVM.

Ou. 1. Met. Aurea ætas. AVrea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo
Spõte ſua ſine lege fidẽ, rectumq́; colebat.

Pœna,

Ayuntamiento de Madrid

Pœna,metusq́; aberant,nec vincla minacia collo
Aere ligabantur; nec ſupplex turba timebat
Iudicis ora ſui,ſed erant ſine iudice tuti.
Nondũ cæſa ſuis, peregrinũ vt viſeret orbẽ
Montibus in liquidas pinus deſcenderat vndas,
Nullaq́; mortales, præter ſua littora norãt.
Nondũ pręcipites cingebãt oppida foſſæ,
Non tuba directi,non æris cornua flexi,
Non galeæ,non enſis erat,ſine militis vſu
Mollia ſecuræ peragebant otia gentes.
Ipſa quoque immunis, raſtroq́; intacta, nec vllis
Saucia vomerib⁹ per ſe dabat omnia tellus.
Contentiq́; cibis,nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus, montanaq́; fraga legebãt,
Cornaq́;, & in duris hærẽtia mora rubetis,
Et quæ deciderant patula Iouis arbore glandes.
Ver erat æternum, placidiq́; tepẽtibus auris
Mulcebãt Zephyri natos ſine ſemĩe flores,
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat,
Nec renouat⁹ ager grauidis canebat ariſtis.
Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
Flauaq́; de viridi ſtillabant ilice mella.
Poſtquã Saturno tenebroſa ĩ tartara miſſo, Aetas argentea.
Sub Ioue mũdus erat,ſubiitq́; argẽtea ꝓles,

Ayuntamiento de Madrid

Auro deterior, fuluo pretioſior ære,
Iuppiter antiqui contraxit tempora veris.
Perq́; hyemes, æſtusq́;, & inæquales autumnos,
Et breue ver ſpatiis exegit quatuor annum.
Tum primùm ſiccis aër feruoribus vſtus
Canduit, & ventis glacies aſtricta pepēdit.
Tū primùm ſubiere domos, domus antra fuerunt,
Et denſi frutices, & iunctæ cortice virgæ.
Semina tum primùm longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſsiq́; iugo gemuere iuuēci.
Aetas ahenea. Tertia poſt illam ſucceſsit ahenea proles
Sæuior ingeniis, & ad horrida promptior arma,
Aetas quarta ferrea. Non ſcelerata tamen. De duro eſt vltima ferro.
Protinus irrupit venæ peioris in æuum
Omne nephas, fugêre pudor, verumq́;, fidesq́;.
In quorū ſubiêre locum, fraudesq́;, doliq́;,
Inſidiæq́;, & vis, & amor ſceleratus habēdi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene nouerat illos
Nauita: quæq́; diu ſteterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis inſultauere carinæ:
Cōmuneq́; prius, ceu lumina ſolis & auræ,
Cautus humū lōgo ſignauit limite menſor.
Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec tantùm ſegetes, alimẽtaq; debita diues
Poſcebatur humus, ſed itum eſt in viſcera terræ:
Quaſq; recondiderat, Stygiiſq; admouerat vmbris,
Effodiuntur opes, irritamenta malorum. Opes.
Iamq; nocens ferrum, ferroq; nocentius aurum
Prodierat, prodit bellũ, ꝙ pugnat vtroq;,
Sanguineaq; manu crepitãtia cõcutit arma.
Viuitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer à genero, fratrum quoque gratia rara eſt.
Imminet exitio vir coniugis, illa mariti.
Lurida terribiles miſcent aconita nouercæ.
Filius ante diem, patrios inquirit in annos.
Victa iacet pietas, & virgo cæde madentes
Vltima cœleſtum terras Aſtræa reliquit.
Quã bene Saturno viuebant rege priuſquã Tibul. li. 1
Tellus in longas eſt patefacta vias!
Nondũ cæruleas pinus contẽpſerat vndas,
Effuſum ventis præbueratq; ſinum.
Nec vagus ignotis repetẽs cõpendia terris
Preſſerat extrema nauita merce ratem.
Illo non validus ſubiit iuga tẽpore taurus,
Nõ domito frenos ore momordit equus.
Non domus vlla fores habuit, non fixus in agris,

Qui

Ayuntamiento de Madrid

Qui regeret certis finibus arua lapis.
Ipſæ mella dabant quercus, vltroq́; ferebât
Obuia ſecuris vbera lactis oues.
Non acies, non ira fuit, non bella: nec enſes
Immiti ſæuus duxerat arte faber.
Nunc Ioue ſub domino cædes & vulnera ſemper,
Nunc mare, nunc leti mille repentè viæ.

DE AETATIBVS ANIMANtium, *incerti autoris.*

Ter binos, deciesq́; nouẽ ſuperexit ĩ annos
Iuſta ſeneſcentũ, quos implet vita virorum.
Hos nouies ſuperat viuẽdo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis ſæcula ceruus.
Alipedẽ ceruum ter vincit coruus, at illum
Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales.
Quẽ nos perpetuò decies præuertim' æuo,
Nymphæ hamadryades, quarum longiſſima vita eſt.
Hæc cohibent fines viuacia fata animantũ.
Cætera ſecreti nouit Deus arbiter æui.

MVSARVM INVENTA.

Carmine Calliope libris Heroica mandat,
Clio geſta canens tranſactis tẽpora reddit,
Dulciloquis calamos Euterpe flatib' vrget,
Melpomene tragico ꝓclamat mœſta boatu.
Terpſichore affectus citharis mouet, imperat, auget.
Plectra gerens Erato ſaltat pede, carmine, vultu.

Ayuntamiento de Madrid

vultu.
gna cũcta manu, loquiturq́; Polyhymnia geſtu.
raniaq́; poli motus ſcrutatur & aſtra.
omica laſciuo gaudet ſermone Thalia.
entis Apollineæ vis has mouet vndique Muſas.
medio reſidens cõplectitur oĩa Phœb⁹.

SERVVS.

Plus ſcire ſatius eſt, *Plaut. in Epid.*
Quàm loqui, ſeruũ hominẽ: ea ſapiẽtia eſt.
ſpectam ẽ bono ſeruo, id eſt, qui rem heri- *Idem in Menæh.*
lem procurat, videt,
collocat, cogitatq́; , vt abſente hero diligenter rem tutet,
Quàm ſi ipſe adſit, aut rectius.
Serui qui culpa carent & metuunt, ii ſolent *Idem paulo poſt.*
heris:
Eſſe vtibiles.
Homini ſeruo ſuos *Idem in Mil. glor.*
Domitos habere oportet oculos, & manus,
Orationemq́;.
Qui ſuo hero ſeruire volt bene ſeruos ſer- *Idem in Perſa.*
uitutem, næ
Aedepol multa illum in pectore collocare oportet ſuo,
Quæ hero placere præſenti atque abſenti cenſeat.
Peculioſum eſſe decet ſeruum & improbũ, *Idem in Ruden.*
Quem

Quęm hero pręſente prætereat oratio,
Aut qui inclementer dicat homini libero.

Idem in Stich.

Qui manet,vt moneatur ſemper ſeruos homo officium ſuum,
Nec voluntate id facere meminit, ſeruos habitu haud probus eſt.

Iuu.Sat.9

Serui vt taceant, iumenta loquentur.

Claud. lib. 3.iEutro.

SERVORVM IMPERIVM.

Aſperius nihil eſt humili,cũ ſurgit in altũ,
Cuncta ferit, dum cuncta timet, deſæuit in omnes.
Vt ſe poſſe putẽt, nec bellua tetrior vlla eſt,
Quàm ſerui rabies in libera colla furentis.
Agnoſcit gemitus, & pœnæ parcere neſcit
Quam ſubiit, dominiq́; memor quem verberat,odit.

INNOCENTIA.

Vir bonus, Integer, Iuſtus, Beatus.

Hora.lib. 1.Epiſt.

Vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrũ,qui leges, iuraq́; ſeruat.
Quis nam igitur liber?ſapiens, ſibi qui imperioſus.

Idem lib. 2.Serm.

Quem neque pauperies, neque mors, neq; vincula terrent.
Reſpõſare cupidinibus,cõtẽnere honores
Fortis,& in ſeipſo totus teres,atq; rotundus,
Externi ne quid valeat per leue morari,
In quem manca ruit ſemper fortuna.

Iuu.Sat.8

Eſto bonus miles,tutor bonus, arbiter idẽ

Integ

Ayuntamiento de Madrid

Integer,ambiguæ ſi quando citabere teſtis
Incertæq; rei,Phalaris licet imperet vt ſis
Falſus,& admoto dictet periuria tauro.
Summum crede nephas, animum præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſas.
Iuſtum & tenacem propoſiti virum Horat. lib. 3.Car.
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida,neque auſter
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
Quod bene fit bonis, Plau. in Ruden.
Haud perit.
Vir bonus & ſapiẽs audebit dicere, Pẽtheu Hor. Epiſt. ad Quintiũ,in fine.
Rector Thebarum,quid me perferre patiq;
Indignum coges? adimam bona, nempe pecus,rem,
Lectos,argentum. tollas licet,in manicis &
Compedibus ſæuo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe deus ſimulatq; volã me ſoluet opinor.
Hoc ſentit, moriar. mors vltima linea rerum eſt.
Non poſsidentem multa,vocaueris Idem li. 4 Carm.
Rectè beatum: rectius occupat
Nomen beati,qui deorum
Muneribus ſapienter vti,

Duram

Ayuntamiento de Madrid

Dùramq́; callet pauperiem pati,
Peiusq́; leto flagitium timet.
Non ille pro charis amicis,
Aut patria timidus perire.
Idē.1.Epi. Oderunt peccare boni, virtutis amore.
Ibidem. Tu rectè viuis, ſi curas eſſe quod audis.
In Sat.13 Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel diuitis oſtia Nili.
Idē, Sat.9 Viuendum eſt rectè, tum propter plurima, tum his
Præcipuè cauſis, vt linguas mancipiorum
Cōtēnas, nā lingua mali pars peſsima ſerui.

DESCRIPTIO CHRISTI.

Paulinus Auſonio.

HIc veritatis lumen eſt, vitæ via,
Vis, mens, manus, virtus patris,
Sol æquitatis, fons bonorum, flos Dei,
Natus Deo, mundi ſator.
Mortalitatis vita, noſtræ & mors necis,
Magiſter hic virtutum.
Deusq́; nobis, atque pro nobis homo,
Nos induendo ſe exuit.
Aeterna iungens homines inter & Deum
Vtcunque ſe commercia.
Hic ergo noſtris, vt ſuum præcordiis
Vibrauerat cœlo iubar,
Abſterget ægrum corporis pigri ſitum,
Habitumq́; mentis innouat.

Exhau

Ayuntamiento de Madrid

Exhaurit omne quod iuuabat antea
Caſtæ voluptatis vice,
Totaq; noſtra iure ſibi domini vindicat,
Et corda,& ora,& tempora,
Se cogitare,intelligi,credi,legi,
Se vult timeri & diligi.
Aeſtus inanes quos mouet vitæ labor,
Præſentis æui tramite,
Abhorret futuræ cum Deo vitæ fides.
Qui quas videmur ſpernere,
Non vt prophanas abiicit aut viles opes.
Sed vt magis caras monet
Cœlis reponi creditas Chriſto Deo,
Qui plura promiſit datis,
Contempta præſens vel mage depoſita ſibi
Multo vt rependat fœnore,
Sine fraude guſtus aucta creditoribus
Bonus æra reddit debitor,
Multaq; ſpretam largior pecuniam
Reſtituet vſura Deus,
Huic vacantem,vel ſtudentem & deditum,
In hoc reponentem omnia,
Ne quæſo ſegnem néve peruerſum putes,
Nec crimineris impium.
Pietas abeſſe Chriſtiano quî poteſt?
Nanque argumentum mutuum eſt
Pietatis eſſe Chriſtianum,& impii
Non eſſe Chriſto ſubditum.

Ayuntamiento de Madrid

AVRELII PRVDENTII CLEmentis uiri conſu. Ἐγχειρίδιον noui & ueteris inſtrumenti.

ADAM ET EVA.

EVa Columba fuit, tum candida, nigra
deinde
Facta per anguinum maleſuada fraude venenum,
Tinxit & innocuum maculis ſordentibus
Adam.
Dat nudis ficulna Draco mox tegmina vi-

Abel & Cain. (ctor.

Fratrum ſacra Deus nutu diſtante duorum
Aeſtimat, accipiēs viua, & terrena refutans,
Ruſticus inuidia paſtorem ſternit: in Abel
Forma animæ exprimitur, caro noſtra in
munere Cain.

Arca Noë.

Nuntia diluuii iam decreſcentis ad arcam
Ore columba refert ramū viridantis oliuæ.
Coruus enim ingluuie per fœda cadauera
captus
Hæſerat, illa datæ reuehit noua gaudia pa-

Ad ilicem Mambræ. (cis.

Hoſpitium hoc domini eſt, ilex vbi frondea
Mambræ
Armentale ſenis protraxit culmen, in iſta
Riſit Sara caſa, ſobolis ſibi gaudia ſera

Ferri,

Ferri,& decrepitũ ſic credere poſſe maritũ.

Monumentum Saræ.

Abrahã mercatur agrũ,quo conderet oſſa
Coniugis,in terris quoniam peregrina moratur
Iuſtitia,atq; fides, hoc illud millibus emptũ
Spelæum, ſanctæ requies vbi parta fauillæ eſt.

Somnium Pharaonis.

Bis ſeptem ſpicæ,vaccæ totidem Pharaoni
Per ſomnũ viſæ,portẽdunt diſpare forma,
Vberis atq; famis,duo per ſeptẽnia, tempus
Inſtare, hoc ſoluit Patriarcha interprete Chriſto.

Ioſeph à fratribus agnitus.

Venditus inſidiis fratrũ puer,ipſe viciſsim
Cratera in fratris ſacco clàm præcipit abdi,
Vtq; reos furti Ioſeph tenet,auctio fallax
Proditur,agnoſcũt fratrẽ,vaniq; pudeſcũt.

Ignis in rubo.

Sẽtibus inuolitãs, Deus igneus ore coruſco
Compellat iuuenẽ, pecoris tunc fortè magiſtrum.
Ille capit iuſſus virgam,fit vipera virga,
Soluit vincla pedum, properat Pharaonis ad arcem

Iter per mare.

Tutus agit vir iuſtus iter, vel per mare magnum.

Ayuntamiento de Madrid

Ecce Dei famulis ſciſsim, freta rubra dehiſcunt,
Quum peccatores rabidos, eadem freta mergant,
Obruitur Pharao, patuit via libera Moſi.

Moyſes accipit legem.

Fumat mõtis apex diuinis ignibus, in quo
Scripta decem verbis ſaxorũ pagina Moſi
Traditur, ille ſuos ſuſcepta lege reuiſit,
Forma ſed his vituli ſolus deus, & deus aurum.

Manna & coturnices.

Panibus angelicis albent tentoria patrum,
Certa fides facti, tenet vrceus aureus exin
Seruatũ Mãna, ingratis venit altera nubes,
Atq; auidos carnis ſaturat congeſta coturnix.

Serpens æneus in Eremo.

Feruebat via ſicca Eremi ſerpẽtibus atris,
Iamq; venenati per liuida vulnera morſus
Carpebant populum, ſed prudẽs ęre politũ
Dux cruce ſuſpendit, qui virus temperet anguem.

Lacus Myrrhæ in Eremo.

Aſpera guſtatu populo ſitiente lacuna
Triſtificos latices ſtagnanti felle tenebat,
Moſes ſanctus ait, Lignum date, gurgitẽ in iſtum
Cõiicite, in dulces vertẽtur amara ſapores.

De

Ayuntamiento de Madrid

De 12.fontibus & 70.palmis.

Deuenere viri Moſi duce,ſex vbi fontes,
Et ſex forte alii vitreo de rore rigabant
Septenas decies palmas,q myſticus helim
Lucus apoſtolicum numerum libris quoq; pinxit.

Duodecim lapides in Eremo.

In fontem refluo Iordanis gurgite fertur,
Dum calcanda Dei populis vada ſicca relinquit,
Teſtes biſſeni lapides,quos flumine in ipſo
Cōſtituere patres,in formā diſcipulorum.

Domus Raab meretricis.

Procubuit Hiericho,ſola aſtāt atria Raab,
Hoſpita ſanctorū meretrix, tāta eſt fidei vis
Incolumi ſecura domo ſpectabile coccum
Ignibus aduerſis in ſignū ſanguinis offert.

Samſon.

Inuictū virtute comæ leo frāgere Samſon
Aggreditur, necat ille feram, ſed ab ore leonis
Mella fluunt, maxilla aſinæ fontem nouit vltrò,
Stultitia exūdat lymphis,dulcedine virtus.

De Samſone.

Ter centum vulpes Samſon capit, ignibus armat,
Ponè faces caudis circūligat,in ſata mittit
Allophylûm, ſegeteſq; cremat, quæ callida

Ayuntamiento de Madrid

vulpes
Nunc hereſis flammas vitiorum ſpargit in agros.

Dauid.

Dauid paruus erat, fratrũ vltimus, & modò Ieſſe
Cura gregis, citharam formans ad ouile paternum.
Inde ad delicias regis, mox horrida bella
Cõſerit, & funda ſternit ſtridente Goliam.

Regnum Dauid.

Regia mirifici fulgent inſignia Dauid.
Sceptrum, oleum, cornu, diadema, & purpura, & ara,
Omnia conueniunt Chriſto, chlamys atq; corona,
Virga poteſtatis, cornu crucis, altar, oliuũ.

Aedificatio templi.

Aedificat templũ ſapientia per Salomonis
Obſequium, Regina Auſtri graue congerit aurum.
Tempus adeſt quo templum hominis ſub pectore Chriſtus
Aedificat, quod gaza colant, quò d barbara ditet.

Filij Prophetarum.

Fortè Prophetarũ nati dum ligna recidunt
Fluminis in ripa cecidit diſcuſſa bipennis:
Gurgite ſubmerſum eſt ferrum, ſed mox le-

ue

Ayuntamiento de Madrid

ue lignum
Iniectum ſtagnis, ferrum reuocabile fecit.

Captiuitas Iſraël.

Gẽs Hebræorũ peccamine capta frequẽti
Fleuerat exiliũ diræ Babylonis ad amnes,
Tũ patrios cantare modos ꝓcepta recuſat,
Organaq; in ramis ſalicis ſuſpẽdit amaræ.

Domus Ezechiæ Regis.

Hic bonus Ezechias metuit ter quinq; per
annos
Præſcriptũ proferre diẽ, legemq; obeundi
Tendere tot gradibus, quot veſpera texerat
vmbra
Lumine perfuſis, docuit ſol verſus in ortũ.

NOVVM TESTAMENTVM.

Aduentus Domini.

Aduentante Deo deſcendit nuntius alto
Gabriel patris ex ſolio, ſedemq; repentè
Intrat virgineã: Sanctus te ſpiritus, inquit,
Implebit Maria, Chriſtũ paries ſacra virgo.

Ciuitas Bethleem.

Sancta Bethleem caput eſt orbis, quæ pro-
tulit Ieſum
Orbis principiũ, caput ipſum principiorũ.
Vrbs hominem Chriſtum genuit, qui Chri
ſtus agebat
Antè Deus quàm ſol fieret, quàm Lucifer
eſſet.

Ayuntamiento de Madrid

Magorum munera.

Hic p̃tioſa Magi ſub virginis vbere Chri-
  ſto
Dona ferunt puero, myrrhæq́;, & thuris &
  auri.
Miratur genitrix tot caſti vẽtris honores,
Seq́; Deum genuiſſe, hominem, regemq́;
  ſupremum.

Paſtores ab Angelis admoniti.

Peruigiles paſtorum oculos vis luminis
  implet
Angelici, natum celebrans ex virgine Chri-
  ſtum:
Inueniunt tectum pannis, præſepe iacenti
Cuna erat, exultant alacres, & numen ado-
  rant.

Occiduntur infantes in Bethleem.

Impius innumeris infantũ cædibus hoſtis
Perfurit Herodes, dum Chriſtum quærit in
  illis:
Fumãt lacteolo paruorum ſanguine cunæ,
Vulneribusq́; madent calidis pia pectora
  matrum.

Chriſtus in Iordane baptizatur.

Perfundit fluuio paſtus Baptiſta locuſtis,
Syluarumq́; fauis, & amictus veſte cameli,
Vinxerat & Chriſtum, ſed ſpiritus æthere
  miſſus
Teſtatur tinctũ, qui cũctis crimina donet.

Pinna

Ayuntamiento de Madrid

Pinna templi.

Excidio tẽpli veteris ſtat pinna ſuperſtes,
Structus enim lapide ex illo manet angulus,vſque
In ſæclum ſæcli,quem ſprerũt ædificantes,
Nunc caput eſt templi, & lapidum compago nouorum.

Vinum ex aqua factum.

Fœdera cõiugii celebrabant auſpice cœtu
Fortè Galilæi,iam deerant vina miniſtris,
Chriſtus vaſa iubet properanter aquariæ lymphis
Impleri,inde meri veteris defunditur vnda.

Piſcina Syloa.

Morborũ medicina latex quẽ ſpirit⁹ horis
Eructat variis,fuſam ratione latenti
Syloam vocitant,ſputis vbi conlita cæci
Lumina,Saluator iuſsit de fonte lauari.

Paſſio Ioannis.

Præmia ſaltatrix poſcit funebria virgo
Ioãnis caput,abſciſsũ quod lance reportat.
Inceſtæ ad gremiũ matris fert regia donum
Pſaltria, reſparſis manibus de ſanguine iuſto.

Per mare ambulat Chriſtus.

It mare per medium dominus, fluctusq́; liquentes
Calce terẽs, iubet inſtabili deſcẽdere cymba
Diſcipulũ,ſed mortalis trepidatio plantas

Ayuntamiento de Madrid

Mergit, at ille manum regit, & veſtigia firmat.

Dæmon miſſus in porcos.

Vincla ſepulcrali ſub carcere ferrea dæmon
Fregerat, erũpit, pedibꝰq; aduoluitur Ieſu.
Aſt hominem dominus ſibi vindicat, & iubet hoſtem
Porcorũ raptare greges, ac ꝑ freta mergi.

Quinque panes, & duo piſces.

Quinque Deus panes fregit, piſcesq́; gemellos,
His hominũ largè ſaturauit millia quinque,
Implétur nimio micarũ fragmine corbes
Biſſeni, æternæ tanta opulentia menſæ.

Lazarus ſuſcitatus à mortuis.

Conſcius inſignis facti locus in Bethania,
Vidit ab inferna te Lazare ſede reuerſum,
Apparet ſciſſum fractis foribus monumentum,
Vnde putreſcentis redierunt mẽbra ſepulti.

Ager ſanguinis.

Campus Acheldemach ſceleris mercede nefandi
Venditus, exequias recipit tumuloſus humandas.
Sanguinis hoc pretium eſt Chriſti, Iuda eminus arctat
Infœlix collum laqueo pro crimine tanto.

Domus

Ayuntamiento de Madrid

Domus Caiphæ.

Impia blaſphemi cecidit domꝰ ecce Caiphę
In qua pulſata eſt alapis facies ſacra Chriſti.
Hic peccatoris manet exitus, obruta quorũ
Vita ruinoſis tumulis ſine fine iacebit.

Columna ad quam flagellatus eſt Chriſtus.

Vinctus in his dominus ſtetit ædibus, atque columnis
Adnexus tergum dedit vt ſeruile flagellis.
Perſtat adhuc, templumq́; gerit veneranda columnis,
Noſq́; docet cunctis immunes viuere flagris.

Paſsio Saluatoris.

Traiectus per vtrunq; latus, laticem atque cruorem
Chriſtus agit, ſanguis victoria, lympha lauacrum,
Tunc duo diſcordant crucibus hinc inde latrones
Contiguis, negat ille Deũ, fert iſte coronam

Mons oliueti.

Mõtis oliuiferi Chriſtus de vertice ſurſum
Ad patrem rediit, ſignans veſtigia pacis
Frondibus æternis, præpinguis linquitur humor,
Qui probat infuſum terris de chriſmate donum.

Paſsio

Ayuntamiento de Madrid

Paßio Stephani.

Primus init Stephanus mercedem ſangui-
nis imbri
Afflictus lapidũ, Chriſtũ tamẽ ille cruentus
Inter ſaxa rogat, ne ſit lapidatio fraudi
Hoſtibus: ô primæ pietas mirãda coronæ!

Porta Specioſa.

Porta manet templi, Specioſam quam vo-
citarunt,
Egregiũ Salomonis opus, ſed maius in illa
Chriſti opus emicuit: nam claudus ſurge-
re iuſſus
Ore Petri, ſtupuit laxatos currere greſſus.

Viſio Petri.

Somniat illapſum Petrus alto ex æthere diſ-
cum
Cõfertũ omnigenis animalibꝰ, ille recuſat
Mandere, ſed dominus iubet omnia mun-
da putare.
Surgit, & immundas vocat ad myſteria
Gentes.

Vas electionis.

Hic lupꝰ antè rapax veſtitur vellere molli,
Saulus qui fuerat, fit adempto lumine Pau-
lus.
Mox recipit viſum, fit Apoſtolus, ac popu-
lorum
Doctor, & ore potens coruos mutare co-
lumbis.

Apoc

Ayuntamiento de Madrid

Apocalypſis Ioannis.

Bis duodena ſenum ſedes, citharis, pateriſq;
Totq; coronarũ fulgens inſignibus, agnum
Cæde cruentatum laudat, qui euoluere li-
brum,
Et ſeptem potuit ſignacula ſoluere ſolus.

SENTENTIÆ SINGVLIS VERSIBVS *contentæ, ex diuerſorum Poëtarum ſententijs Græcis, Latinæ redditæ.*

DE BONIS VIRIS.

VIr bonus, bonum nunquam odit:
Conſilii enim boni, opera bona ſunt.
Bono quidem viro, bona & dat Deus.
Propone tibi ad imitandum bonum virum
& temperatum.
Morum index eſt hominibus tempus.

In ueritatem.

Lingua errans vera dicit.

In peccatum.

Turpe nihil fac, neq; diſce.
Bis perperam facere idem, non viri eſt ſa-
pientis,
A rebus malis manum liberam habe.
Qui nihil nouit, nihil delinquit.

In

Ayuntamiento de Madrid

In neceßitatem.

A neceſsitate omnia in ſeruitutem rediguntur ſtatim.

Præ neceſsitate multa facimus mala.

In uirtutem.

Remiſsio eſt malorum, vitæ tranquillitas.

Quæ non decent, neq; audi, neq; vide.

Melius eſt corpore, quàm animo ægrotare.

Modeſtum eſſe eum, qui ad conuiuia inuitatur, oportet.

Ingenui quidem viri eſt, vera dicere.

Ingenuos tuere tuos mores.

Bonũ producũt fructum honeſti mores.

Fructus bonus eſt, bene compoſita vita.

Cape curam honeſtæ vitæ.

Beatus eſt, qui beatis inſeruit.

Scutum maximum eſt virtus mortalibus.

Teipſum ſerua moribus liberum.

Theſaurus virtutis eſt, temperantia ſola.

Animi curam gere tui quantum potes.

In ingratam memoriam.

Ingratus eſt, quiſquis beneficio affectus immemor eſt.

Sẽper qui ſeruatus eſt, eſt ingratus natura.

Simulatóue quis miſericordia affectus eſt, periit beneficium.

Obliuiſcuntur omneis qui beneficium acceperunt.

Pulcher theſaurus eſt repoſita gratia.

Poſt

Ayuntamiento de Madrid

Poſt donum celerrimè ſeneſcit gratia.
Beneficium qui accepiſti tempeſtiuum, in tempore repende.
Beneficium confer, quatenus potes tamen.
Munera iuſta & da & accipe.
Beneficium vbi acceperis memento, & vbi dederis obliuiſcere.

In regem.

Regnum tibi cùm paraueris, ſcias hoc te dignum eſſe.
Imago rex eſt animata Dei.

In uitam.

Securus vitæ, ferè non ſolet honeſtè agere.
Viuit nemo, quam probare ſolet vitam.
Vita eſt ſi quis fruatur viuens.
Vita vocata eſt, cui graui labore alimenta parantur.
Vita fortunis egens, non eſt vita.
Terra omnia parit, & rurſum recipit.
Viuimus non vt volumus, ſed vt poſſumus.
Non licet vitã inuenire à moleſtiis vacuam in copiam.
Res cæca & infortunata hominibus vita.
Viuere citra moleſtiam, hominis eſt fœlicis
Quàm ſuauis eſt vita, ſi quis eam non cognouerit!

In auxilium.

Vir virum, & ciuitas ſeruat ciuitatem.
Manus manum lauat, & digitus digitum.

In

In conſilium.

Vir inconſultus fruſtra laborat currens.
Malo cõſilio, multas iacturas faciunt mortales.
Vir inconſultus voluptatibus capitur.
Conſilio recto nihil tutius.
Conſilium ante quoduis opus cape.
Noctu conſilium à prudentibus initur.
Res ſacra re vera eſt conſilium.
Conſiliarius bonus, non malus ſis amicis.
Sapienti à viro accipe conſilium.
Sapiens Sapientum eſt conſilium.
Conſiliarius ſis bonorum, non malorum.

In nuptias.

Expertem moleſtiarum vitã habebis abſq; nuptiis.
Qui ducturus eſt vxorem, in pœnitentiam fertur.
Nuptiæ enim hominibus optabile malum.
Ducturus vxorem reſpice ad vicinos.
Deus tibi ipſi, ſi diuitem duxeris, eris.
Mores pręferre pecuniæ eum qui ducit vxorem, oportet.
Exiſtima vbi duxeris vxorem, te eſſe ſeruum in vita.
Qui nõ ducit vxorẽ homo, nõ habet mala.
Facilius vitam degis, ſi vxorem non alis.
Nam infœliciſsimus eſt, qui quum pauper ſit, vxorem ducit.

In

Ayuntamiento de Madrid

In riſum.

Riſus intempeſtiuus in mortalibus graue malum.

Ridet ſtultus, etiam ſi quid non ridiculũ fit.

In ſenectutem.

Omnia delet ſenectus, vires corporis.

Senectutis autem malæ quæ fiet depulſio?

Sententiæ meliores ſunt ſeniorum.

Viaticum ad ſenectutem ſemper reconde.

Veniet ſenectus, quãlibet querelã afferens.

Pulchrũ ſeneſcere, & nõ ſeneſcere rurſum.

Conſortia ſeniorum ama.

Moleſtus vir eſt inter iuuenes ſenex.

Canities tẽporis indicatio eſt, nõ prudẽtię.

Time ſenectutem: non enim venit ſola.

Graue ſenectus eſt hominibus pondus.

In parentes.

Velis parentibus ante omnia honorem deferre.

Parentes cole, & amicos affice beneficiis.

Spera te colentem parentes, proſperum rerum ſucceſſum habiturum.

Dii maximi prudentibus parentes ſunt.

Satis viues, in ſenectute alens parentes.

Exiſtima tibi ipſi parentes eſſe deos.

Aduerſus filium indignationem non alit probus pater.

In mulierem.

Vitæ egeſtas eſt viris mulier.

Ayuntamiento de Madrid

Mulieri cuilibet ornamentū ſilentiū affert.
Mulieris bonæ eſt,tueri domum.
Mulieri ornatus mores ſunt, & non ornamenta aurea.
Mulier iuſta,vitæ ſalus eſt.
Mulierem bonam nanciſci non facile eſt.
Vxorem funerare ſatius,quàm ducere.
Mulier prorſus res eſt, quæ magnos ſumptus facit natura.
Mulieri ne credas tuam vitam.
Mulier enim nihil nouit,niſi quod vult.
Mulier proba gubernaculum eſt domus.
Mulieri imperare non concedit natura.
Mulier domui damnum eſt,& ſalus.
Mulier à muliere nihil vnquam differt.
In mulieribus fidem non licet videre.
A mulieribus perit mundus magnus.
Mulieris æmulatio,totam turbat domum.
Quære mulierem coadiutricem rerum gerendarum.
Viuere non oportebat mulierem multis de cauſis.
Theſaurus eſt malorum mala mulier.
Feris omnibus immanior mala mulier.
Mare,& ignis,& mulier,mala tria ſunt.
Telę,mulierū opera ſunt,& non cōciones.
Venenum eſt aſpidis mala mulier.
Par eſt leænæ & mulieris crudelitas.
Eſt honeſtū mulieris videre bonos mores.
Bona

Ayuntamiento de Madrid

Bona planta eſt in vita mulier.
Moleſtia præſens ſemper eſt mulier.
Cũ leone viuere, quàm cũ muliere præſtat.
Plenum malorum eſt onus, mulier.
Sponſa ſine dote, non habet loquendi libertatem.
Nihil muliere deterius eſt, vel bona quidẽ.
Multi mulierum cauſa incidunt in calamitates.
Sordes mulier eſt argentata.
Iucundum malum eſt viris mulier.
Superba res eſt formoſa mulier.
Pro vxore & amico laborẽ capere oportet.
Procella domeſticatim eſt viris mulier.
Quàm infida res eſt muliebris natura!

In populum.

Res violenta turba eſt, non habet autem mentem.

Iniuſtum.

Viri iuſti fructus non perit.
Vir iuſtus eſt, non is qui non nocet,
Sed qui nocere quum poteſt, non vult.
Vade recta via, ſi iuſtus ſis.
Vitæ iuſtæ eſt finis bonus.
Iuſtus ſis, ut etiam iuſta adſequaris.
Iuſtus eſſe magis, quàm vtilis, velis.
Iuſta operatus, coadiutorẽ habebis Deum.
Iudicare id quod iuſtum, non quod vtile eſt, velis.

Ayuntamiento de Madrid

Aduerſus bene dicentes nihil contradicere poſſum.
Mores iuſti,poſſeſsio pretioſiſsima eſt.

In gloriam.

Nitere tibi ipſi gloriam relinquere.
Bene audire,magis quàm diteſcere velis.
Vana gloria nihil miſerius.

In ſeruos.

Seruo deterius nihil, ne bono quidem.
Vnus eſt ſeruus,domus herus.
Angit me ſeruus domino maiores attollēs ſpiritus.
Quàm iucundum eſt ſeruo dominum probum nanciſci!

In infortunium.

Quercu lapſa vnuſquiſque ligna incidit.
Oportet alios eſſe miſeros,alios fœlices.
Viro infortunato ne infigas malum.
Ex voluptate naſcitur infortunium.
Ne inſulta infortunato : communis enim fortuna eſt.
Nũquam de teipſo infortunatus deſperes.
Exiſtima communia omnia infortunia.
Hei mihi! etenim repentè infœlicem eſſe, generat furorem.
Infortunatorum fortunatus nullus amicus.

In continentiam.

Ventris nitere omnes habenas retinere.
Venter & multa capit,& pauca.

In

Ayuntamiento de Madrid

In ſpes.

Vir infœlix ſeruatur ſpe.

Spes alunt inanes mortales.

Spera omnia ad ſenectutem vſq; , mortalis cùm ſis.

In laudem.

De teipſo laudes non habueris.

Amicos laudibus magis quàm te celebres.

In nobilem.

Vir optimus nunquam fuerit ignobilis.

In fœlicitatem.

Aequum eſt fœlicem meminiſſe Dei.

Suo iudicio nemo eſt fœlix.

Nullus eſt qui in omnibus ſit fœlix.

Commune bonum eſt, bonus fœlix.

Multi quidem fœlices ſunt, at non ſapiunt.

Fœlicem etiam ſapientẽ eſſe exiſtimamus.

Fortunato quæuis terra patria.

Fœlicium omnes ſunt cognati.

Quàm facilè cadunt ſplendidæ fortunæ!

In pietatem.

Mortalis quum ſis, ne ſapias quæ ſupra Dei voluntatem ſunt.

Deũ cole, & omnia facies diuino inſtinctu

De pietate & loquere & diſce.

In preces.

Preces iuſtas audit Deus.

In amantem.

Senex amator, extrema mala fortuna eſt.

Ayuntamiento de Madrid

In odium.

Immortale odiũ ne ſerues, mortalis cũ ſis.
Inimicos vlciſcere nõ cum tuo incõmodo.
Inimicis diffidens nunquam patieris incommodum.
Sermonem inimici nunquã putes amicum.

In uitam.

Viuere volens, ne facias morte digna.
Viuere turpe eſt, qbus vitã inuidit fortuna.
Omnes præclarè viuere volumus, ſed non poſſumus.
Quam iucundum eſt viuere non inuidente fortuna!

In uoluptatem.

Intempeſtiua voluptas parit damnum.
Nam ferè propter voluptates moleſtia afficimur.

In mortem.

Mortalibus omnibus vita excedere neceſſe eſt.
Vita improba mors optabilior eſt.
Aut viuere citra moleſtiam, aut mori fœliciter oportet.
Mortalis nat⁹ cùm ſis, ne irrideas mortuũ.
Pulchrũ mori quibus vita iniuriam adfert.
Præſtat non viuere, quàm viuere miſerè.
Quem amat Deus, is moritur iuuenis.
Nunquam beatũ cenſui ſumptuoſum mortuum.

Mori

Ayuntamiento de Madrid

Mori non turpe eſt, ſed turpiter mori.

In Deum.

Deus adiuuans, omnia facit facilè.
Deo volente etiam in crate nauiges.
Animus nobis eſt, in vnoquoque Deus.
Vbique eſt, omnia reſpicit Deus.
Quod alit me, id ego iudico Deum.

In medicos.

Medicus garrulus, laboranti rurſum morbus eſt.
Multorũ medicorum viſitatio me perdidit.

In tempus.

Omnia in tempore gratiam habent vindemiata.
Pulchrũ cuiuſuis temporis noſſe modum.
Tempus eſt multò potentius legibus.
Tempora diſſoluunt regna.
Tempus ſortitus mendicus poteſt multum.
Multorum tempus fit autor.
Multos tempus viros, cùm non ſint, facit.
Celerrimè tempus tranſmutat res.
Occaſionẽ precare aſsiduè propitiã habere.
Quàm magna res eſt parua in tempore data!
Tempus omnia vitæ iudicat bene.

In pulchritudinem.

Ne facias iudiciũ, videns pulchritudinem, ſed mores.
Quàm iucunda pulchritudo, quum habet

Ayuntamiento de Madrid

mentem ſapientem!

In lucrum.

Victum cōpara ex qualibet re, præterquam ex malis rebus.
Volumus diteſcere omnes,ſed nō poſſumꝰ.
Optimè,ne lucrū ī omnibꝰ tibi proponas.
Velis cogere ex iuſtis rebus victum.
Mores improbos fuge,& lucrū improbum.
Lucrū improbū ne accipere velis vnquam.
Lucrū improbū detrimentū ſemper adfert.
Parua lucra maiora detrimenta adferunt.
Vbi lucrum, contra naturā ſeruiendum eſt.
Lucrum exiſtima lucrum eſſe,ſi iuſtum ſit.
Turpia lucra calamitates adferunt.

In iudicium, & in diuinam iuſtitiam.

Deferre non licet,& ferre iudicium ſimul.
Inexpenſum ne punias quenquam.
Ducit numen malos ad pœnas.
Eſt iuſtitiæ oculus, qui omnia videt.
Dei pœnas non effugit mortalis.
Te latiturum ſemper ne putes, improbus cùm ſis.
Acer Dei eſt oculus ad omnia videndum.

In occulta.

Relictis certis,ne perſequare incerta.
Vel ne facias tegendum,vel ſolus facias.
Suſpicio graue eſt hominibus malum.

In famem.

Fames ſummus dolor hominibus eſt.

Fami

Ayuntamiento de Madrid

Fami enim nullũ licet contradicere verbũ.
Multorum ſames eſt magiſtra.

In orationem.

Vehementius nihil eſt oratione.
Oratio enim moleſtiæ medicamentum eſt ſola.
Sermone mihi perſuaſiſti medicamento doctiſsimo.
Scorſum tum dicere multa, & tempeſtiua oportet.
Viri forma ex verbis deprehenditur.
Verbis penſa, verbis qui ſuadet tibi.
Mœrorem beneuola ſcit curare oratio.
Ratione regitur mortalium vita ſola.
Maximum eſt iræ medicamentum oratio.
Oratio medica eſt animi affectus.
Verbũ intempeſtiuè dictũ ſubuertit vitam.
Iaculatus verbũ aliquis, non recipit rurſum.
Animi ægroti eſt medicamentum oratio.

In mœrorem.

Semper quod triſtitiã inferat, eiice è vita.
Ergo cognata quædam res eſt mœror & vita.
Viuere ſine triſtitia mortalẽ non eſt facile.
Mœrores hominibus pariunt morbos.
Nauigii portus quidem, animi autem tranquillitas portus eſt vitæ.
Nõ eſt mœrore deterius hominibus malũ.
Viuere ſine triſtitia, viri eſt fœlicis.

Ayuntamiento de Madrid

In ebrietatem.

Præſtat ſobriũ eſſe, quàm multũ crapulari.
Multum merum parum cogit ſapere.

In futurum.

Mortalis natus, quæ à tergo ſunt, nitere reſpicere.
Manet vnumquẽque id quod paſſurus eſt.
Ne mihi contingant quæ volo, ſed quæ ſunt vtilia.
Nemo de futuro tutò deliberat.

In pœnitentiam.

Pœnitentia eſt hominibus iudicium.

In moderationem.

Hominem eſſe teipſum ſubmone ſemper.
Velis placere omnibus, non tibi ſolùm.
Si mortalis es, optimè mortalia etiam cogites.
In comiter ſalutantibus eſt quædam gratia
Aequalis ſis oĩbus, etiã ſi opibus præcellas,
Salutis argumentum, placidi mores.
Illud, Noſſe teipſum, vbique eſt vtile.

In nouercam.

Grauius nullum aliud nouerca malum.

In iuuentutem.

Vigor ætatis omnino nihil à flore differt.
Memento iuuenis cùm ſis, quòd ſenex eris aliquando.
Iuuenis cùm ſis, multa vtilia diſce.
Iuuenem tacere magis quàm loqui decet.

Iuuenis

Ayuntamiento de Madrid

Iuuenis cùm ſis, audire ſeniores velis.

In leges.

Rex fortis lex eſt, ſi principem habeat.
Lege omnia fiunt, & iudicantur.
Leges ſequi patrias, pulchrum eſt.
Vi præſente nihil poteſt lex.
Orator improbus leges ſubuertit.

In hoſpites.

Hoſpites pauperes ne negligas cùm videris.
Peregrinis ſuccurrens paria obtinebis aliquando.
Hoſpitii curam habe, ne vincaris.
Peregrinis fidis fidelis ſis amicus.
Hoſpitem iniuria nunquam afficies, occaſionem nactus.
Peregrino maximè confert modeſtia.
Peregrinus quum ſis, pacatus eſto, & bene tecum agetur.
Hoſpitē preferre magis, hominib⁹ mos eſt.
Hoſpitē tacere melius eſt, quàm vociferari.
Hoſpes cùm ſis, hoſpites tuos cole.
Peregrinos hoſpitio ſuſcipe, etenim tu hoſpes eris.
Peregrinatio vitam reddit modeſtiorem.

In iuſiurandum.

Virorum improborum iuſiurandū in aqua ſcribe.
Deum, dum peieras, ne te putes latere.
Iuſiurandum fuge, vel ſi iuſtè iures.

In

Ayuntamiento de Madrid

In iracundiam.

Homo cùm ſis, da operã iram vt cohibeas.
Sis ad iram non celer, ſed tardus.
Lædit virum animus in iram lapſus.
Viues vitam optimam, ſi animũ cohibeas.
Animum comprimere, & cupiditatem, optimum eſt.
Vince iram recta ratione.
Ira, multa facere cogit mala.
Nemo cum ira tutò conſultat.
Ira amantium paruum viget tempus.
Iram ſocii & amici nitere ferre.
Fugere ſemper oportet dominos iratos.

In liberos.

Spõtanea moleſtia eſt liberorũ procreatio.
Beatum eſt, filium bonis moribus præditum alere.
Beatus eſt qui fœlix fuit in liberis.
Columna enim domus, filii ſunt mares.
Amicitiæ maximum vinculum eſt filiorum partus.

In doctrinam.

Poſſeſsio eſt, quæ nulla vi auferri poteſt doctrina mortalibus.
Omnes eruditio placidos facit.
Præmium virtutis eſt, bona inſtitutio.
Reſpiciens, edoctus ſum, in aliorum mala.
Literas diſcere oportet, & vbi didiceris, prudentem eſſe.

Dupl

Duplum quàm alii vident, qui literas didicerunt.
Baculus eſt eruditio vitæ.
Pulchra eſt poſſeſsio doctrina mortalibus.
Etiam inter ruſticos eſt doctrinæ ratio.
Pulchrum etiam ſeni diſcere vehementer.
Honorē oībus affert doctrina mortalibus.
Qui literas nouit, fit longè prudentior.
Prudens ſecum circunfert opes.
Qui non vapulauit, non eruditur.
Literarum expers non videt, videns.
Non eſt doctrina poſſeſsio pretioſior.
Doctorū cōſuetudine etiā euades doctus.
Prudentia eſt, etiam diſcere quod ignoras.
Prudentem apud virum primùm inuenta eſt ratio.
Doctus non eſt, qui ad omnia offendit.
Sapientia diuitiis poſſeſsio pretioſior.
Docto ab homine oportet doctum quippiam diſcere.
Docti tegunt ſuas iacturas.
Quàm nihil eſt doctrina, niſi mens adſit!

In hortationem.

Omnes ſumus ad monendum prudentes,
Nos verò errare non cognoſcimus.

In paupertatem.

Paupertas ingratos multos facit.
Honeſtè pauperem eſſe præſtat, quàm improbè diteſcere.

Tenuit

Ayuntamiento de Madrid

Tenuiter honeſtè viuere melius eſt, quàm lautè malè.
Odi pauperem diuiti dantem.
Paupertatem ferre non eſt cuiuſuis, ſed viri ſapientis.
Pauperes otioſos non alit ignauia.
Paupertas ignobilem, etiam nobilem facit.
Paupertatẽ ferre & ſenectutem, eſt difficile.
Nullum paupertate grauius eſt onus.
Pauperum rationes pondus non habent.

In fidem.

Ne omnia nitaris omnibus credere sẽper.

In auaritiam.

Mediocritatem ſectare, auaritiam fuge.
Malum maximũ eſt in hominibus auiditas.

In opes.

Poſsũt diuitiæ humanos homines reddere.
Potentia ſunt mortalibus opes.
Iucundiſsimum eſt opes tenere.
Memineris cùm fueris diues, pauperes iuuare.
Si habuerimus nũmos, habebimus amicos.
Ne properes diteſcere, ne citò pauper fias.
Diuitiis fretus, iniuſta ne nitaris facere.
Si ſis deſidioſus, tu diues eris pauper.
Nullus diues euaſit repẽtè, iuſtus cùm eſſet.
Aurum aperit omnia, vel Orci portas.

In curioſitatem.

Curioſe obſeruare aliena ne velis mala.

Multi

Ayuntamiento de Madrid

Multi otium agunt in deterioribus rebus.
Multa facere, eſt vbique putidum.
Multa facere etiam dolores multos complectitur.

In improbos.

Vir improbus infœlix eſt, etiã ſi fœlix ſit.
Viri improbi fuge comitatum ſemper.
Res rationis expers, eſt improbitas.
Res quę emẽdari nõ poteſt, eſt improbitas.
Viri improbi cor non emollitur.
Deformis ſim potius, quàm pulcher malus.
Doloſum virum fuge per totam vitam.
Se eſſe improbũ nemo fatetur, etiam ſi ſit.
Mores improbi naturam diſtorquent.
Dei dedecus eſt improbos eſſe fortunatos.
Cum improbis conſuetudinem ſi habeas, tu euades improbus.
Mali viri munera vtilitatem non afferunt.
Et viuens malus, & mortuus punitur.
Cum improbo viro nullo pacto iter facias.
Improbũ virũ nunquã facias tibi amicum.
Corrũpunt bonos mores colloquia praua.
Aiunt peſsimos eſſe improbi bonos.
Bonus improbis non vulneratur verbis.
Quàm difficile eſt bene viuere inter improbos mores!
Vt omnia commendantur, exceptis malis!

In attentionem.

Niſi ſerues parua, perdes ampliora.

Ayuntamiento de Madrid

Diligentiæ omnia ſeruiunt.

In ſilentium.

Linguam maximè vbique nitere cohibere.
Linguam ſtultam damnum ſequitur.
Paucis iracundum accuſa.
Nonnullis ſilentiũ eſt melius quàm loqui.
Res contemptibilis taciturni mores.
Lingua multos in perniciem duxit.
Vel dic quidpiam ſilentio melius, vel ſilentium tene.
Multis reſponſio ſilentium eſt.
Lingua, multorum cauſa eſt malorum.
Vel tacendum eſt, vel meliora dicenda.
Melius eſt tacere, quàm loq quæ nõ decet.
Nihil eſt ſilentio vtilius.
Silentium aliquando potius ſermone.
Nõ oportet tacere, ſed loq, vbi eſt neceſſe.

In conſcientiam.

Mortalibus omnibus conſciẽtia Deus eſt.

In artem.

Portus infelicitatis eſt hominibus ars.
Fortuna artem inuenit, non ars fortunam.

In honorem.

Dum honore afficiuntur, omnes lætantur mortales.

In audaciam.

Te eſſe animi pręſtantẽ ſtatue, non audacẽ.
Eſt audere, ô amice, viri non ſapientis.
Temeritas multis eſt autor malorum.

Multa

Ayuntamiento de Madrid

Multa temerè aggredi, ĩ multis errare facit.

In fortunam.

Cũ ſis homo, memineris cõmunis fortunæ.
Conſtans nihil in vita videtur eſſe.
Vbi dederis fortunæ paruum, accipies magnum.
Quã non facilè aſſequaris res eſt, fortuna.
Cum Deo pugnare graue eſt, & cũ fortuna.
Aliis dat, aliis aufert fortuna.
Multos miſeros erexit fortuna.
Omnibus ſapientibus fauet fortuna.
Stertunt præſente fortuna res.
Verſat omnia in vita parua fortuna.
Fortuna, mortalium res, nõ conſilium moderatur.
Caſus meliora quàm nos init conſilia.
Mortalia omnia mutationes multas habet.
Tempeſtas tranſit facilè in ſerenitatem.
Quàm varia res eſt & fallax fortuna!

In iniuriam.

Infœlix ſis magis quàm maledicus.
Enſis ſauciat corpus, mentem ſermo.
Nihil paſſus es graue, niſi præ te feras.

In ſanitatem.

Non eſt ſanitate melius quicquã in vita.
Sanitas, & mens, bona vitæ duo ſunt.

In ſuperbiam.

Superbiæ nullus fugit pœnas.
Cùm fueris fœlix maximè, ne ſuperbias.

Ayuntamiento de Madrid

In ſomnum.

Somnus mortis præmeditatio quædã eſt.
Somnus eſt omnibus ſanitas vitæ.
Somnus, parua mortis myſteria.
Somnus eſt corporis ſalus.
Somnus famẽ, extremum malorũ domat.

In tolerantiam.

Viri eſt, quæ accidunt, generosè ferre.
Fer mœrorem, & iacturam fortiter.
Leuiter ferre oportet circũſtantes fortunas.
Vince ratione præſentem calamitatem.
Nitere fortunæ ignorantiam facilè ferre.
Facilius eſt admonere, quàm cùm quid tibi acciderit, tolerare.
Fortiter ferre incommodum oportet generoſum.
Eorum, qui rerum potiuntur, diſce ferre licentiam.
Viri ſapientis eſt damnum facilè ferre.
Ferre neceſſe eſt mortalium fortunam.

In inuidiam.

Tu pauper effectus, diuitibus ne inuide.

In amicos.

Iniquũ eſt moleſtia afficere amicos vltro.
Omnibus fœlicibus lætor amicis.
Ab homine infortunato longè diſcedunt amici.
Conſtans ſis, & conſtanter vtere amicis.
Oportet amantes, fidem, nõ verba habere.

In

Ayuntamiento de Madrid

In rebꝰ aduerſis pecunia melior amicus eſt.

Præclarè habere aliquid, & ſi habeas, habebis amicos.

In rebus aduerſis amicos beneficiis affice.

Perinde vt Deum tu amicos colere velis.

Cõmunes exiſtima amicorũ calamitates.

Arguit amicos tempus, vt aurum ignis.

Pulchrum nihil in amicos peccare.

Pulchrum ſpectaculum eſt fœlix amicus.

Malum proferunt fructum mali amici.

Eum qui te odit, odi: qui amat, vehementer ama.

Nimis te amans, non habebis amicum.

Ne fuge ſocium in malis conſtitutum.

Fœlix quiſquis nactus eſt generoſum amicum.

Nunquam contendas duorum amicorum eſſe iudex.

Exiſtima fratres, veros amicos.

Nemo eſt qui non ſe amet.

Iræ cauſſa arcana ne vulganeris amici.

Nulla eſt poſſeſsio pretioſior amico.

Nitere amicis, non malus eſſe amicus.

Multi menſæ, non veritatis amici.

Pecuniæ hominibus conciliant amicos.

Amicum propter iram in rebus aduerſis ne negligas.

Amicus enim amicũ adiuuans, ſibi laborat.

Amici mores noſce, non autem oderis.

Ayuntamiento de Madrid

Amicus mihi incommodans, nihil ab inimico differt.

Amicos habens, exiſtima theſauros habere.

Nemo ſeipſo plus amat quenquam.

Amicitiæ iuſtæ poſſeſsio eſt tutiſsima.

Amicum conſtantem, in aduerſis ne metuas.

In induſtriam.

Re ipſa ignauus ſis, non verbis ſolùm.

Multis laboribus quæ pulchra ſunt, comparamus.

Laborare neceſſe eſt eos qui volunt eſſe fœlices.

Induſtrius ſis, & vitam comparabis honeſtam.

Quàm ſuaue eſt doctis meminiſſe laborũ!

Quàm multa mortalibus otiũ affert mala!

Ipſa te docent vitæ negotia.

In prudentiam.

Bonum maximum prudentia eſt ſemper.

Viri forma ex oratione cognoſcitur.

Optimum eſt, omnia noſſe honeſta.

Si rectè ſentias, in omnibus fœlix eris.

Semper potiſsimũ eſt, quod eſt tutiſsimũ.

Nonnulli ſunt inconſulti fœlices.

Peritia imperitiam ſuperat.

Res ſuauis pater prudentiam loco iræ habens.

Suau

Ayuntamiento de Madrid

Suauiſsimum eſt, diuitem prudentem eſſe.
Odi ſapientem, quicunque ſibi non eſt ſapiens.
Mente aliquid agitare, eſt potius, quàm quieſcere.
Si ſis prudens, fuge improbitatem.
Præceps prudentia odium generat.
Nemo quod intelligis nouit, qđ facis videt.
Non vbique prudens conuenire videtur.
Illud, nihil temerè: vbique eſt vtile.
Animi magnũ frænũ eſt hominibus mens.
Quàm nihil eſt eruditio, niſi mens adſit!

In naturam.

Quæ dedit omnia, etiam recipit natura.
Natura cuiuſque generis eſt patria.
Natura omnes doctrinas ſuperat.
Naturam prauam mutare non eſt facile.

In tempus.

Profert in lucem veritatem tempus.
Longa ætas calamitates multas habet.
Omnia retegens tempus in lucem fert.
Conſiliarius nemo eſt melior, quàm tẽpus.
Tempore omnia fiunt, & iudicantur.
Tempus iuſtum virum arguit ſolùm.
Tempus euertit omnia, & obliuionem inducit.

In mutuum.

Poſtquam accepiſti, redde ô homo, & accipies rurſum.

Ayuntamiento de Madrid

Vſuræ ſeruos liberos faciunt.

In mendacium.

Mentiens nemo celat alios multo tempore.
Mendacii calumnia vitam labefactat.
Mendacium odit quiſquis ſapiens eſt, & probus.

In uituperium.

Mores iuſtos mala non attingit oratio.
Opprimit ſemper calumnia meliora.
Eundem laudare & vituperare, hominis eſt improbi.

In animum.

Animum exerce in bonis operibus.

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

DE POËTICA VIRTVTE, ET STVDIO *humanitatis impellente ad bonum.*

Antonio Mancinello autore.

ANTONIVS MANCINEL*lus artium & Medicinæ doctori, philoſopho item ampliſsimo, Antonio Petricæ, S.*

POETAS, Veliternorum, & Latii, præſtantiſsime Doctor, eloquentiam, bonoſq; mores efficere, quàmplurimi, & iure teſtantur. Vndè Fabius volumine decimo, capite primo: Plurimum dicit Oratori conferre Theophraſtus lectionem Poëtarum, multiq; eius iudicium ſequuntur, neq; immeritò. Nanq; ab iis, & in rebus ſpiritus, & in verbis ſublimitas, & in affectibus motus omnis, & in perſonis decor petitur. Idem paulò inferius ait, Homerum omnibus eloquentiæ partibus exemplum, & ortum dediſſe. Strabo etiã libro primo: Quis Homero præſtan-

Ayuntamiento de Madrid

tior ad eloquendum? De moribus autem, cùm multæ, & claræ, & dignæ in eis ſententiæ (vt apparebit) tum ipſe Naſo teſtimonium præbet. Is enim de Arte, volumine tertio ſcribit:

Adde, quòd inſidiæ ſacris à vatibus abſunt,
Et facit ad mores ars quoque noſtra bonos.
Eſt Deus in nobis, ſunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis ſpiritus ille venit.

Fabius item in decimo de Alceo poëta ait: Multum & iam moribus confert. Strabo quoq; volumine primo, commemorat poëticam ab ineunte nos ætate ad viuendi rationes adducere, mores & affectiones edocere, res gerendas cum iucunditate præcipere: & idcirco Græcorum ciuitates ab ipſo primordio eorum liberos in poëtica erudiiſſe. Iniuria igitur à quibuſdam damnari videntur, præſertim quòd à catholica fide remoueant eis inuigilantes. Id equidẽ ego falſum eorundem Poëtarum verbis oſtendam. Decem nanque legis præcepta in ipſis reperiemus, ſeptem quoque mortalia vitia illos & damnare & prohibere videbimus, plurima item quàm optima edocere, quæ & tituli monſtrant. Vale patriæ decus. Datum Kalend. Aug. Anno 1536.

TIT

Ayuntamiento de Madrid

TITVLI HVIVS LIBELLI.

POëtarum laus. Titulus primus.
De ſtudio humanitatis. 2
Vnum Deum, patrē omnipotētem, creatorem cœli & terræ, omniumq; rectorē. 3
Deum eſſe vbique. 4
Deum eſſe omnibus æquum. 5
Deum gaudere fide. 6
Deum gaudere ſola etiam voluntate. 7
Deum colendum, & non ſpernendum. 8
De blaſphemia. 9
Chriſtum veniſſe è cœlo, & virginem. 10
Ne iures vanè per eum. 11
Fidem ſeruandam. 12
Sabbata ſanctifices. 13
Natali die & orandũ, & ſacrificandum. 14
Caſta placere Deo, & Superis. 15
Habeas in honore parentes. 16
Non occiſor eris. 17
Non fur. 18
Non mœchus. 19
Non teſtis iniquus. 20
Non vllius nuptam cupias. 21
Nec rem cupies alienam. 22
De ſuperbia & vana gloria. 23
De auaritia. 24
De luxuria. 25

Ayuntamiento de Madrid

De ira. 26
De gula. 27
De inuidia. 28
De acedia. 29
Vota & preces agendas. 30
Pœnitentiam iuuare. 31
Non credendum cantibus. 32
Solam peccandi voluntatem haberi pro fa-
ɛti crimine. 33
Feſta luce non eſſe vendendum, emen-
dúmve. 34
Vindiɛtam quæri non debere. 35
Animas immortales eſſe. 36
Infernum eſſe malorum pœnam. 37
Puniri poſt mortem, qui antè non purga-
rint ſcelus. 38
Paradiſum, ſeu beatorũ locum inueniri. 39
Impium diſplicere Deo. 40
Quid orandum à Deo. 41
Ira Dei quid poſsit. 42
Venena non dãdo, nec ſcelera cogitãda. 43
Cultum honeſtum fore. 44
Quales eſſe oportet. 45
Aleam fugiendam. 46
Non eſſe publicanda malefaɛta. 47
Sacra non tangenda à prophanis. 48
Non eſſe facinus, legere molles verſus. 49
Quare mortalium quidam à Dei cultu ab-
horreant. 50

DE

Ayuntamiento de Madrid

DE POETICA VIRTVTE, ET STVDIO *humanitatis impellente ad bonum.*

*

POETARVM LAVS. TIT. I.

ATQVI ſic à ſummis, eruditiſsimiſq; hominibus accepimus: Cæterarum rerum ſtudia, & doctrina, & præceptis, & arte conſtare, Poëtam natura ipſa valere, & mentis viribus excitari, & quaſi diuino quodam ſpiritu inflammari. Quare ſuo iure noſter ille Ennius ſanctos appellat Poëtas, quòd quaſi deorũ aliquo dono atque munere commendati nobis eſſe videantur. Sit igitur iudices, ſanctũ apud vos humaniſsimos homines hoc Poëtæ nomen, quod nulla vnquã barbaria violauit. Saxa, & ſolitudines voce reſpondent, Homerũ Colophonii ciuem ſuum eſſe dicunt, Chii ſuum vendicant, Salaminii repetunt, Smyrnii verò ſuũ eſſe cõfirmant. Charus fuit Aphricano ſuperiori noſter Ennius.

Cic. pro Archia poëta.

Ayuntamiento de Madrid

nius. Itaque etiam in ſepulcro Scipionum putatur eſſe conſtitutus. Quid noſter hic Magnus, qui cum virtute fortunam adæquauit: non'ne Theophanem Mitylenæum ſcriptorē rerum ſuarū in concione militum ciuitate donauit, & noſtri illi fortes viri, ſed ruſtici, aut milites, dulcedine quadam gloriæ commoti, quaſi participes eiuſdem laudis magno illud clamore approbauerunt?

Plin. lib. 7 natu. hiſt. cap. 29.

Alexander Magnus inter ſpolia Darii Perſarum regis vnguentorū ſcrinio capto, quod erat auro, gemmisq́;, ac margaritis pretioſum, varios eius vſus amicis demonſtrantibus (quando tædebat vnguenti bellatorem, & militia ſordidum) Imò herculè, inquit, librorum Homeri, cuſtodiæ detur, vt pretioſiſsimum humani animi opus, quàm maximè diuiti opere ſeruaretur. Idem Pindari vatis familiæ, penatibusq́ue iuſsit parcere, cùm Thebas caperet. Ariſtotelis philoſophi patriam condidit: tantæq́ue rerum claritati, tam benignum teſtimonium miſcuit. Archilochi Poëtæ interfectores Apollo arguit Delphis. Sophoclem tragici cothurnis principem defunctum ſepeliri Liber pater iuſsit, obſidentibus mœnia Lacedæmoniis: Lyſandro eorum rege in quiete ſæpius admonito, vt pateretur humari delicias ſuas: Requiſiuit rex, quis ſupremum diem

Ayuntamiento de Madrid

diem Athenis obiiſſet: nec difficulter ex iis
quæ deus ſignificaſſet, intellexit, pacemq́;
funeri dedit.

Philomythes, & fabularum amator eſt ali- Ariſt.lib.1
qualiter philoſophus, quia fabula ex mira- Meteo.
bilibus conſtituitur, μυθεύομαι autem fabu-
lor eſt nobis, μῦθος fabula.

Sapientiſsimi, qui de poëticis quicquam Strab.li.1.
elocuti ſunt, primam quandam philoſo- Geogr.
phiam Poëticam eſſe adſerunt.

Antiqui verò Poëticam primam philoſo- Et infe-
phiam quandam eſſe perhibent, quæ ab in- rius.
eunte nos ætate ad videndi rationes addu-
cit, quæ mores, quæ affectiones edoceat:
quæ res gerendas cum iucunditate præci-
piat. Poſteriores verò ſolùm Poëtam ipſum
ſapientẽ eſſe aſſeruerũt. Quamobrem Græ
corum ciuitates ab ipſo primordio eorum
liberos in poëtica erudierũt, nõ nudæ vtiq;
voluptatis, ſed caſtæ moderationis gratia.

Nunquid & poëtarum auditoribus nihil Et infrà.
confert ad virtutem, vt locorum multorum
& militiæ, & agriculturæ generi exiſtant?

Denique credamus ſummis oratoribus, Fabius
qui veterum poëmata, vel ad fidem cauſa- Quint.li.1
rum, vel ad ornamentum eloquentiæ adſu-
munt. Nam præcipuè quidem apud Cice-
ronem, frequentius tamen apud Aſinium
etiam, & cæteros, qui ſunt proximi, vidi-

mus

Ayuntamiento de Madrid

mus Ennii,ac Pacuuii,Lucilii,Terentii,Cæcilii, & aliorum inſeri verſus, ſumma non eruditionis modò gratia,ſed etiam vtilitatis,cùm poëticis voluptatibus aures à foréſi aſperitate reſpirent:quibus accedit non mediocris vtilitas,cùm ſententiis eorum, velut quibuſdam teſtimoniis, quæ propoſuêre, cõfirment.

Idem li.5 Sententiis quidem Poëtarum non orationes modò ſunt repertæ,ſed libri etiam Philoſophorum,qui quanquã inferiora omnia præceptis ſuis,ac literis credunt,repetere tamen autoritatem à pluribus verſibus non faſtidierunt.

De ſtudio humanitatis.

Cicer. pro Archia. Hæc ſtudia adoleſcentiam agunt,ſenectutem oblectant,ſecundas res ornãt, aduerſis profugium atq; ſolatium prębent:delectant domi,non impediunt,foris pernoctant nobiſcum,peregrinantur,ruſticantur.

Aul. Gell. li.12.ca.15. Qui verba Latina fecerunt, humanitatem appellarunt id propemodum, quod Græci παιδείαν vocant, nos eruditionem, inſtitutionemq; in bonas artes dicimus, quas qui ſynceriter cupiunt, appetuntq;, ii ſunt vel maximè humaniſsimi. Huius enim ſcientiæ cura & diſciplina ex vniuerſis animantibus vni homini data eſt:Idcirco humanitas appellãta eſt: vtq; Cicero pro Archia inquit,

Om-

Omnes artes, quæ ad humanitatem pertinent: habent quoddam commune vinculum, & quaſi cognatione quadam inter ſe continentur.

Vnum Deum patrem omnipotentem,
creatorem cœli & terræ, omniumq́;
rectorem. 3

Tum pater omnipotens, rerum cui ſumma poteſtas, Vir. lib. 10 Aeneid.
Inſit.
O pater, ô hominum, diuumq́; æterna poteſtas.
Ipſe deûm ſibi me claro demittit olympo Id. 4. Ae.
Regnator, cœlum, & terras qui numine torquet.
Iuppiter omnipotens, rerumq́; æterna poteſtas. Hom. 3. Il.
Cuncta tuo qui regna pater ſub numine torques.
Iure igitur genitorq́; deûm, rectorq́; vocatur. Oui. 2. Tr.
Iure capax mundus nil Ioue maius habet.

Innumeros quidem credere, videlicet deos, atq; etiam ex virtutibus, vitiiſq́; hominum, vt pudicitiam, concordiam, mentem, ſpem, honorem, clementiam fidem, aut (vt Democrito placuit) duos omnino pœnam & beneficium maiorem ad ſecordiam accedit. Plin. lib. 2. natu. hiſt.

Deum

Ayuntamiento de Madrid

Deum eſſe ubique. 4

Vir. Egl.3 Ab Ioue principium Muſæ, Iouis omnia
plena.
Ille colit terras.
Lucanus. Iuppiter eſt quodcunque vides, quocunque
moueris.
Vir.6.Ae. Spiritus intus alit, totamq; infuſa per artus
Mens agitat molem.
Ipſe enim eſt ſpiritus, ſine quo nihil moue-
tur, aut regitur.

Deum eſſe omnibus æquum. 5

Rex Iuppiter omnibus idem.
Id.10. Ae. Homerus. 20.Iliad. Deus æquus vtrunque
Reſpicit.
Sil.lib.4 Mite, & cognatum homini Deus.

Deum gaudere fide. 6

Acontius Ouidian. Non boue mactato cœleſtia numina gau-
dent,
Sed quæ præſtanda eſt, & ſine teſte fide.

Deum gaudere ſola etiam uoluntate. 7

Ouid.3.de Ponto. Vt deſint vires, tamē eſt laudanda volūtas.
Hac ego contentos auguror eſſe deos.
Hæc facit vt pauper veniat quoque gratus
ad aras,
Et placeat cæſo non minus agna boue.
Nec quæ de parua pauper diis libat acerra
Thura, minus grandi quàm data lance,
valent.

Deum

Ayuntamiento de Madrid

Deum colendum, & non ſpernendum. 8

In primis venerare deos. Vir.1. Ge.

Nemo autẽ Poëtas debet arguere, quòd deos aut diuos dicant. Eo nanque modo accipiunt illi, quo & Romana eccleſia. Legimus enim: Quoniam tu dominus altiſsimus ſuper omnem terram, nimis exaltatus es ſuper omnes deos, id eſt, angelos ſanctos, q dicuntur dii participatiuè. Daniel. 2. Exceptis diis, quorum non eſt cum hominibus conuerſatio. Ita Nicolaus de Lyra expoſuit, Diuus etiam Cyprianus ait: deos enim plures eſſe participatiõe nemo negat.

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos. Id. Aen.6.

Contemni numen Olympi Homer.4 Iliad.

Haud impunè ſinunt ſuperi, ſcelera impia quanquam

Diſtulerint: culpas hominum grauiora morantur

Supplicia.

Dignus honos ſuperûm. Id.24.Ili.

Ibo equidẽ: neq; enim contemnere fas eſt Ibidem.

Iuſſa Iouis.

Nam vereor mandata Iouis. Ibidem.

De blaſphemia. 9

Nec nos inſanæ meditantis iurgia linguæ Tib. Epi.

Impia in aduerſos ſoluimus ora deos. 3.lib.4

Ayuntamiento de Madrid

Chriſtum ueniſſe è cœlo, & uirginem. 10

Virg.è Sibyl.dictis, Eclog.4

Magnus ab integro ſæclorum naſcitur ordo:
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Ne iures uanè per eum. 11

Acõ.Oui. Ouid.1.de Amor.

Tantum periuria vita.
Non bene cõducti vendunt periuria teſtes.

Fidem ſeruandam. 12

DidoOuidiana.

Nec violaſſe fidem tentantibus æquora prodeſt,
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.

Oui. in 3. Artis.

Reddite depoſitũ, pietas ſua fœdera ſeruat.
Fraus abſit, vacuas cædis habete manus.

Sil.lib.2

Neu rumpite fœdera pacis,
Nec regnis poſtferte fidem.

Sabbata ſanctifices. 13

Tibul.lib 1.Eleg.2

Luce ſacra requieſcat humus, requieſcat arator,
Et graue ſuſpenſo vomere ceſſet opus.
Omnia ſint operata Deo, non audeat vlla
Lanificam penſis impoſuiſſe manum.

Iuu.Sat.6.

Ille petit veniam, quoties non abſtinet vxor
Concubitu ſacris, obſeruandiſq; diebus.

Natali die ſacro, & orandum, & ſacrificandum. 14

Tibul.li.2 Epiſt.2.

Dicamus bona verba, venit natalis ad oras,
Quiſquis ades lingua vir, mulierq; faue.

Vran

Ayuntamiento de Madrid

Vrantur pia thura focis, vrantur odores,
  Quos tener è terra diuite mittit Arabs.

Caſta placere Deo, & Superis. 15

Vos quoque abeſſe procul iubeo: diſcedat ab aris — Idem li. 1. Epiſt. 1
  Cui tulit heſterna gaudia nocte Venus.
Caſta placent ſuperis, pura cum veſte venite,
  Et manibus puris ſumite fontis aquam.
Hac caſti maneant in religione nepotes. — Vir. 3. Ae.

Habeas in honore parentes. 16

Eia age chare pater ceruici imponere noſtræ, — Id. 2. Aen.
Ipſe ſubibo humeris, nec me labor ille grauabit.
Quò res cunque cadent vnum & commune periclum,
Vna ſalus ambobus erit.
Aſcanium, Anchiſenq; patrem, Teucroſq; penates
Commendo ſociis.
Vnũ oro, genitrix Priami de gente vetuſta — Idem in 9
Eſt mihi, quam miſeram tenuit non Ilia tellus,
Mecum excedentem non mœnia regis Aceſtæ.
Hanc ego nunc ignaram huius quodcunq; pericli eſt
Inq; ſalutatam linquo, vox, & tua teſtis

Dextra, quòd nequeam lacrymas perferre
 parentis,
At tu oro ſolare inopē, & ſuccurre relictæ.
Hanc ſine me ſpem ferre tui, hac audentior
 ibo
In caſus omnes.

Non occiſor eris. 17

Iuue. Sa.8 Reſpice quid moneant leges, quid curia
 mandet,
Præmia quanta bonos maneant.
Oui.2.Fa. Ah nimiū faciles, qui triſtia crimina cædis
 Fluminea tolli poſſe putatis aqua.
Silius 4. Cædumq́; feros auertite ritus.
Ouid. in 3. Artis. Vacuas cædis habete manus.

Non fur. 18

Iuue.Sat.3 Me nemo miniſtro Fur erit.

Id. Sat.14 *Non mœchus.* 19

Nil dictu fœdum, viſuq́; hæc limina tāgat,
Intra quæ puer eſt: procul hinc procul inde
 puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia, ſi quid
Turpe paras, nec tu pueri cōtēpſeris annos,
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
Ti.3.Ep.3. Ah pereat, didicit fallere ſi qua virum.
Ouidius in Arte. Odi concubinas, qui nō vtrinq; reſoluunt,
Tibul. Hoc eſt cur pueri tangar amore minus.
O fuge te teneræ puerorum credere turbæ:
 Nam cauſam iuſti ſemper amoris habēt.

Dec

Decepta eſt opera nulla puella mea. Ouid.2. de

Non teſtis iniquus. 20 fine titul.

Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idẽ. Iuu.Sat.8.
Integer ambiguæ ſi quando citabere teſtis,
Incertæq́; rei, Phalaris licet imperet vt ſis
Falſus, & admoto dictet periuria tauro.

Non ullius nuptam cupias. 21

Nupta virũ timeat, rata ſit cuſtodia nuptæ. Ouid.lib.3
  Hoc decet, hoc leges, iusq́;, pudorq́; iubẽt. Artis.
Nemo malus fœlix, minimè corruptor, & idem Iuu.Sat.4.
Inceſtus, cum quo nuper vitata iacebat,
Sanguine adhuc viuo terram ſubitura ſacerdos.
Sed neq; me nuptæ didicerunt furta magiſtro. O.2.Triſt.

Coniunx erepta marito

Tanti cauſa mali, & belli reddetur origo Homerus
Tyndaris, & quicquid cum pellice vexit adulter. 22.Iliados
Nil mihi cum nupta, Thais in arte mea eſt. Ouidius 1. de Reme.

De ſuperbia & uana gloria. 22. & 23

Victrix fortunæ ſapientia, dicimus autem Iuu.Sat.13
Hos quoq; fœlices, q̃ ferre incõmoda vitæ,
Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.
  Procul abſit gloria vulgi. Tibul. circa finem.

De auaritia. 24

Non propter vitam faciunt patrimonia Iuu.Sat.12

quidam,
Sed vitio cæci,propter patrimonia viuunt.
Idē Sa.14 Sed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt vnquam properantis auari?
Menſura tamen quæ
Sufficiant cenſus,ſi quis me conſulat edam:
In quantum ſitis, atque fames, & frigora poſcunt,
Quantum Epicure tibi paruis ſuffecit in hortis,
Quantum Socratici cœperũt ante penates:
Nũquam aliud natura, aliud ſapiẽtia dicet.
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit.
Idem Sa.8 Modumq́;
Pone & auaritię,miſerere inopũ ſociorum.
Oui. lib.1 Faſtor. Tempore creuit amor, qui nunc eſt ſummus habendi,
Vix vltra quò iam progrediatur,habet.
Creuerunt & opes,& opum furioſa libido:
Et cùm poſsideant plurima,plura petunt.
In pretio pretium nunc eſt. dat cenſus honores,
Cenſus amicitias,pauper vbique iacet.
Cicer.1.de Legibus. Quid enim fœdius auaritia? quid immanius libidine?
Ouid. li.1. de Amo. Turpe reos empta miſeros defendere lĩgua,
Quòd faciat magnas turpe tribunal opes.

De

De luxuria, 25

Quid queror infœlix ? turpes diſcedite curæ. Tib.epiſt. 7.lib.3.
Ad mala quiſque animum referet ſua, ponet amorem. Ouid. lib. 2. de Rem.
Nec minus erucas aptum eſt vitare ſalaces, Ibidem.
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat.
Vtilius ſumas acuentes lumina rutas,
Et q̄cquid Veneri corpora noſtra negat.
Quò feror? obſcœnæ procul hinc diſcedite flammæ. Idē.9.Met.
Compeſce amoris impii flammas, precor. Se.ī Hipp.
Totum per orbem maximum eſt exortum malum. Idem in Octauia.
Luxuria peſtis blanda. Claudian.
Luxuries prędulce malū, quę dedita ſemper
Corporis arbitriis hebetat caligine ſenſus.

Refrænet primùm libidines, ſpernat voluptates, iracundiam teneat, coërceat auaritiam, cæteras animi labes repellat. Tullius. in Paradox.

De ira. 26

Expectata diu tandem prouincia, cùm te Iuu.Sat.8
Rectorē accipiet, pone iræ fræna, modūq;
Pone & auaritiæ, miſerere inopū ſociorum.
Procul hinc procul ira recedat, Homerus 8.Iliados.
Quæ turbat ſapientem hominem, cùm falſa per artus
Humanos, fumi ſurgit creſcentis ad inſtar
Peſsima,

Ayuntamiento de Madrid

Idem 20. Iliados. Iurgia iam ceſſent, mos eſt mulieribus iſte,
Cùm rixas acuunt, & ſe clamore ſoluto
Extra tecta ferunt, & verba minantia iactant.

Horatius, Odarum 1. Iræ Thyeſtem exitio graui
Strauêre, & altis vrbibus vltimæ
Stetêre cauſæ cur perirent
Funditus, imprimeretq́; muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.

O. lib. 1. de ſine titulo Sed nunquam dederis ſpatioſum tempus in iram.
Sæpe ſimultates ira morata facit.

De gula. 27

Iuu. Sat. 11 Interea guſtus elemẽta per omnia quærunt
Nunquam animo pretiis obſtantibus. interius ſi
Attendas, magis illa iuuant, quæ pluris emuntur.
Nec nullũ cupias, cùm ſit tibi gobio tantũ
In loculis. Quis enim te deficiẽte crumena,
Et creſcẽte gula manet exitus, ære paterno,
Ac rebus merſis in ventre?
Tales ergo cibi, qualis domus, atque ſupellex.

De inuidia. 28

O. 3. Triſt.] Viue ſine inuidia.
Tib. cir. fi. Nil opus inuidia eſt, procul abſit gloria vulgi.
Plin. lib. 1. Epiſtola. Neque enim ego, vt multi, inuideo aliis bonum,

Ayuntamiento de Madrid

bonum,quo ipſe careo.
Eſt enim huius ſæculi labes quædam, & macula,virtuti inuidere. Cic.pro L. Cornelio.

De acedia. 29

Non erat hac facie miſerabilior Crepereius Iuu.Sat.9
Pollio qui triplicẽ uſurã præſtare paratus,
Circuit,& fatuos nõ inuenit. vnde repentè
Tot rugæ? certè modico contentus agebas
Vernã equitẽ,cõuiua ioco mordẽte facetus,
Et ſalibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contrà,vultus grauis, horrida ſiccæ
Sylua comæ,nullus tota nitor in cute.

Vota & preces agendas. 30

Ceſſas in vota preceſq́; Virg.lib.6 Aeneid.
Tros,ait,Aenea ceſſas.
Flectitur iratus voce rogante Deus. O.t.de Ar.
Sæpe Iouem vidi, cùm iam ſua mittere vellet Idem 5. Faſtorum.
Fulmina,thure dato ſuſtinuiſſe manum.

Pœnitentiam iuuare. 31

Sæpe leuãt pœnas,ereptaq́; lumina reddũt, Ouid. lib.1 de Ponto.
Cùm bene peccati pœnituiſſe vident.
Quem pœnitet peccaſſe,penè eſt innocẽs. Seneca in Thyeſte.

Non credendum cantibus, 32

Deme veneficiis,carminibuſq́; fidem. O.1.de Reme. amor.
Teſtor chara deos,& te germana,tuumq́; Dido Mantuana.
Dulce caput, magicas inuitam accingier artes.

Solam peccandi uoluntatem haberi pro facti crimine. 33

Iuu. Sat. 13 Has patitur pœnas ſola peccandi voluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat, vllum
Facti crimen habet.

Virg in 6 Aen. eoſdé docet eſſe in tartaro. Auſi omnes immane nefas, auſoq́; potiti,

Feſta luce non eſſe uendendum, emendúmue. 34

Iuu. Sat. 13 Quæ tam feſta dies, vt ceſſet prodere furẽ?
Perfidiam? fraudes? atque omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio, vel pyxide nummos?

Vindictam quæri non debere. 35

Ibidem. Quippe minuti
Semper, & infirmi animi, exiguiq́; voluptas,
Vltio: continuò ſic collige, quòd vindicta
Nemo magis gaudet, quàm fœmina.

Animas immortales eſſe. 36

O. 15. Met. Morte carent animæ.

Tul. 6. de Repub. Et vt mundum ex quadam parte mortalem ipſe Deus æternus, ſic fragile corpus animus ſempiternus mouet.

Manil. li. 4 An dubium eſt habitare Deum ſub pectore noſtro,
In cœlumq; redire animas, cæloq́; venire?

Se. in Thy. Mortem aliquid vltra eſt? vita.

Infern

Ayuntamiento de Madrid

Infernum eſſe malorum pœnam. 37

Hac iter Elyſium nobis, at læua malorum Virg.6. Aeneid.
Exercet pœnas,& ad impia tartara mittit.
Gnoſius hæc Rhadamanthus habet duriſſima regna,
Caſtigatq́;,auditq́; dolos,ſubigitq́; fateri,
Quæ quis apud ſuperos furto lætatus inani
Diſtulit in ſeram commiſſa piacula mortẽ.
Hic quibus inuiſi fratres dum vita manebat,
Pulſatus've parens, & fraus innexa clienti,
Aut qui diuitiis ſoli incubuere repertis,
Nec partem poſuere ſuis, quæ maxima turba eſt,
Quiq́; ob adulterium cæſi, quiq́; arma ſecuti
Impia,nec veriti dominorũ fallere dextras,
Incluſi pœnas,&c.
Vendidit hic auro patriam, dominumq́; potentem
Impoſuit,fixit leges pretio,atque refixit.
Hic thalamum inuaſit natæ, vetitosq́; hymenæos.
Auſi omnes immane nefas,auſoq́; potiti.
Ergo exercentur pœnis, veterumq́; malorũ
Supplicia expẽdunt,aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad ventos, alii ſub gurgite vaſto
Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igni.
Certus incluſos tenet locus nocentes Se.Tra.I.

Puniri

Ayuntamiento de Madrid

Puniri poſt mortem, qui non purgarint ſcelus. 38

Virg. 6 Aeneid. Gnoſius hæc Rhadamanthus habet duriſſima regna,
Caſtigatq́; auditq́; dolos, ſubigitq́; fateri,
Quæ quis apud ſuperos furto lætatus inani
Diſtulit in ſeram cõmiſſa piacula mortem.

Cice. pro Milone. Et pœnam ſemper ante oculos verſari putent, qui peccauerint.

Paradiſum, ſeu beatorum locum inueniri. 39

Virg. 6. Aeneid. Deuenêre locos lætos, & amœna vireta
Fortunatorum nemorum, ſedesq́; beatas.
Hîc manus ob patriam pugnando vulnera paſsi,
Quiq́; ſacerdotes caſti dum vita manebat,
Quiq́; pii vates, & Phœbo digna locuti,
Inuentas aut qui vitas excoluere per artes,
Quiq́; ſui memores alios fecere merendo.

Impium diſplicere Deo. 40

Dido Ouidiana. Pone deos, & quæ tangendo ſacra prophanas,
Non bene cœleſtes impia dextra colit.

Catullus. Nec facta impia fallacium hominum cœlicolis placeant.

Se. Trag. 1 Vt fert fama, impios ſupplitia vinculis
Sæua perpetuis domant.

Quid orandum à Deo. 41

Iuu. Sa. 10 Orãdũ eſt, vt ſit mens ſana in corpore ſano,
Fortem

Ayuntamiento de Madrid

Fortem poſce animum, & mortis terrore carentem,
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat,
Naturæ qui ferre queat quoſcunq; labores,
Neſciat iraſci,cupiat nihil,& potiores
Herculis ærumnas credat,ſæuoſq; labores
Et Venere,& cœnis & plumis Sardanapali.
Permittes ipſos expendere numinibus quid
Conueniat nobis,rebuſq; ſit vtile noſtris.
Nam pro iocundis aptiſsima quæq; dabũt dii.
Charior eſt illis homo q̃ ſibi, nos animorũ
Impulſu,& cæca,magnaq; cupidine ducti
Coniugiũ petimus,partumq; vxoris: at illis
Notum qui pueri,qualiſq; futura ſit vxor.

Iuſta ite precati Sil.lib.4.
Thure pio,cædumq; feros auertite ritus.

Ira Dei quid poßit. 42

Plus valet humanis viribus ira Dei. Ou.5.Tri.
Dura quidẽ res eſt mortalibus ira Deorũ. Homer.5. Iliad.

Venena non danda, nec ſcelera cogitanda. 43

Nec mea mortiferis infecit pocula ſuccis, Tibul. Epiſtol.4.li.3
Dextera nec cuiquam certa venena dedit:
Nec nos ſacrilegi tẽplis amouimus ægros,
Nec cor ſollicitant facta nefanda meum.
Quid queror infœlix? turpes diſcedite curæ.

Cult

Idē.Epi.7 lib.3 Phædra Ouidiana. Sint procul à nobis iuuenes, vt fœmina compti.
Fine coli modico forma virilis amat.
Ouid. lib.1 de Arte. Sed tibi nec ferro placeat torq̄re capillos,
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Forma viros neglecta decet.

Quales eſſe oporteat. 45

Malo pater tibi ſit Therſites, dūmodo tu ſis
Iuu. Sat.8. Aeacidæ ſimilis, Vulcaniaq́; arma capeſſas,
Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.

Aleam fugiendam. 46

Idé Sat. 1. Et quando vberior vitiorum copia? quādo
87 Maior auaritiæ patuit ſinus? alea quando
Hos animos, neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ, poſita ſed luditur arca.
Prælia quanta illic diſpenſatore videbis
Armigero: ſimplex'ne furor ſeſtertia centū
Perdere? & horrenti tunicam non reddere ſeruo?
Idé Sat.14. Si damnoſa ſenē iuuet alea, ludit & hæres.
O.1. de ar. Diſce bonas artes: moneo, Romana iuuēt°.
Id.2.de ar. Sit procul omne nephas: vt ameris, amabilis eſto.

Non eſſe publicanda malefacta. 47

Idé 3. Tri. Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra

Fort

Ayuntamiento de Madrid

Fortunam debet quiſque manere ſuam.
Alium ſilere quod voles, prius ſile.
Quis furor eſt, quæ nocte latent in luce fateri? Se. in Hip.
Et quæ clàm facias, facta referre palàm? Ouid. 3. de Amorib.
Nec peccata refer. Idem 2. de Remed.

Sacra non tangenda à prophanis. 48

Tu genitor cape ſacra manu, patrioſq; penates, Virgil. 2. Aeneid.
Me bello ex tanto digreſſum, & cęde recēti
Attrectare nefas, donec me flumine viuo
Abluero.
Pone deos, & quæ tangendo ſacra prophanas, Dido Ouidiana.
Non bene cœleſtes impia dextra colit.

Non eſſe facinus, legere uerſus molles. 49

Non tamen eſt facinus molles euoluere verſus, Ou. 2. Tri.
Multa licet caſtè non facienda legant.
Nam caſtum eſſe decet pium poëtam Catullus.
Ipſum, verſiculos nihil neceſſe eſt.

Quare mortalium quidam à Dei cultu abhorrent. 50

Omnibus in terris, quę ſunt à Gadibus vſq; Iuu. Sat. 10
Auroram, & Gangen, pauci dignoſcere poſſunt
Vera bona, atq; illis multũ diuerſa, remota
Erroris nebula. quid enim ratione timem⁹,
Aut

Ayuntamiento de Madrid

Aut cupimus?

Idẽ. Sat. 13 Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem quot
Thebarum portæ, vel diuitis oſtia Nili.
Sunt qui in fortunæ iam caſibus omnia ponant,
Et nullo credunt mũdum rectore moueri,
Natura voluente vices, & lucis, & anni,
Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
Eſt alius metuẽs, ne crimen pœna ſequatur,
Hic putat eſſe deos, & peierat, atq; ita ſecũ
Decernat quodcunq; volet de corpore noſtro
Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodo vel cæcus teneam, quod abnego, nummos,
Vt ſit magna, tamẽ certè lenta ira deorũ eſt,
Sillus 4 Heu primæ ſcelerũ cauſæ mortalib⁹ ægris,
Naturam neſcire Deũm! iuſta ite precati
Thure pio, cædumq; feros auertite ritus.
Mite, & cognatum eſt homini Deus.

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

GERARDVS CLERICVS

Lectori candido.

CLara priſcorum monumenta vatum
Plurimis rerum violis referta
En tibi, doctis etiam inuidenda,
Candide lector.
Iſta ſunt auro pretioſiora,
Et Midæ gazis, opibusq; Crœſi
Diuitis: nullo ſiquidem labaſcunt
Temporis æuo.
Ergo ſi linguam cupias diſertam,
Integrum factis animum tenere,
Floſculos huius Lyricωμ fragrantes
Perlege libri.

Ayuntamiento de Madrid

INDEX LOCORVM COMMVNIVM.

*

Accipientē meminiſſe officii decet 142
Adhortatio 81
Aduerſa interdum prodeſſe 129
Ad vitia facilis adit⁹, reditus difficilis 13
Adulterium 20
Aemulatio 57
Aetas, æuum 196
Aetas virilis 47
ætatū diſcrimina 196
Aetates hominū quatuor 197.198.199.200.201.216.217
Aetas aurea, argētea, ahenea, ferrea 216.217.218.219
ætates animātiū 220
Affectus celari non poſſe 37
Aliorum vitia facilè cerni, noſtra nō itē 12
Alieno periculo ſapere 80
Amor 91.92.93
Amicitia 129
Amici vitia noueris, non oderis 133
Ambitio 175
Amiſſa deſiderari 212
Animi relaxatio 83
Animus 35
Anni tempeſtates quatuor 214
Aquæ dulciores ex fonte hauriūtur 213
Arrogantia 175
Artes 51
Artium & philoſophiæ vis ibid.
Artes pacis 75.76
Artes belli 77.78
Artes humanæ 79
Aſſentatio 139
Aſsiduitas 82
Aſperitas 171
Auaritia 20.148.149

Ayuntamiento de Madrid

149.150.151
Auaritiæ ſedes 74
Audacia 179

B

Beatus 136
Bellum 135.137
Beneficentia 142
Bonus vir 30.31.222
Boni viri exẽplũ 29
Bonum 11

C

Carmina immortalia 58.59.60
Caſus 128
Celeritas 183
Cerberus 16
Charôtis deſcriptio & officium 15
Chriſti deſcriptio 224.225
Ciues 211
Ciuilitas morũ 103
Clementia 170
Comitas ibid.
Conſcia mẽs recti 36
Cõſcia mẽs mali ib.
Conſuetudo 5.111
Conſolatio 180.181
Concordia 136
Continentia 86
Contentio 116
Cõtra cauſidicos & iniquos iudices 141
Contagio 109
Cura 85

D

Dãtem obliuiſci, accipientẽ meminiſſe officii decet 142
Deus 115
Deum curam gerere mortalium ibid.
Deorũ poteſtas 116
Deum eſſe qui cuncta regat 117
Deum eſſe indicant creaturæ ibid.
Deſcriptio virtutis & voluptatis 6
Deſcriptio campi Elyſii 21
Deſperatio 183
Dii quibus rebus colendi 117
Diſcordia 136
Diuitiæ 145.146.147
Dolor acuit ingenia 169

Ayuntamiento de Madrid

E

Ebrietas 86.87
Educatiõis vis 63.64
Educãdi quomodo ſint liberi ibid.
Educatio prícipis 73
Egeſtas 26
Elegantia morũ 103
Eleméta quatuor 214
Eloquentia, & eius vis 58
Elyſii campi deſcriptio 21.22.23.24.25 26.27.28
Elyſiorum incolæ 22
Encomiũ cõiugii 211
Enchiridiũ veteris & noui teſtamenti 226. 227.228.229.230.231 232.233.234.235. 236
Ex elementis conſtare mundum 40
Experientia 57
Exemplorũ vis 63.64
Exitus 191

F

Fames 90
Fama bona 185
Fama ibid.
Famæ deſcriptio 185 186.187
Fatũ 118 Faſtus 104
Fœminarum inconſtantia 99.100.101
Fides 134
Fides ſeruanda, & præſertim inter amicos 135
Fides etiam hoſti ſeruanda ibi.
Finis 191
Fluuii infernales 25
Forma 105.106
Fortitudo 177
Fortuna, & eius inconſtantia 124
Fortuna ſecunda 127
Fortuna aduerſa ibi.
Fortunæ ſuæ quiſq; faber 83
Fraus 20.110

G

Garrulitas 140
Gaudium 180
Genus humanum quale 8. & 40
Gloria 188
Gratitudo 143

Hiſt

Ayuntamiento de Madrid

H
Hiſtoriarum vſus 79
HOMO μικρόκοσμος 41
Homo dei imago ib.
Hominum & beſtiarum diſcrimē ibi.
Hominum vita miſera 42.43.44.45.46
Hominū ingeniū 49
Hominum inter ſe atrocitas 49
Hominum excellentia 40
Homini vni non omnia conceſſa ib.
Honor 188
Hoſpitalitas 144
Humanæ naturæ excellentia 9.50
I
Iactantia 175
Impietas erga deos 19
Impietas erga parētes 20
Impiis cur bene fit 107
Imperium 108
Imperium ſeruorum intolerabile 222
Improbus 33
Improbi coërcēdi 35
Inferorū deſcriptio 14.15.16.17.18.19.20
Inferorū portæ decem 25
Infortunium 128
Infamia 187
Ingenium 51
Ingenia hominū varia 39
Ingenii monumenta immortalia 58
Ingeniū bonum 206
Ingratus 143
Ingratitudo ibid.
Inimicitia 133
contra iniquos Iudices 141
Innocentia 222.223
Ira 104.171
Iræ ſedes 74
Iuſtitutio principis 73.74.75.76.77.78.79
Inſperata magis grata 183
Integer 222
Inuidia 26.172.173
Iudex 141

Ayuntamiento de Madrid

Iuuentus 47.198
Iuſtitia 106.109
Iudicium vulgi ſtultum 114
Iuſtus 222

L

Labor 82
Læſus ſemel, & timet & cauet 213
Laus 188
Lectio 52
Letum 118
Lex 110
Liberalitas 142
Liberi quomodo educandi 63
Licentia 65. 75.110
Literæ 51
Liuor 16.172.173.174
Litera Pythagoræ 4
Lucrum 152
Luxus 90

M

Malorum natura 34
Mala mulier 99
Malè parta 154
Manium apud inferos ſitum deſcribit 16
Mathematicorum encomium 211
Medicina 210
Mediocritas 157.158. 159. 160. 161. 162. 163.164.
Mens 35
Memoria 81
Mens ſibi conſcia recti 36
Mens ſibi conſcia mali ibid.
de Menſibus 214
Metus 178
Meretrix 97
Miſeria 179
Modus 157
Monſtra quæ apud inferos 14
Mors 44.118
Mores 111
Mora 183.184
Moroſitas 171
Moderatio 172
Mulier 97
Mulier bona ibid.
Mulier dotata 12
Mundicia morum 103.104

Mune

Munerum corruptela 155
Muſarũ inuenta 220

N

Naturæ humanæ excellentia 9.40
Naturam celari non poſſe 37
Natura hominum peruerſa & corrupta 70.38.32
Natura homi. 49.50
Natales 163
Nemo ſine vitiis 12
Nemo ſua ſorte contentus 47.153
Nihil ſupra vires tentandum 81
Noſce teipſum 82
Noua 108

O

Obliuio 80
Obſequium 170
Obtrectatio 140
Obſcuritas vitæ tuta 159
Occaſio ſpectãda 108
Occaſionis ſimulacrum ibid.
Otium honeſtum 83
Otium ignauum 84
Odium 172.173
Officium diſcipu. 80
Omnia caduca & fragilia 42
Omnia mutari 43
Omnia tẽpore produci, conſumi & mutari 192
Opera 82
Opes 145.146.147
Optima primò perire 42

P

Patria 112
Parſimonia 155
Patientia 109.177
Paupertas 155.156
Paupertas tuta 157
Paupertas acuit ingenia 169
Pax 104.138
Pædagogia 102.103.104
Peccãti non præſtandum obſequiũ 35
Pecunia 141.145
Periurium 20.38

Ayuntamiento de Madrid

Philautia 13.175
Philoſophiæ vis 51
Poëtæ 61.62
Pœna 111
Pœnitentiæ ſimulacrum 211
Potētia expoſita malis 168
Præda 152
Prȩſentia faſtidiri 47
Prȩcepta qualia eſſe debeant 63
Præcipitatio 183
Princeps 109
Principũ vitia conſpicua 76.108
Principis cōſtitutio, & officium 109
Principium 191
Proditio 20
Prometheus 27
Promiſſa 213
Prudentia 109
Pudor 176
Pudicitia ibid.
Pueritia 47.196

Q

Quæ vera nobilitas 73.113
Quȩpetēda à diis 114
Quȩ vrbs munita 212
Quales pricipes, tales ciues. 76.109
Quatuor elem. 214
Quis liber 75
Quies 190
Quiſque ſuo ſtudio delectatus 133

R

Ratio 74
Reditus in gratiā 136
Rex 107
Regnum ibid.
Rerum viciſsitudo 180.181
Rigor 106
Rhadamanthus 16

S

Sapientia 105
Scelus 33.34
Sceleſtus ibid.
Senectus 47.196
Senes venerandi 201
Seditio 20
Seruus 221
Siſiphus 27
Simile ſimili gaudet 133

Simu

Ayuntamiento de Madrid

Simulatio 139
Signa cœleſtia 215
Sobrietas 89
Sola voluntas interdum probãda 169
Somnus 189.190
Somnia 190
Sors 153
Spes 180.181
Studium puerile 52.53.54.55.56
Stylus 57
Stultitia 106
Stellarũ nomina 216
Superi quibus rebus colendi 117

T

Taciturnitas 140
Temeritas 179
Temperantia 109
Tempus 191
Tempus edax rerum 192.193.194.195
Tempore nihil velocius ibid.
Tẽpus ſpectãdũ 208
Teſtes 141
Timor 178
Tiſiphone 18
Trãquillitas vitæ 157
Tyrannis 27.107
Tyrannus 76

V

Varia dona hominum 40.41
Venus & vinum 88
Veritas 139
Vetuſtate quædam commendari 208
Via 57
Vicinitas 109
Vim vi repellere licet 110
Vindicta 178
Vinum 86
Virilis ætas 296
Virtus 3.4.5.73
Virtus latens 73
Vis 106
Vitium 12
Vitia ꝓ virtutibus 13
ad Vitia facilis aditus ibidem
Vitia celari non poſſe 37
Vita humana 47.48
Vita beata 32
Vitæ ruſticæ encomium

Ayuntamiento de Madrid

mium 165.166.167
Voluntas ſola interdum probāda 169
Voluptas 6.7.8.9.10.86
Vſu omnia conſumi 207
Vſum rerum prodeſſe, negligētiam obeſſe Ibid.

FINIS.

SENTENTIARVM

PRAETEREA E POETIS
Græcis Latinè redditarum
INDEX.

*

Amans 245
Amici 258. 259
Animus 262
Ars 256
Attentio 255
Auaritia 254
Audacia 256
Auxilium 239

C

Conſcientia 256
Conſilium 240
Continentia 244
Curioſitas 254

D

Deus 247
Doctrina 252

E

Ebrietas 250

F

Fames 248
Fides 254
Fœlicitas 245
Fortuna 257
Futura 250

G

Gloria 247

H

Honor 256
Hortatio 253
Hoſpites 251

I

Improbi 255

Ayuntamiento de Madrid

Induſtria 260
Infortunium 244
Iniuria 257
Inuidia 258
Iracundia 252
Iudicium & iuſtitia diuina 148
Iuſiurandum 251
Iuſtus 243
Iuuentus 250

L

Laus 245
Leges 251
Liberi 252
Lucrum 248

M

Medici 247
Memoria ingrata 238
Mendacium 262
Moderatio 250
Mœror 249
Mors 246
Mulier 241.242
Mutuum 261

N

Natura 261
Neceſsitas 238
Nobilis 245
Nouerca 250
Nuptiæ 240

O

Occulta 248
Odium 246
Opes 254
Oratio 249

P

Parentes 241
Paupertas 253
Peccatum 237
Pietas 245
Pœnitentia 250
Populus 243
Preces 245
Prudentia 260
Pulchritudo 247

R

Rex 239
Riſus 241

S

Sanitas 257
Senectus 241
Serui 244
Silentium 256
Somnus 258
Spes 245
Superbia 257

T

Tempus 247.& 261

Toler

Ayuntamiento de Madrid

Tolerantia 258
V
Veritas 237
Viri boni ibidem
Virtus 23
Vita 239.& 24
Voluptas 24
Vituperium 26

F I N I S.

ITEM IN MANCI-NELLI DE VIRTVTE *poetica libellum* *Index.*

A
Acedia 281
Aleam fugiendam 286
Animas immortales eſſe 282
Auaritia 277
B
Blaſphemia 273
C
Non credendũ cantibus 281
Chriſtum veniſſe è cœlo 274
Cultum honeſtum fore 286
A Dei cultu quare mortales nonnulli abhorrent 287
D
Quid orandum à Deo 284
Caſta Deo placere 275
Impium diſplicere Deo 284
Vnum Deum potentem, &c. 271
Deum eſſe vbiq; 272
Deum eſſe omnibus æquum ibidem
Deum gaudere fide ibidem
Deum gaudere ſola voluntate ibid.

Deum

eum colendũ 273
F
ſta luce non eſſe vendendum 282
dem ſeruandã 274
on furandum 276
G
ula 280
H
umanitatis ſtudium 270
I
nfernum eſſe malorum pœnam 283
nuidia 280
ra 279
ra Dei quid poſsit 285
on iurãdum vanè per Deum 274
L
uxuria 279
M
alefacta non eſſe publicanda 286
on mœchãdũ 276
N
atali die ſacro otandum & ſacrificandum 274
O
Non occidendũ 276
P
Paradiſum inueniri 284
Parentes in honore habendi 275
Solam peccandi voluntatẽ haberi pro facti crimine 282
Poëtarum laus 267
Pœnitentiam iuuare 285
Puniri poſt mortem, qui non purgauit ſcelus 284
Q
Quales eſſe oporteat 286
S
Sabbata ſanctificanda 274
Sacra non tangenda à prophanis 287
Superbia 277
T
Non teſtimoniũ iniquũ ferendũ 277

Vene

Ayuntamiento de Madrid

V

Venena non danda, nec ſcelera cogitanda 285

Verſus molles legere nō eſſe facinus 287

Vindictā quæri no[n] debere 2

Vota & preces ag[en]das 2

Vxorem alterius n[on] cupiendum 27

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid